శ్రీమత్పర దేవతాయైనమః

శ్రీరస్తు

విదురనీతి

ఇది

కడియపులంక గ్రామవాసియు

అమలాపురము హైస్కూలునం

దాంధ్రోపాధ్యాయుఁడునగు

మల్లాది సూర్యనారాయణశాస్త్రిచే

రచియింపఁబడి,

కలావతీముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపించి ప్రకటింపఁబడియె,

రాజమహేంద్రపురము.

1902.

Preface.

The great Telugu poet 'Thikkanna' the translator of ıe famous Epic 'Mahabharata', has, for some reason or ther, left out a portion of 'Uthyogaparva' known as 'ithuranithi' or 'the precepts of Vithura'. It is, however, code of practical morals replete with wisdom, containing rinciples of guidance to the various classes of the Hindu ommunity. At the instance of some of my friends, I have ndertaken to fill up this gap in the Telugu Bharatha and ersify the instructive portion of 'Vithuranithi' in the full ope that it will receive the encouragement it deserves om the reading public and the wellwishers of Telugu iterature.

Moreover, suitable Telugu text books for the 3rd, 4th nd 5th forms are not many and with a view to add to their umber meeting all the requirements of the said classes, I ave published this work with the confidence that the Department will appreciate my labour and accord permission o introduce it in recognised schools as a text book for the lasses for which it is intended, as an incentive, for further forts on the part of those like me who work in the field of vernacular literature.

M. SURYANARAYANA SASTRI,
Assistant Telugu Pundit.
B. H. School
AMALAPURAM.

పీఠిక.

ఓవిద్వచ్ఛ్రేష్ఠులారా.

ఈవిదురనీతియనునీతికావ్యము శ్రీమహాభారతోద్యోగ పర్వమునందలి ప్రజాగర
పర్వాంతర్గతమగు నొకభాగము, దీనిం దిక్కనసోమయాజి కథాసందర్భమునసారముగా

దీనిఁ గొందఱు పూర్వము గ్రంథవిస్తరభయమువలన సంగ్రహము చేసిరి. అట్టిదానిం దెనిఁగింపుమని నామిత్రులు కొందఱు ప్రోత్సాహము చేయుటచేఁ దెనిఁగింప సాహసించి పునరుక్తంబుల విసర్జించుట మొదలగు మార్పులతో హూణభాషాధ్యేతలగు బాలురకత్యంతోపయోగం బగునటుల సాధ్యమైనంతవఱకు సులభశైలితో నిర్దుష్టం బగునటుల రచియించితిని. అయినను ప్రమాదపతితదోషంబులు గలవేని వానిం దెలియఁజేసిన గుణగ్రాహులగు పండితవరుల కత్యంతానందంబుతో ధన్యవాదంబు లర్పించుచు పునర్ముద్రాపణంబున సవరించు కొనుచున్నాఁడను.

ఇట్లు విన్నవించు బుధవిధేయుఁడు
మల్లాది సూర్యనారాయణశాస్త్రి

శ్రీరస్తు.

విదురనీతియను నీగ్రంథము నేను సాకల్యముగ విమర్శించితిని. ఇందు నీ కవివరుని కవితామార్దవమును సాహితీసారమును తేటతెల్లము లగుచున్నవి. ఈకవి సంస్కృతాంధ్ర వ్యాకరణముల నెఱిఁగియుండుటచే నిందలి ప్రయోగములు కవిజనాదరణీయములై యుండును. ఈయన బ్రహ్మశ్రీ చర్ల బ్రహ్మశాస్త్రులవారి యొద్ద విద్యాభ్యాసము గావించుటను నుండియు కవితాలత యంకురించి నానాఁటఁ గొనసాగి యీగ్రంథకుసుమగుచ్ఛము ప్రసవించినందున నాబాల్యమిత్రుఁడగు నీయన పెరిగినను మిక్కిలి సంతసించుచున్నాను. ఈగ్రంథము ప్రవేశపరీక్షకుఁ గోరఁదగిన నవశ్యము గ్రంథముగ స్వీకరణార్హ మగునని నే నెంచెదను. దొరతనమువారును దీని నట్లంగీకరించవచ్చును. [illegible]

[illegible] శ్రీ ప్రగడ రామశాస్త్రి
[illegible]

శ్రీరామసహాయము.

సీ. శ్రీయుత మల్లాది శిష్టకులోత్పన్నుఁ డగు సూర్యనారాయణశాస్త్రి సుకవి
తెనుఁగున విదురనీతిని వ్రాసె [illegible]
జదివి మనంబునఁ జాల సంతసమంది పాఠశాలల యందుఁ [illegible]
ముగ దీని వాడిన మూఁడు నాల్గవ తరగతులను [illegible]
వనితలంచెడ శైలియందు [illegible]
దగు లాభకారి [illegible] విద్యాధికారులు పేరఁ బాఠ
శాలలఁ దీనిని జదివింపగాఁ జేసి యిట్టి గ్రంథరచనకు [illegible]
ప్రోత్సాహమిడి లోకమునకు నుపకారంబు గలుగునట్లు [illegible]

తే. సర్వసర్వంసహాచక్ర శాసనుండుఁ
గొలఁతలనుదీర్చి మేలొనఁగూర్చువాఁడు
భక్తజనపారిజాతమై పరఁగువాఁడు
నీశ్వరుఁడనుగ్రహించి రక్షించుఁగాత.

అమలాపురముబోర్డుహైస్కూలు
౨౦-౧౨-౦౧

చెన్నాప్రగడ లక్ష్మీనరసింహము.
సహాయోపాధ్యాయు

శ్రీరామ

మల్లాదివంశ్యకవిసత్తమసూర్య పూర్వనారాయణాఖ్య వినుమాను స్మృతాద్యపద్య
ఆస్థీకృతావి దురనీతిరియం విదగ్ధ్యావిద్యార్థి వర్గమున మాత్రగుణా స్తవోప్యా
యతే॥ మృదుమధురపదాఢ్యా, జాతివృత్తా విపరిణతావిమ రోక్తనీతిలేపా॥
రవిక విసుధియారనోత్తరాలక్ష్మ, శిశువిత తెరుప కర్తుమాన్థ్రివాచి॥

పేరి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి,
సంస్కృతపండితుడు.
B. H. School.
AMALAPURA

ప్రస్తుతం అమలాపురము హైస్కూలులో సహాయాంధ్రోపాధ్యాయులుగా ను
బ్రం॥ మల్లాది సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారిచే రచియింపఁబడిన విదురనీతియను ప్రస్త
ు మేమామూలాగ్రంబుగాఁ జదివితిమి ఇయ్యదినిర్దుష్టమగు చక్కనిశైలితో చదువ
నీతిదాయకముగా నున్నది. ఇక్కవి సంస్కృతాంధ్రంబులయం దారితేరిన పా
ండిత్యముకలవాఁడు ఇక్కృతి పూతు సతీర్థుండగుటచే నేతత్పాండిత్యము మేమువిశదముగా
ఁగుదుము పానీయ వ్యాకరణమునందుఁ గూడనిక్కవికృత పరిశ్రమఁజేసినట్లు
ను వ్యాకరణవిరుద్ధంబులగు పదంబులును లేకమిగులనిర్దుష్టముగానున్నదని నొక్కివక్కా
ణించుచు నింకనునిట్టిలోకోపకారంబులగు గ్రంథంబులొనర్ప గ్రంథకర్తకుమిగుల
ప్రోత్సాహ మొసర్చుచున్నారము.

ఇట్లు
కాళీసహస్రాద్యనేక సంస్కృతప్రబంధ కర్తలును
దేవీభాగవతాద్యనేకాంధ్ర ప్రబంధకర్తలును
శతావధానులనగు
తిరుపతి వేంకటేశ్వరులు.

ఓం

శ్రీమత్పరదేవతాయైనమః.

విదురనీతి.

ప్రథమాశ్వాసము.

శ్లో. శ్రీసద్జ్ఞాన మనాదికర్మభవదా బ్రహ్మాండసృష్టిస్థితి
ప్రధ్వంసేషువిధాతృకేశవమహేశాఖ్యైర్జగద్భ్రాంతికృత్
అనందాత్మకమ ద్వితీయమమలం పృథ్వ్యాదిభూతాత్మకం
ధ్యాయామ్యద్య ముముక్షుగమ్య మఖిలవ్యాసంగ్రహం బ్రహ్మతత్.

క. శ్రీపాణినీయపారగు, నౌపనిషదముఖ్యభాష్యయజమానుదయా
రూపునినన్నప్రదుఁజ, గ్గోపాఖ్యబ్రహ్మగురువరోత్తముఁదలఁతున్. ౨

క. శ్రీరామునకున్ సముఁడగు, శ్రీరాముఁడు వెంకమాంబసీతకుసమయా
భూరిదయన్బతిభక్తిని, వారినిమాతాపితృత్వభక్తిభజింతున్. ౩

ఉ. ఏముని కావ్యకన్యఁగనె నీభువినాసుతవేదరూపుఁడా
నేముని పెంచెఁ బ్రేమఁ బదునెన్మిదికోశసమంబులొప్పఁగా
నా మెగనయ్యెదానెయొగి నర్థమలంకృతు లిచ్చియే కవి
స్వామియునట్టునాశుభవ్యాసునిఁగొల్చెదఁ గాళిదాసునిన్. ౪

క. భారతమాన్ధ్రించినపుం, భారతిరూపులనుగొలుతు వాగధినాథున్
నారాయణసముఁదిక్కన, గౌరీశోపము నరణ్యఘును నెఱ్ఱకవిన్. ౫

షష్ఠ్యంతములు.

క. శ్రీమంతునకున్ శాంకర, దామోదరరూపునకును దమశమగుణవ
ద్ధాము నకు న్నిత్యునకుఁ బ్రద, యామంత్రజ్ఞేయునకుమహీనాథునకున్. ౬

అంకితము.

క. అతిసూక్ష్మాణూనునకున్, క్షితిధరవృద్ధునకు సర్వజీవాత్మునకున్
గృతినిసమర్పించెదనే, నతిసంతోషంబుతోడ హరిహారపతికిన్. ౭

వ. అని యిష్టదేవతా వందనంబు లొనరించి నాయొనర్పంబూనిన విదుర నీ
యను నీతికావ్యంబునకుఁ గథాక్రమం బెట్టిదనిన.

క. శ్రీసూర్యమండలాంత, ర్వాసామానీశహృన్నివాసాసుఖలీ
లాసాదితబహువేషా, యాసర్వజగద్వికాసహరహరనాథా.

వ. దేవా వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లని చెప్పందొడంగె.

శా. శ్రీమంతుండు చతుస్సముద్ర పరిఖోర్వీస్వర్గరక్షైకసు
త్రాముండైన ధృతరాష్ట్రుఁ డాత్మ్యశతపుత్రప్రాభవుండై దశా
శామద్రైకయశుండు యాచకజనాశాకల్పకల్పుండు సు
స్థేముండై సభలోన సంజయునిఁ బిల్పించెఁ బాండవాపక్షుండై.

వ. అంతఁ బద్ధాంజలియై యేతెంచి చెంతనిల్చియున్న సంజయునితో ధృతరా
ష్ట్రుం డిట్లనియె.

సీ. ధర్మతనయుండు దమ్ములు ద్రౌపదియును
వననివాసంబున జ్ఞాతవాస మోలిఁ
గడపి యభిమన్యుముఖ్యులఁ గలసి పివప
వచ్చియున్నారు వారు పప్లావ్యమునకు.

క. నీవటకేగి యుధిష్ఠిరుఁ, బావనిఁ బార్థునిఁ గవలఁ బాంచాలివర
జ్యావాసచింతఁ నెవఁగ, సేవించుచు సంజయుండ సేమమడుగుమీ.

వ. అనిపలికి సముచితంబుగ నగదంబును జవాశ్వంబులనిచ్చి యుక్కు పొమ్మనిన
నంత సంజయుండు.

క. అనవము నెక్కి యుధిష్ఠిరుఁ, గరుణాకరుఁ గృష్ణుఁ జూడఁ గలిగెను నేఁడుగ
బొబనసితి పుణ్యంబను కొని, యరిగెను పప్లావ్యమునకు నధికోత్సుకుఁడై.

సీ. అరిగి రథము డిగ్గి యచ్యుతుఁ గని మ్రొక్కి యతనిఁ దోడ్కొని ధర్మసుతుని సభకుఁ
బోయి పాండవ పాదములకు మ్రొక్కుచు వారి చెంతను గూర్చుండి సేమమడిగి
తా వచ్చినట్టి వృత్తాంతమందఱు విన ధృతరాష్ట్రును క్తిఁ గాఁ దెల్పనంత
ధర్మజ కేశవుల్లనకుఁ జెప్పినమాటలవి విని యానతినందరథము

సీ. నెక్కి హాస్తిపురంబున కేగుదెంచి, రాజునకుఁ దెల్పదను శుభఫలవృత్తనుచు
వెడలె సంజయుఁడంత నా విభుఁడు మదిని, గాఁ వ్యజజ్ఞానచేరేయుగడుపు లేక.

గీ. సంజయుండేమి చెప్పెనో సభను బలుకు
ననుచు మదిలోనఁ దలపోసి యతిజవమున
విదురుఁ దోడ్తెమ్ము నిరతమ్ముని వేగఁ బనిచె
ద్వారపాలకు నొకనినంతట భటుండు. ౧౦

చ. విదురుని యింటికేగి కురువీరుని పంపున సంజయోక్తిఁ దా
నెదఁ దలపోసి కౌరవమహీపతి యుక్తదభీక్షణార్తుఁడై
నిదుర యొకింత లేక నను నీకడ కంపెను నానతండు సం
మదభర మొప్ప నిల్వెడలె మానవనాథునిఁ జూచువేడ్కతోన్. ౧౧

వ. వచ్చి రాజగృహంబు సొచ్చి దౌవారికముఖంబునఁ దనరాక నెఱింగించి లోని
కేఁజని చింతాక్రాంతుండగు నారాజునకు దండప్రణామంబు గావింప నాధృతరాష్ట్రుం
డు దీర్ఘదర్శియగు నమ్మహాత్మునిఁ దన చెంతను నిలిచికొని యిట్లనియె. ౧౨

ఉ. ధర్మజు పాలికిం జని కృతజ్ఞుఁడు ప్రాజ్ఞుఁడు సంజయుండు స
న్నిర్మలచిత్త వచ్చి కడు నిందలు నర్చి యజాతశత్రువా
క్కర్మముఁ జెప్పకుండ జనె నాకది గ్రాహ్యము గామి నంతటన్
జర్మము గాల్చుచున్నయది జాగరమున్ గలిగించుచుండెనున్. ౧౩

ఉ. పాండవు నొద్దకేగి మనపాలిటి కాగతుఁడైన సంజయుం
డొండొకమాటయేమి సభ నూదునటంచు శరీరమంతట
న్మండుచునుండె హృద్వ్యథయు నిగ్రహయుక్తముగ లేమిఁ జేసియో
పండితభూమిమర్త్యునకు భద్రము గంటివె చెప్పుమేర్పడన్. ౧౪

వ. అనిన విదురుండిట్లు. ౧౫

చ. ఇలబలశాలితోడ నెదురేగెడు హీనబలుండు నన్యకాం
తల నెదఁ గోరువాఁడు పహృతస్వుఁడు చౌర్యసమర్థుఁడన్న వీ
రలు గతనిద్రులౌదురు ధరావర యుంటివె వీరిలోన న
న్యులధనముల్ హరింపఁ దలఁపుంచితివే కత మెద్ది మేల్కొనన్. ౧౬

క. అనవిని ధృతరాష్ట్రుండనె, వినుకౌంతేయాగ్రజోక్తి వినకునికం జిం
తను జెంది ధర్మము నీ, వెఱిఁగి కురుకులవర్య తెలియం జెప్పుమా. ౧౭

చ. అనవిదురుండు వల్కె సకలావనినాథుఁడు ధర్మకోవిదుం
డును శుభమూర్తి స్వచ్ఛయుతుఁడున్ జితసత్యుఁడు ధర్మరాజుగా

నని నినురాజ్యమూనుటకనర్హునిఁ గామదిఁ దానెఱింగిన
త్యాగమదయాన్వితశంస్యపరుఁడై భువినీకిడిగాసి నొందఁడే. ౧౮

సీ. శకునిరాధాత్మజాత దుశ్శాసనాగ్ర, జాతదుర్యోధనాది శీర్షంబులందు
రాజ్యమిడిసిరిఁ గోరఁ గౌరవమహీశ, తలఁచితివి కాని చెల్లదధర్మమగుట. ౧౯

క. తనుఁ దానెఱుఁగుటయోరిమి, యునుబేదలకిడుట వేగ మొందమియును తే
నినరులు తగరీపదనికి, వినుజ్ఞానము లేమిదాని విధమెట్లన్నన్. ౨౦

చ. జనహితకార్యసంతతిని సల్పుచు గ్రోధముగర్వముబ్బసి
గ్గనుజననింద్యసేవనము నుత్సితబుద్ధియు నాత్మసంస్తవం
బను నివిలేకదానపరుఁడై సదయుండును శ్రీద్ధధానుఁడౌ
జనుఁ డిలఁ బండితుండని ప్రశంసకు నెక్కును కౌరవేశ్వరా. ౨౧

చ. పరధనలోలుపుండు భయవంతుఁడు వృథ్యసమృద్ధివిఘ్నసం
భరితుఁడుగాక యెవ్వఁడు స్వమంత్రితమంత్రణ కార్యసంతతిన్
బరులకెఱుంగనీక తనపాలిటికార్యముఁ జక్కఁ జేయు నా
నరుఁ డిలఁ బండితుండని జనంబులు మెత్తురు కౌరవేశ్వరా. ౨౨

ఉ. ఏపునుజుండు పండితసమీడ్యుఁడు సంస్కృతిసాగరంబునన్
బామలనెన్ని జెందిన విపక్వమనస్కృత ధర్మమర్థమున్
గామముకంటె శ్రేష్ఠమని గాంచి మదిన్విడనాడకుండునో
యామనుజుండు తత్త్వవిదుఁడండ్రు జనంబులు మానవేశ్వరా. ౨౩

క. మీరినపనులకొడంబడ, కేరిని నిందింపకాత్మహితకార్యములన్
సైరించుకొనెడు పూరుషుఁ, డారయ నైహికసుఖంబు హాస్తిపురీశా. ౨౪

చ. వినుటగురూక్తవాక్యమును వేగముఁ జెందక సావధానతన్
వినియదిమానసంబున జపించుట పిమ్మట తత్పదార్థముం
గనుటయు దానఁ గార్యమనఘంబుగఁ జేయుట పృష్టుఁ డయ్యుఁ దా
మునువచియింపకుండుటివి ముఖ్యగుణంబులు కౌరవేశ్వరా. ౨౫

క. పోయినదానికిఁ దాఁ దల, పోయడ శక్యార్థములకుఁ బోఁ దాపదలన్
బాయడు ధైర్యము దీనుల, రోయడు తత్త్వజ్ఞుఁడగునరుండు మహీశా. ౨౬

సీ. ఆదనిదిసాధ్యమిది యసాధ్యంబటంచుఁ
దలఁచి వర్తించుఁ గార్యమధ్యమున నిలువ

దరనిమిషంబునైన నిరర్థకముగఁ
గడపఁడిలఁ గోవిదాఢ్యుండు కౌరవేశ. ౨౬

చ. గురుహితబాంధవోత్తములకుఁ హితమాత్మవిభూతిదాయకం
బౌటలకుఁ గీడొసంగనిదియుఁ దగుకార్యముఁ జేయుచుండి త
న్నొరులు నుతింపనుబ్బక దురుక్తులఁ బల్కినఁ జింత లేక లో
తఁ గయఁగనీక గాంగసలిలాశయభంగిఁ జరించు నాఢ్యుఁడుఁ, ౨౭

మ. ధరనూహించితుఁ డన్నిభూతముల నస్థైర్యంబు గానెంచున
న్నరుఁడుఁ గర్మములందు యోగమును సన్మానించు వాఁడన్నిటన్
సరసోపాయమెఱుంగువాఁడు మృదుభాషాశాలితత్కాలవా
క్స్ఫురణుండా శుకవీశ్వరుంబోలెను యశస్స్ఫూర్తిఁ బ్రకాశింపరే. ౨౮

గీ. నీతిశాస్త్రంబు పఠియించి నీతులెల్ల
బుద్ధివశ్యంబులుగఁ జేసి బుధజనేష్ట
మార్గమునఁ బోవుచుండెడు మానవుండు
పొందు నిహపరసౌఖ్యము ల్పుడమిలోన. ౩౦

క. అనధీతవిద్యుఁడతిశయ, ఘనుఁడు నజన్మాదికర్మకలితుండును నే
రనియొత్తునెత్తు పేదయు, వినుసిరలు మూఢులందుఁ వేత్తలు ధరణిన్. ౩౧

శా. ఆత్మార్థంబుఁ బరిత్యజించి యితరార్థాసక్తుఁడౌ మర్త్యుఁడున్
స్వాత్మీయాశ్రితకార్యభాగమున మిథ్యాలాపము ల్పల్కువాఁ
డాత్మోద్ధత్యమెఱుంగకుద్బలులఁ బోరాడంగఁ గాల్దివ్వువాఁ
డాత్మజ్ఞానుసరున్ ద్యజించియితరున్ బ్రార్థించువాఁడున్ ఖలుల్. ౩౨

ఉ. శత్రువు నాత్మమిత్రునిఁగ సజ్జనుఁ గామదిఁ గాంచుమిత్రునిన్
శాత్రవబుద్ధిఁ జూచి కటుశాసనపాత్రునిఁ జేయు సజ్జనా
మిత్రములైనకృత్యముల మెచ్చును బండితమైత్రిఁ జేయఁడో
క్షత్రియవర్య తాదృశనృశంసుఁడు మూర్ఖుఁడు గాక పోవునే. ౩౩

గీ. తల్లిదండ్రులకతిభక్తిఁ దర్పణాది
కృత్యములఁ జేయనట్టి నిర్ఘృణుఁడు దేవ
పూజఁ జేయనివాఁడును బొందుకలయు
నట్టి చెలికానిఁ బొందని యతఁడు ఖలులు. ౩౪

ప్రథమాశ్వాసము.

ఆ. పిల్వఁబడక పరునికొల్వునకేగుట పల్కుఁ, బడకమున్న పల్కుటయును
మేలుమఱపరికిని మేల్సేయుటయును, మూర్ఖగుణములిట్లు భూమినాథ,

క. తననపవడిఁ దానెఱుఁగక, జనములతప్పులను వెదకఁ జనువాఁడును భూ
మిని శక్తిహీనుఁడైను, ఘనతకోడంబడెడువాఁడు జడులునరేశా. ౩౬

శా. ధర్మార్థాదిహితంబుగాని తనచిత్తంబారయన్ లేక ని
ష్కృష్టుండై యలభ్యము క్తిమదిలోఁ గాంక్షించువాఁడెల్లను
ష్కర్మప్రీతులఁ గాచి సజ్జనుల నాశాసించు మర్త్యుండును
ద్ధర్మన్ నిర్దయుఁగొల్చుచున్నతఁడు మూర్ఖస్వాంతులో కొంచా. ౩౭

మ. ధనమైశ్వర్యము విద్యయుంగలిగి సద్దాక్షిణ్యుఁడై బంధుని
ర్ధనులన్ బ్రోచుచునుండువాఁడె కను స్వర్గప్రాప్తివాఁడేయగో
ధనుఁడౌ గాకయొకండు తాఁగుడిచి సర్వస్వంబుఁదాఁ గట్టిపె
ట్ట్యాంకే బిచ్చము వెట్టనట్టి మనుజుండుర్విన్ యశంబొందునే. ౩౮

ఆ. చేటుగలుగుపనులఁ జేయువాఁ క్కుఁడు దాని
ఫలము ననుభవింప్రఁ పడుగుకిలను
ఫలముఁగొనినవారు పడయురు పాపంబు
పనినిఁ జేయువాఁడె పడయునధిప. ౩౯

గీ. వినుము విలుకానిచేఁతిరౌ విశిఖమొకనిఁ
జంపుగుఱతప్పకుండినఁ జనినఁ జనును
నీతిశాస్త్రజ్ఞుఁడగువాని నీతిమతియొ
చెఱచు రాష్ట్రంబు రాజును సేనతోడ. ౪౦

సీ. మొదట గృత్యాకృత్యములబుద్ధిచేఁ గని సామాద్యుపాయ సత్సాధనముల
శత్రుముఖ్యుల వశీసంచాలునఁ జేయుటంకన్ద్వగాది సంచంద్రదయముల
విజయించుటయు సంధి విగ్రహాదులమదిఁ దలఁచుట వెలఁది జూదంబు వేట
పరుషవాక్యమథంపపానమ్యసనదూషణమను నేడు వ్యసనములను

గీ. దిగులకుండుటయును రాజధర్మములివి
యిటులవర్తించునట్టి నరేశ్వరుండు
పొందు నిహపరసౌఖ్యము లొప్పదమిఁగాన
గాన నిటుపోవఁగాఁదగుఁ గొంపెన, ౪౧

గీ. విషము నైనను డింపంగ విధులు గలవు
తూపు గాయంబునకు మందు దొరకుఁ గాని
మంత్ర విప్లవమున కిలమీఁదు లేదు
రాజు నది పాడుచేయు సరాష్ట్రకముగ. ౪౨

గీ. మధుర వస్తువు తినుటయు మార్గమందు
నడచుటయు గూఢ కార్య చింతనము జనులు
నిద్రవోయెడు పట్టున నిద్ర లేక
యుండుటయు గూడ నొకనికి నుర్విలోన. ౪౩

క. సరిలేనిది సంస్కృతి సా, గర తరణంబునకు నావ కడు సేవ్యము ని
ర్జర పురికిని సోపానం, బరయఁగ సత్యంబు వినుము హస్తిపురీశా.

మ. శమమే తేజము సద్యశం బొసఁగు నాశాంతంబె దుశ్శత్రు వి
క్షయముఁ జేయున్ సుగుణం బొసంగు మిగులన్ సామర్థ్యముం గూర్చు నా
శమమే భూషణమౌను హస్తినగరీశా భూమిలో నట్టి శాం
తము చేపట్టిలు నట్టివానికి సమస్తంబున్ గరస్థంబగున్. ౪౫

మ. పరమాధర్మము మంగళప్రదము సర్వశ్రేష్ఠమౌ శాంతమున్
సరసం బుత్తమమైన విద్య మదికిన్ సంతోషదం బయ్యెడున్
బరధర్మంబగు నాయహింస సుఖసంప్రాప్త్యర్థ్యమౌ నన్నిటన్
ధరలోనం జెడు నక్షమం డసమిదాహారాగ్ని తుల్యంబుగాన్. ౪౬

గీ. అతిపరాక్రమశాలి గానట్టి రాజు
నధిక దేశంబు తిరుగని యట్టి విప్రు
నిద్ధరిని వీరి ననఁగించు నిధరిత్రి
ప్రసవమగు పాము గుడ్డుల మెసఁగు కరణి. ౪౭

క. వినుము నరుఁడు రెండు విధముల, జనవంద్యుం డనఁగఁ బరఁగు జగతీనాథా
వినఁదగిన పల్కుఁ బల్కుట, జననింద్యంబులను జేయఁ జనకుండుట చేన్.

గీ. పెద్ద కోరిక గలిగిన పేద కార్య
సక్త చిత్తుఁడు గాని సంసారి కార్య
సక్తుఁ డేయాచకుఁ డశాస్య శాసనుండు
వీరలన్నిటఁ జెడుదురు విను నృపాల. ౪౯

ప్రథమాశ్వాసము.

గీ. శమముతోఁగూడి సత్యమార్గమున నడచి
పాలనము సేయుచుండిన ప్రభువరుండు
రిక్తుఁడయ్యును దనకున్న రీతిఁ బేద
జనులకిడువాఁడు సుగతికిఁ జనుదురధిప. ౫౦

క. న్యాయముతప్పక పొందిన, యాయమునకు రెండుత్రోవ లరయ వలయుఁ గాఁ
జేయుట పేదకు దానము, సేయుకునికి యధికధనికి శ్రీమంతుండా. ౫౧

క. అర్థులకు దానమొసఁగని, వ్యర్థజనిన్ విత్తపూర్ణునధిపతి నిదప
స్వార్థకము గాని దేహిని, నిర్ధనునిన్ జనములెల్ల నిందింతురిలన్. ౫౨

క. యోగాభ్యాసము చేఁగత, రోగుండగు యతివరుండు రణభూమికి ను
ద్వేగముగా శత్రులకెదు, రేగి మృతుండైన వాఁడు నినభేదులుగా. ౫౩

చ. అమరఁగ సామమూలమున సాధ్యుఁ జేయుట యుత్తమంబు దా
నమునను భేదమూలమున నమ్రులఁ జేయుట మధ్యమంబు యు
ద్ధమున జయించి శత్రువుల దాసులఁ జేయుట నీచమీయుపా
యముల సమాశ్రయింతురు ధరాధిప యుత్తమ మధ్యమాధముల్ ౫౪

క. తనుఁ గొల్వనట్టి భార్యయు, తన పనులం జేయనట్టి దాసుఁడు దుర్నీ
తిని నడుచుకొనుచునుండిన, విను సంస్కృతికంటె వనము వే శ్రేయకరదే. ౫౫

చ. పరవనితారతంబునకుఁ బాల్పడఁ జేయును గాముఁడున్న గ్రో
ధరసము గల్గినన్ సుజనతం జెలిమిం దొలఁగించు లోభమో
పరధనచౌర్యపద్ధతి కుపాయకరంబగు గాన నాశకృ
న్నరకపథత్రయంబు నరనాథ త్యజించుట యుత్తమంబగున్ ౫౬

ఆ. ఆధిపత్యముకంటె నతిసౌఖ్యదము పుత్ర, సంపద కధికమౌ సంతసంబు
శత్రుపరిత్యాగసమమైన కరుణయు, గాన రావు మహిని గౌరవేశ. ౫౭

క. తనుఁ గొల్చువాని నెప్పుడు, తనయందతిభక్తిగలిగి తనరెడువానిన్
నినుశరణమొందనానని, యనువానిం గావనొప్పు నధిపనరునకున్. ౫౮

క. బలవంతుఁడైన రాజా, జిలమంత్రముఁ జేయ బుద్ధిహీనులతోఁ జం
చలశీలులతో రణభీ, తులతో స్మిత తరళజనులతోఁ దగ దధిపా. ౫౯

గీ. అధికసంపన్నుఁడైన గృహస్థునింట
జ్ఞాతియగు పెద్దయొక్కఁడు సత్కులీనుఁ

డగు సమీపస్థుఁ డొక్కఁడనర్థసఖుఁడొ
కండు ననపత్య సోదరియుండవలయు. ౬౦

గీ. తపము సేయుట మానంబు దాల్చుటయును
జన్నమగ్నులు సల్పుట చదువుటయును
చిత్తమున నెట్లు తలఁచి తాఁ జేయుచుండు
నట్లెఫలముల నటుయిచ్చు నవనినాథ. ౬౧

గీ. దేవసంకల్ప మతిశాలి భావములను
బండితనయాఘ నాశనపద్ధతులను
దెలియఁ జెప్పెను వజ్రికి దేవగురుఁడు
వానిఁ గొన్నిటిఁ జెప్పెద వసుమతీశ. ౬౨

చ. జనకుఁడు తల్లి యాత్మకుఁ కృశానుఁడు సద్గురుఁడన్న యిట్టియై
దనలముల౯ బ్రయత్నమున నర్చనసేయుచు దేవభిక్షుస
జ్జనపితృదేవతాతిథుల సంతతతృప్తులఁ జేయుచున్న యా
జనుఁడు మహీశ్వరా వినయశంబును గాంచెడు నిందునందున౯ ౬౩

గీ. వినుము కౌరవనాథ యివ్విధము నొకటి
శత్రుమిత్రులు మధ్యస్థజనులు పేద
యాచకుండును దాసుండు నవఁగ వీర
లైదుగురు రాజు నెప్పుడు నాశ్రయింత్రు. ౬౪

క. నరునకుఁ బంచేంద్రియునకు, నరయంగా ఛిద్రమొకటి హరియించుటజ్ఞా
నరసంబెట్లన సలిలము, హరియించినకరణిఁ జర్మయంత్రము వలన౯. ౬౫

ఆ. నిదుర తనికిపాటు బెదురును బనిజేయ
నలపు కినుక మాంద్యమనఁగ నిట్టి
యాఱు గుణములెప్పుడు నైశ్వర్యకాముండు
విడువవలయును కురువీర వినుము. ౬౬

చ. చనువుల వేప్పు నేరుపదిచాలని యొజ్జయు జారభార్యయుం
జదువనియట్టి ఋత్విజుఁడు సాధులఁ బ్రోవని రాజు నూరిలోఁ
నెసగల గోపకుం డడవికేగెడు నాపితుఁడన్న యాఱ్వురి
న్వదలుట యొప్పు భిన్నమగు నావను వారిధిఁ ద్రోసినట్లుగా౯. ౬౭

క. పురుషుం డౌలు తెలియంగుల, నరయు యశంబెట్లనంగ నధికత్వమయుక్తిన్
బరనింద సేయకుండుట, పరదానము నిజమునృతియు పౌరుషమధిపా. ౧౮

గీ. అర్థకరియగు విద్యయర్థాగమంబు
వశ్యపుత్రుండు ప్రియయగు భార్యరోగ
హీనతయు సత్యభాషణ మిట్టియాఱు
గుణములతిసౌఖ్య కరములు కురుమహీశ. ౧౯

ఉ. చోరులు వైద్యులర్థులును సుందరులున్ ప్రభువుల్ సుధీవరుల్
వీరలు పూరితార్థమద వేష్టితమానుష రోగబద్ధసం
సారివిశేషకాముకవి శిక్యవివాద జనాతి మూర్ఖ బ్రహ్మ
చ్ఛారణజీవులైమదిని గాంతురభీష్టము కౌరవేశ్వరా. ౨౦

క. గోవులఁ గాచుటఁ బ్రభువుల, సేవించుటఁ జెలిమిఁ గృషినిఁ జేయుటఁ బుత్రీ
భావము గాంచుట విద్యల, భావంబుంగనుట శ్రద్ధఁబడయఁగవలయున్.

మ. జననిన్ జాయను నావదాతను సదాచార్యున్ భిషక్ శ్రేష్ఠునిన్
జనముల్ గొందఱు నిందసేసెదరిలన్ జాయన్ వయఃకామనా
శనముందీరము నరముల్ సకల శాస్త్రంబుల్ నిరోగత్వముం
గనియాహారములుంతకైన నొడిరియుగ్గన్ సిద్ధులౌదుర్గదా. ౨౨

గీ. స్వగృహవాసంబున నత్రప్రవాసమప్పు
లేమిసత్సహవాసంబు భూమికఱిమి
తెవులు లేమియుననఱు భువినరేశ
యధికసౌఖ్య ప్రదంబు లటంద్రు బుధులు. ౨౩

గీ. సంశయంబును గోపంబ సహనమత్రవి
చారమితరాన్న భుక్తియు సంతసంబు
లేమియననాఱువిధములు భూమినాథ
యధికదుఃఖప్రదములనియండ్రు బుధులు. ౨౪

క. బ్రాహ్మణహింసయునర్థి, బ్రాహ్మణనిందయును మఱి ప్రపంచిశులయొకన్
బ్రాహ్మణధన హరణంబును, బ్రహ్మద్వేషంబు నరకపథమగునధిపా. ౨౫

క. మతిసుకులీనత దమమును, శ్రుతము పరాక్రమము నమితశుచి భాషణమున్
గృతవిజ్ఞతయును దానం, బతికీర్తి ప్రదములందు రవనీనాథా. ౨౬

క. ద్వారములుగలవుతొమ్మిది, ధారకములు మూఁడుసత్సాక్షములుల్ రజముల్
పూరుషుఁడొక్కఁడాశ్రితుఁ, డారయశబ్దాది సాక్షులైదుగురుతగన్ ౭౭

ఆ. అనుచునిట్టిదేహమును గృహంబుఁగాఁగా
నస్థిరంబటంచు నాత్మలోనఁ
దలఁచునట్టిఘనుఁడు తత్త్వజ్ఞుఁడనివానిఁ
బొగడుచుండ్రుజనులు పుడమిలోన. ౭౮

గీ. మద్యమత్తుండు నతిధనమత్తుఁడమిత
భోజనుండును బరమలుబ్ధుండుభీత
మానసుండును కుత్వరమాణుఁడనఁగ
వీరలపకీర్తిఁగాంతురు వినునృపాల. ౭౯

శా. కామక్రోధములన్ జయించిజన సంఘస్వస్తికృత్కార్యముల్
క్షేమంబొప్పఁగఁజేయుచున్ గుజనులన్ శిక్షించుచున్ సర్వవి
ద్యామేయాసములైన పండితుల వాక్యంబుల్ ప్రశంసించునా
శ్రీమంతుండగు రాజవర్యుఁడె సుకీర్తింగాంచునీభూమిలోన్. ౮౦

క. మున్నొకతటి ప్రహ్లాదుఁడు, చెన్నొందసుధన్వునకును జెప్పినరీతిన్
సన్నుతపుణ్యచరిత్రా, కొన్నిటిజెప్పెదను రాజగుణములువినుమా, ౮౧

గీ. దుర్బలులతోడఁ బోరాటఁగోరకుటయును
బుద్ధిపూర్వము రిపుచెంతఁబొందకుండు
టవసరముఁజూచి శత్రునణఁచుటమిత
బలులతో సంధిసేయుట యిలనృపాల. ౮౨

క. ఆపదలగణనసేయక, యేపట్టునగాని కష్టమెపుడలఁపక స
ద్వ్యాపారములందగిలిన, భూపాలుని రిపులుగెల్వఁ బోలరుభూపా. ౮౩

గీ. పనులు లేకుండ దేశముపాలుగాక
పాపబుద్ధులతో సహవాసిగాక
దుష్టగుణములనెల్లఁ దాఁదొలఁగఁజేసి
సంచరించెడువాఁడు సజ్జనుఁడువినుము. ౮౪

క. తనునొరులుపూజసేయమిఁ, గొనఁడెదఁగోపమునుఁ జేయఁగొనకొనధర్మం
బును నర్థకామములదా, ననుజేసి యథార్థవాదినరుఁడుమహీశా. ౮౫

ప్రథమాశ్వాసము

మ. మదిఁ జల్లారిన వైరపావకముఁ బామండింపఁ జేయం డతా
గ్రోదవం బెందిన నీచకార్యములఁ గైకోఁ బోడు సౌఖ్యాత్ముఁడై
మదభాయిష్ఠుడు గాడు దుఃఖములనే మర్త్యుండు ప్రాపించిన న్
మదిలో సంతసమొందఁ డర్థికిడి సంతాపింప డార్యుండిలన్ ౨౬

ఉ. దేశము కాలమున్ స్వకుల దేశిక భావము గాంచి వర్తిలున్
దేశము నేలువాని యెడ దిమ్మరి గాడతి మోహ దంభముల్
పైశునమత్సరంబులను బాయును సంఘములో నిఁ వైరమున్
నాశముఁ జేయు నెట్టి నరనాథుఁడు ప్రాజ్ఞుఁడు వాఁడె భూవరా. ౨౭

గీ. సములతోఁ జెల్మి సేయుట సమకులీన
కన్యల వివాహమగుటయు గారవమున
సములతో వ్యవహారంబు సల్పుటయును
సుజన సేవయు నివి యశస్సుఖకరములు. ౨౮

గీ. ఇంచుకైనను నతిథికి నిచ్చుచుండు
నమితకార్యంబు సేసిన నల్పసుఖము
ననుభవించును శత్రువులైనఁ దన్ను
నడుగవచ్చిన నిచ్చు నెయ్యమునఘుఁడు. ౨౯

గీ. చేయఁదలఁచిన పని నెందుఁ జెప్పకుండు
చేయునది సర్వహితముగఁ జేయుచుండు
భూతతృప్తినిఁ జేయంగఁ బొంగుచుండు
సత్యమే పల్కునెట్లైన సజ్జనుండు ౩౦

ఉ. జ్ఞాతులభీతిక్పృద్వ్యాపిన బాతులశాపవిదగ్ధ పాండురా
ట్సూచితులద్వద్విపర్థితుల కూరులనీసుతబుద్ధిఁ జూచియో
భూతలనాథ రాజ్యమిడిపోవణఁ జేసితి వేని సూర్యసం
స్ఫీతబహు ప్రతాపతఁ బ్రసిద్ధిని గాంతువు ముజ్జగంబులన్. ౩౧

వ. గాన నీ సకల మహీతలంబు నెల్ల రెండు భాగంబులు సేసి యొక భాగంబు నీ పుత్రులకు నొండక భాగంబు పాండుపుత్రులకు నిచ్చి యిందాదులకు గుర్విదీక్ష్యంబగు సౌఖ్యంబు ననుభవించుచు జగత్ప్రసిద్ధ ప్రఖ్యాతిం గాంచి సుఖంబుండుమని ధృతరాష్ట్రునితో విదురుండు పల్కెనని చెప్పిన విని పిమ్మట నా నృత్తాంతంబంతయు సవిస్తరముగాఁ జెప్పుమనుటయు. ౩౨

విదురనీతి

మాలినీవృత్తము.

సకలభువనతాతా సర్వసంపత్ప్రదాతా
ప్రకటితకరుణేశా భక్తరక్షాసుపేశా
సుకవినుతచరిత్రా సూర్యచంద్రాగ్నినేత్రా
సకలదురితహర్తా సర్వరక్షః ప్రహర్తా.

గద్యము.

ఇది

శ్రీమత్పరమపవిత్ర

హారితసగోత్ర; మల్లాద్యన్వయ

సహస్రపత్రపద్మమిత్రాధీత సకల

తంత్ర రామస్వామి శాస్త్రి పౌత్ర వేద

వేదాంత జ్ఞాని శ్రీరామావధానిపుత్ర బుధవిధేయ

రామస్వామినామధేయానుజ సూర్యనారా

యణశాస్త్రి ప్రణీతంబయిన విదురనీతి

యందు ప్రథమాశ్వాసము

సంపూర్ణము.

శ్రీరస్తు.

విదురనీతి.

ద్వితీయాశ్వాసము.

క. శ్రీమన్నిర్జర మునిగణ, భూమీసురచింత్యమానపూర్ణానందే
చ్ఛామాత్రకృతజగత్త్రే, మామాయానామసూర్య మండలధామా. ౧

వ. దేవా వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనిచెప్పం దొడంగె,

క. విదురయొకింతయు గావక, విదురునితో నిట్లనియె విద్యాచ్ఛేత్రిస్థా
ఘదమితసంతాపమునకు, మొదవంగహితభాషణముల నుడిగింపఁదగున్.

వ. నీవు ధర్మార్థ కుశలుండవు నయానయజ్ఞుండవు గాన పాపవిదగ్ధుండను
పాపకార్యసక్తుండనైన నాదుఃఖంబుపశమించునట్టుల కౌరవశ్రేయ
స్కరంబయిన సకలకార్యజాతం బెఱింగింపుమనిన విదురుండు. ౪

గీ. ప్రియము శుభమైనఁ బాపంబు ద్వేష్యమైన
నడుగఁబడకుండఁ జెప్పుట నర్హమగును
ధార్తరాష్ట్రహితంబగు ధర్మమెల్ల
నడిగితివి కానఁ జెప్పెద ననఘ వినుము. ౫

క. వినుమీసదుపాయంబులఁ, దనయత్నము నెఱుఁగకుండఁ దాఁగపటముచేఁ
బనులకుయత్నంబును జే, సిన నరుఁడిలఁ గార్యసిద్ధిఁ గాంచు నృభూపా. ౬

గీ. అవనిసదుపాయయుక్తమై యధికయత్న
సహితమైనట్టి కార్యంబు జఱుగకున్న
బుద్ధిమంతుండయినయట్టి బుధవరుండు
వెతలఁ జెందఁడు దానికై వినునరేశ. ౭

గీ. ఎట్టిపనినైనఁ జేయఁగ నిచ్చగలుగు
వాఁడుతగుసాధనంబులు గూడపెట్టి
కార్యలాభమునంతయు గాంచితనకు
ప్రజ్ఞనరసియొసంబడు వసుమతీశ. ౮

గీ. రాజ్యలోభముఁ జేసి ధరావనునకుఁ
దప్పుద్రోవను నడపుట తగదు ముసలి
తనము హరియించు కరణి యంధమును వినుము
సిరిని హరియించు దుర్నీతి కురుమహీశ. ౯

గీ. భోజ్యమున భోజ్యమెఱుఁగక భూవరుఁడు స
కంటకంబైన రాజ్యంబుఁ గాంక్ష మ్రింగ
నెఱుఁగక దిహింసఁ జెందును సామిషంబు
గాలమున్ మ్రింగు మత్స్యంబు కరణి నాథ. ౧౦

గీ. పాదపము కడకుఁ బోయి తత్ఫలముఁ గోయ
ననుభవించును రసము విత్తనము వలన
ఫలముఁ జెందును గాక తాఁ బచ్చికాయ
వలన రసబీజలాభము ల్వడయునె నృప. ౧౧

చ. కుసుమరసంబు నొవ్వకయ గ్రోలుచునుండెడు తేఁటిపోలికన్
గుసుమగణంబు మాలకరి గోయు విధంబునఁ గార్యభాగమా
రసి ఫలమొంద నొప్పు పరరంజన సేయుచుఁ గాక భూమిలో
వసుమతినాథ బొగ్గులకుఁ బండ్లతరుల్ తెగవ్రేయఁ గూడునే. ౧౨

గీ. అధికబలశాలితోడఁ బోరాటఁ దాను
నల్పకుండిన నష్టంబు నల్పఫలము
గాంచి యత్నింపవలయును గాని యెడల
పురుషకారంబు వ్యర్థమౌ బురుషవర్య. ౧౩

క. వ్యర్థక్రోధాయత్తుని, వ్యర్థానుగ్రహుని రాజు వదలుట యొప్పున్
వర్ధనకాములు భువిని, రర్థకపుంస్త్వనిద్యాజిమ నతివల కరణిన్. ౧౪

క. లఘుయత్నమునకు సాధ్యమ
లఘుఫలమగు కార్యమును దలంచుచు మదిఁ దా
నఘరహితంబుగఁ బ్రాజ్ఞుఁడు
లఘువుగ యత్నంబు జేసి లబ్ధిం గాంచున్. ౧౫

క. నరనాథ యెవఁడు బుజువుగ, నరుడెంచు మదిఁ దృప్తిఁ జేయునంద ఱకనుద
న్నరసినమాత్రింబున నా, నరపతి నేఁ గొల్చుచుందు నరులెల్లఁ దగన్. ౧౬

ద్వితీయాశ్వాసము

ఉ. తానధిక ప్రసన్నతమితంబుగ ధర్మముఁ జేయుచుండెడున్
దానము పెక్కు చేసి నవిదల్చుచు నీచుల భృత్యకోటికిన్
గానఁగ వచ్చుఁ దానవలు కైవడి నిష్కరుణుండు నైదయా
స్థానము వోలియుండు పరసాధ్యుఁడు గాడిలధీరుఁ డెప్పుడున్. ౧౭

గీ. మనముచేతను దృష్టిఁ గర్మములచేత
సత్యసంభాషణములచే సర్వలోక
మెవ్వఁడు హితమ్ముగఁ జేయునో పృథివిసట్టి
మానవేశునిఁ గొల్తురు మనుజులెల్ల. ౧౮

క. ఏనృపుని ప్రజ్ఞఁ జూచుచు, మానవులెల్లన్ భయాబ్ధిమగ్నులగుదురో
యానరనాథుండె భుజముల, నూనున్ జతురబ్ధివేష్టి తోర్వీతలమున్. ౧౯

ఉ. ధర్మువు తప్పక న్వసుధాతల మొందఁగ యత్నమొప్పునా
ధర్మమె తప్పకాత్మ వసుధాతల పోషణ యత్నమొప్పెడున్
ధర్మయుతాంతరంగుని సదావరియించును లక్ష్మి యెచ్చటన్
ధర్మమెయెచ్చటన్ జయము నావినవే ధృతరాష్ట్రభూవరా. ౨౦

క. ఇలలోనున్నత్తునిపలు, కులనైనన్ గుఱ్ఱడాదు కులుకు పలుకునే
నలుకక విని సారము తా, గొలనుండి పసిండి కరణిఁ గొనవలయున్. ౨౧

క. పరులాడిన పలుకులఁ దా, నరయుచు సుగుణంబెకొను దదన్యము వదలున్
సరసుండెట్లనఁ బొలములఁ, దిరుగుశిలాహారికరణి ధృతరాష్ట్రనృపా. ౨౨

గీ. పరిమళంబును జేసి గోవ్రజము సూచు
బ్రాహ్మణులు గాంత్రు వేదశాస్త్రముల వలన
రాజులెల్లను గాంత్రు చారవ్రజమున
చక్షువులచేతఁ జూతురు జనములధిప. ౨౩

గీ. పశువులకు జలధరంబులు బాంధవులధి
పతులకెల్లను సచివులే బాంధవులిలఁ
బతులు బాంధవులగుదురు పడఁతులకును
వినుము బంధులు వేదముల్ విప్రులకును. ౨౪

సీ. ధర్మువు సత్యవర్తనమున వర్ధిల్లును భ్యాసమున విద్య యతిశయిల్లు
నిర్మలత్వంబున నెగడు సౌందర్యంబు వృత్తిచే వంశంబు వృద్ధికెక్కు

ధాన్యరాశియుఁ గొలతం జేసి పెచ్చిల్లు నెశ్వరంబు బ్రతుకు వ్యాగ్రామమునను
పోషణంబునగో సమూహంబు రాజిల్లుఁ బతిభక్తి నుతిఁ గాంతురతివ లెల్లఁ
గీ. గానఁ గులవృత్తి విడిచిన మానవాని
వచ్చునో రాజ కడజాతివానికైన
వంశధర్మంబు విడచుట పాటిగాదు
ప్రాజ్ఞులకు నే యమతియుఁ జెప్పంగవలెను. ౨౫
గీ. పరులధనము నధిక బలము రూపంబును
జదువు యోగ్యతను యును సతతసుఖము
జూచి యెవఁడు మది నసూయఁ జెందునో వాఁడు
మనమునందు గుంది మడియునధిప ౨౬
గీ. చేయఁదగని పనులఁ జేయుట చేయంగ
వలయు కార్యములను వదలుటయును
అదనువిడి రహస్యంబు సెప్పుట యివి
లేనివాఁడు వ్యాధిలేనివాఁడు. ౨౭
క. ధనమును జన సాహాయ్యం, బును విద్యయు మదము నిచ్చు మూఢులకిల స
జ్జనులకు విపరీతముగాఁ, గనన వియే దమము నిచ్చు కౌరవనాథా. ౨౮
గీ. కౌరవేశ్వర వినుమెట్టి కాలమునను
బనికి నైదైనఁ దనకుఁ దోట్పాటు కొఱకు
బుధులచేఁ గోరబడినట్టి మూఢజనులు
తమ్ము నధికులుగా మది దలఁచుకొంద్రు. ౨౯
క. సజ్జనులకు బాంధవులక, సజ్జనులకుఁ గాని గతి విచారింపంగా
సజ్జను లేకురు నాథా, యిజ్జగమున దుర్జనంబు లేర్పడ రెపుడున్.
గీ. కలిమిగలవాఁడు పంచభక్ష్యములఁ దినును
మధ్యముండిలఁ దనకున్న మాత్ర మనుభ
వించుచుండును లేనట్టి పేదవాఁడో
గంజియే త్రాగి బ్రతుకును గౌరవేశ. ౩౦
ఉ. మేదిని సర్వసంపదల మీఱెడువానికి నుత్తమాన్న మే
కాదది యింపు గాఁదినినఁ గాదది జీర్ణము గాని భూమిలో

చీదలకట్టియున్నమాలభించినదానిని వారుజిహ్వకున్
స్వాదువుగాభుజింతురు నృపాలక చూచితె తారతమ్యముల్. ౩౨

సీ. జీవనమువలనిభయమును జెందుఁ బేద
మధ్యముండును జెందును మరణభయము
యోగ్యహృదయుండునైన వరోత్తముండొ
పరువుపోకకుమిక్కిలి భయముజెందు. ౩౩

క. ఇంద్రియములను జయింపక, యింద్రియకృత్యములయందునీహఁగలుగుభూ
మీంద్రులులోకమునణఁతురు, చంద్రాదిగ్రహములు దులచాడ్పునభూపా.

క. తనమనము దనకువశ్యము, గనుఁగొనక స్వమంత్రితోడ కలహముఁ జెందున్
మనుజాధిపుఁడతఁడరులకు, నవిశము సాధ్యుండుగాడె యవనీనాథా. ౩౫

ఉ. మనముజయించియింద్రియ సమాజము వశ్యముఁజేయువాని దు
ర్జనము లెదుర్కొనన్ సశరచాపముగా నెదురేగువానిసే
పనులను జేయఁబూనవి బాగుగ నారసిచేయువాని ధీ
రుని భజియింత్రుమంత్రులు సిరుల్ పగవారును బాంధవుల్ నృపా. ౩౬

క. ఆరదము దేహంబశ్వము, లరయంగానింద్రియంబు లాత్మడుపువాఁ
డురధికుఁడు పురుషుఁడందురు, వరవరపండితులువినుమునడషెసువిధముల్.

క. ప్రథమము వశ్యునిఁ జేయుచు, రధచోదకువానిచేత రథ్యంబులన
త్పథమున నడపించెను నా, రథికుఁడె సుఖియౌను లేకరథియరవియగున్.

మ. పరమార్థంబును ధర్మమున్ వదలుచున్ బంచేంద్రియాయత్తుఁడై
సరిగానర్థమనర్థమున్ మఱియు కష్టంబున్ సుఖంబున్ మదిన్
బరబాధన్ స్వజయంబెఱుంగని మృతప్రాయున్ మనుష్యాధిపున్
సిరి ప్రాణంబు ధనంబు భార్యయును సంసేవించునే భూవరా. ౩౯

క. వలలోఁజిక్కినబలవ, జ్జలచరములు త్రాళ్లుకొఱుకు చాడ్పున భూపా
బలకామక్రోధములను, ఖలగుణములు జ్ఞానగుణము ఖండించుఁదగన్. ౪౦

సీ. ఇంద్రియంబుల యోగిజయింప కాత్మ
కర్మములబద్ధుఁడై మోక్షగతిని జెంద

నటులనింద్రియవశ్యుఁడౌ యవనిపతియు
నాధిపత్యమువలనని రాశుఁడగును. ౪౧

క. వినుదుర్జన సాంగత్యం బున సజ్జనులకును గీడుపొడయును శుష్కేం
ధనములఁగలసినయార్ద్రేం, ధనములుదహియించుకరణిధరణీనాథా. ౪౨

క. అనసూయత్వము శౌచం, బును సత్యం బార్జవంబు మునునును స్థైర్యం
బును ప్రియభాషితశాంతం, బనునివి సజ్జనులయందు నలరారున్నృపా. ౪౩

గీ. ధర్మపరిపాలనంబున ధరణిపతులు
ధర్మపత్నీశుశ్రూషవలనను బడఁతులమిత
శాంతచిత్తంబువలన సజ్జనులుభువిని
గౌరవముగాంచుచుందురు కౌరవేశ. ౪౪

మ. చెలిమింజాలిమి నెయ్యమున్ బగయుఁ దేజంబున్ యశోహానిప్ర
దిలయంబుల్ వెరవుల్ విజృంభణము బుద్ధిస్థైర్యముం గల్గియున్
గలుములేములు లగ్గులెగ్గులును బుణ్యంబుల్ మహాపాపముల్
బలుకన్ వచ్చును గాననింపొసఁగ సంభాషింపఁగా నొప్పెడున్. ౪౫

చ. పరశుకృపాణబాణమగు పాదపమేధితమై చిగుర్చు స
త్వరశరవిద్ధమూర్ఛితుఁడు ప్రాణమువెండియు జెందులోనికిం
జొరినశరవ్రజంబు కడుసూక్ష్మతఁదీయఁగవచ్చుగాని దు
ర్భరపరుషోక్తిశల్య మెదఁబాటిలినన్మరలింపవచ్చునే. ౪౬

గీ. వదనముననుండి వెడలుదుర్వాక్యశరము
లితరమర్మములంబడి యెటుఁగఁబడిన
మానరాజ్యంబులకుహానిమానుగాన
బండితుఁడు పరుషోక్తులఁబలుకఁదగదు. ౪౭

చ. సకలనదీసముద్రములస్నానజపుణ్యమునొక్కవైపునన్
సకలజనంబుమెచ్చుకొను సంచరణంబునుబెట్టి త్రాసులో
నొకదెసఁదూప రెండవది యెయ్యనవ్రాలునుగాన రాజ నీ
వు కొమరులన్ సుమార్గమునఁబోయెడువారిని జేయుమేర్పడన్. ౪౮

నేమో కారణముండు మీస్థితియు నాకీక్షింపఁ గృధ్రంబులో
పాముల్ గూడినయట్లు తోఁచెడును సంభాషింపుమీతథ్యముల్. ౫౫.

క. అనఁ బుత్రుండనె నాకీ। తనికను పణమొక టికలదు దానిం దీర్పన్
నిను మధ్యవర్తిఁ జేసితి। మి నిజంబే పల్కుమయ్య మేధదలిర్పన్. ౫౬.

క. అన విని ప్రహ్లాదుండును। విను మాత్మజ విప్రవరుఁడు విచ్చేసె జనం
బున నర్ఘ్యంబును బాద్యం। బును దెమ్మని చెప్పు నంత భూదేవుఁ డనెన్. ౫౭.

మ. అసురాధీశ్వర హృద్యఖాద్యములు పాద్యం బర్ఘ్యముల్ ద్రోవలో
న సమర్పించిరి మర్త్యులెల్ల మఱి యత్నంబేల నే నీతఁడున్
వసుధన్ విప్రుల లేక రాక్షసుల యెవ్వా రెక్కువో యంచు మా
యసువుల్ పందెము సేసికొంటిమట సత్యం బొప్పఁగాఁ బల్కుమీ. ౫౮.

గీ. అనఁగఁ బ్రహ్లాదుఁడనె సుధన్వాఖ్యుతోడ
బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠుఁడవు నీవు ప్రశ్నమేమొ
దుర్గ్రహంబగు నాకుఁ బుత్రుం డొకండు
సందియంబిది నేనెట్లు చక్కపఱుతు. ౫౯.

క. అన విని విప్రుండనె నీ। ధనరాజ్యంబులను నిమ్ము తనయున కది యొ
ప్పునుగాని వివాదమునై। పున నన్యాయంబుఁబల్కఁబోలదు వినుమా. ౬౦.

క. నావుడు ప్రహ్లాదుండును। భూవిబుధా! భువి నసత్యములు పల్కెడువాఁ
డే తెఱఁగెందితుండునో। యావిధముం దెల్పుమయ్య యన నాతఁ డనెన్. ౬౧

సీ. జూదంబునందోడు జూదరికరణి సపత్నిపోరాండెడు పడతికరణి
శత్రువేష్టితుఁడగు క్షత్రియుకరణి దుర్భరభారమును మోయు పురుషుకరణి
సంకట బాధితుఁడగు పేదకరణిఁ గుసాక్ష్యంబుఁ జెప్పు నృశంసుకరణి
నరులతో నెయ్యంబునందు నజ్ఞానిరీతి దుష్టపుత్రుల గను శిష్టురీతి

గీ. పశుధనాశ్వావ నీ విప్రపక్షమందు। న్యాయమునుబల్క నట్టి దుర్న్యాయపరుఁడు
దుఃఖమును జెందునని కోవిదులు వచింత్రు। కాన పుత్రార్థమనృతంబు కడకుఁబోకు.

మ. అని విప్రోత్తముఁ డాడు పల్కు విని పుత్రా పీని మాతాపితల్
వసు నీ మాతను మించువా రితఁడు గాన న్మించు నిన్వంశము

స్వనసంశంబునకంటె శ్రేష్ఠమగుట ప్రాణంబులఁ బ్రాహ్మణా
ర్యున కీవొసఁగితివంచుఁ బల్కి దనుజేంద్రుం డిట్లనెఁ విప్రునిఁ. ౭౩.

మ. నరణీదేవ మహానుభావ సుతవస్త్రాంగనాపుత్రునిం
గరుణన్దానమునిమ్ము నాకు సుతుఁ డొక్కండంచుఁ బ్రార్థింప నాం
గిరసుం డాత్మఁ దలంచి సత్యమునుపల్కె వీఁడటంచుఁ దయన్
హరి దాసోత్తము చేఁతిలో సుతుని వాఁ డర్పించెనో కౌరవా. ౭౪.

ఆ. కాన రాజ్యభాగ్యకాంక్షచేతను బుత్ర
పక్షపాతమునను బాంధవులకుఁ
గీడువలఁప కన్యథమూడకుండితి వేని
సర్వమునకు శుభము సంభవించు. ౭౫.

క. ఒరులకు లగ్గగు కార్యము । లరయం గావలయు మదిని నట్టి నరునకున్
గురువర సర్వార్థంబులు । కరామలకము విధమునను గన్పట్టు ధరన్. ౭౬.

ఆ. ఒరుల మొఱఁగి కార్యమూహించు మాయావిఁ
బ్రాఁజదువులు క్రిందఁ బడఁగఁ ద్రోయు
పక్షయుగమువచ్చు పక్షులు నీడంబుఁ
గ్రిందఁ బడఁగఁద్రోయురీతి నధిప. ౭౭.

గీ. చోరు జూదరి వణిజాని జ్యోతిషాగ
మాంతగు నసత్యవంతుని నాప్తమిత్రు
వైద్యు శత్రుని వ్యవహారవాదమందు
సాక్ష్యమునకెప్డు పిల్వఁగఁ జనదుభూప. ౭౮.

సీ. పరదార రతుఁడును గురుతల్పగతుఁడును జారజాతాన్నముఁ గోరువాఁడు
విషముఁబెట్టెడివాఁడు వేదనిందకుఁడును నాస్తికుండును గృహనాశకుండు
శిశుఘాతుకుఁడు శస్త్రిజీవియు సోమవిక్రయియు మిత్రద్రోహకారకుండు
అనుపనీతుఁడు లంచమందెడువాఁడును శరణమొందినవానిఁ జంపువాఁడు

గీ. అమితకోపుండు కష్టంబులందుమున్గు
వాని కొగ్గులు సేసెడువాఁడునఁగ

వీరలందఱు నిలఁ గురువీర వినుము
బ్రహ్మఘాతుకులకుఁ బోల్పఁ బరఁగు చంద్రు. ౧౯.

క. రూపమును ముదిమి సంపదఁ। గోపము ధైర్యంబు నాశకులహీనుల దు
ష్ప్రాపకము శీలమును నారీపరత హరించు ఱండు ద్రీడను భూపా. ౨౦.

గీ. చదువు దానంబు తపమును జన్నమనఁగ
నాల్గు నిహమందుఁ గీర్తిసంధాయకములు
సత్యమార్జవమానృశంస్యంబు దమము
ననఁగ నాల్గును స్వర్గలోకాధ్వములగు. ౨౧.

ఉ. ఎందువసింతు రార్యు లది యేసభయాసభలోన నెన్నెడఁ
బొందుగ ధర్మము న్బలుకఁబోయెడువారలె యార్యులంచు దా
మందురు ధర్మమెద్దియు నిజాంచితమో యది ధర్మమంద్రు ని
ర్నిందమునాఁగనే సజము నిశ్చలమౌనది సత్యమో నృపా. ౨౨.

క. జ్ఞానులకు గురువరుం డ। జ్ఞానులకు నృపాలవరుఁ డశక్యానుచల
న్మానవులకు దండధరుం। డానతిఁజేయుదురు వీర లవనీనాథా. ౨౩.

గీ. ఋషివరోత్తమ శక్తియు జీవనదుల
వృద్ధియు మహాకులీనులవృత్తి రాజ
భావమును బంకజాక్షులభావ మేరి
తైన దుర్గ్రాహ్యమగుగాదె మానవేశ. ౨౪.

గీ. ధరణి సురపూజకుండును దాయభాగ
ధర్మవర్తనుఁడును రిక్తదానకరుఁడు
పౌరమనుజేష్టమార్గానుపాలకుండు
నైన రాజు సుఖంబుగ నవని నేలు. ౨౫.

గీ. బుద్ధిమంతుండు సాధించు బుద్ధిచేత
బాహుబలుఁడు జయించు దోర్బలముచేత
యోగ్యుడైన నరేశుఁడు యుక్తిచేతఁ
గార్యసిద్ధిని గాంచును గౌరవేశ. ౨౬.

ఉ. ధీరులు శౌర్యసంజ్వల దుదీర్ణ యశస్కులు యుద్ధమేదినీ
ధీరులు సత్యభాసురులు దేవసమానులు పాండుపుత్రులో
కౌరవనాథ తండ్రి పగిదిం గాంచుచు నిన్ను నీవు పుత్రవ
ద్వారిపై ఘటించి నగపాలిడి పొందుము సర్వసౌఖ్యముల్. ౭౭

వ. ఇట్లు పలికిన నీతివాక్యంబులు విని ధృతరాష్ట్రుండు మదీయతాపోపశమం బగు నటుల నింక నయవాక్యంబులు పల్కుమనెనని చెప్పిన మీఁది వృత్తాంతంబు సెప్పుమనుటయు. ౭౮

క. సురనరపూజితచరణా। కరుణా వరణా సుమాలి కనులాభరణా
సరసీభవపతిపావక। సురసిభవామిత్రనయన సాగరశయనా. ౭౯

గద్యము. ఇది శ్రీమత్పరమపవిత్ర హరితసగోత్ర మల్లాదివ్యాన్వయ సహస్రపత్రపద్మమిత్రారాధితసకలతంత్ర రామస్వామిశాస్త్రిపౌత్ర వేదవేదాంతజ్ఞాని శ్రీ రామావధానిపుత్ర బుధవిధేయ రామస్వామినామధేయానుజ సూర్యనారాయణశాస్త్రి ప్రణీతంబయిన విదురనీతియందు ద్వితీయాశ్వాసము.

విదురనీతి

తృతీయాశ్వాసము

క. శ్రీనిగమాంతవచోగమ్యానన్యానిర్గుణానిరామయనిత్యా
జ్ఞానీశహృదయశరణా మానవశైలాది జంగమస్థిరరూపా. ౧

వ. దేవా వైశంపాయనుండు జనమేజయునకిట్లని చెప్పం దొడంగె. ౨

గీ. సాధ్యులకు నత్రిసుతుండు హంసస్వరూపుఁ
డై మనీషులకుఁ జెప్పిన యమలమైన
పూర్వకాలేతిహాసంబు బోధకంబు
గాన వినుమీవు శ్రద్ధతోఁ గౌరవేశ.

మ. శ్రుతిశాస్త్రస్మృతిపాఠతత్పరులు హంసస్వరూపాత్మకో ౩
వరితన్నర్గంటిమి మాకులంబు కడుసంభావ్యంబగున్ సర్వస
ద్గతిదంబైన నయంబు పల్కుమని సాధ్యవ్రాతమర్థింపన
త్రితనూజుండగు హంసుఁ డప్పలికె నా నావాదపోద్యోగియై ౪

క. వినుఁడీ సత్యము ధర్మం బును ధైర్యంబును శమంబుఁ బొందుచు చిత్తం
బును శుద్ధిచేసి లోకం బును దనవలెఁ జూచునట్టి పురుషుఁడు సుధియౌ. ౫

క. తానాడు పరుషవాక్యము మానవహృదయముల నెల్ల మడియించు నదు
ర్జ్ఞానము తన్నణఁగించును గాన మహాత్ముండు దానిఁ గర్హింపఁదగున్. ౬

క. పరుఁ డెవఁడైనఁ దన్నుఁ బలుబాధలఁ బెట్టిన దిట్టి కొట్టినన్
బరుసపుమాటలాడినను బ్రాణము దీయుటకున్ శ్రమించినన్
గురుగతి నాతనిం దలఁచి కోపము లేక సహించియున్నటన్
ధర నెవఁడుండునో యతనిఁ దత్త్వవిదుండని యండ్రు పండితుల్. ౭

క. మౌనంబు వరము సత్యము మౌనంబునకంటె వరము మధునిజనయవా
క్యానిజముకంటె వరమగు దానికి నధికంబు సత్యధర్మవచనముల్ ౮
భూమిలోన నెట్టి పురుషునిం గొల్చునో
గౌనములట్టివబ్బు మనుజానకును

జంకించి చూడనిట్టి ధర్మంబమరులార
భ్రమరకీటధర్మసమము గాదె. ౯

ఆ. గెల్వఁబడక తాను గెల్వక పరకోప
పదము గాక కోపపదము గాక
భూషణంబుతోడ దూషణములు సరి
జూచువాఁడు దివముఁ జూచువాఁడు. ౧౦

క. ఒరులకుఁ గల్యాణమ్మునది నరయుచు మార్దవము సత్యశమయుతయి సఁగన్
బరిభాషించు నెవండో నరుఁడుత్తమపురుషుఁడండ్రు నయవేత్తలికన్ ౧౧

ఆ. ఆడితప్పకుండు నర్థహీనవచనంబు
లాడకుండు నిష్ఠురోక్తి కార్య
సాధనంబ కోరు స్వాంతరంగింబున మధ్యముండు నరుఁడు మర్త్యులార. ౧౨

క. ఉపకృతి నానును బరులకు! నపకృతి పుట్టించు జనించు నపమార్గమునన్
గుపితుండగు నెవనికిదై! త్రిపదము గాడ ధముఁడు ధీయుతుఁడ గుటన్ ౧౩

ఆ. భూరిభావమునకు సూత్రమునీపట
ధనమునకును సత్త్వమునకునైన
దుర్లభార్థములను గోడనెసిద్ధించు
ధర మహాకులీనపరిచయమున.

క. అనిహంససిద్ధులకుఁ జెప్పిననీతిని ధృతరాష్ట్ర దేవ్వవిని కురుపతియున్
వినయముతో విదురుని యడి! గెనుగొప్పకులంబులెట్లు కీర్తింపఁబడున్ ౧౪

వ. అనిన విదురుండు. ౧౫

చ. శమము తపంబు నిగ్రహము సన్నియముల్ గలిగొన్నవారిక
న్నము సలిలంబు నిచ్చుటయు నవ్రతభాషణయుక్తకన్యదా
నమును బరాభివృద్ధి సహనంబును ధైర్యమునన్న యివ్విని
త్యము వసియించు నెచ్చట నరాధిప యద్ది మహాకులంబగున్.

క. పిత్రాచారంబును శౌ! చత్రియబరనంబు సత్యతత్పరతయునన్
నిత్యస్నానము పుణ్య! క్షేత్రగమనము నుండు నెచట శ్రేష్ఠకులమదే ౧౬

శా. దేవబ్రాహ్మణవృత్తిచౌర్యము ద్విజద్వేషంబు తన్నిందయున్
స్త్రీవిత్తాహరణంబు భూఖననని క్షిప్తార్థచౌర్యంబుక

న్యాయికార్యము వేదశాస్త్రపఠనత్యాగంబు నేవంశమున్
దావర్తించునొ దానిదుష్కులముగా నార్యుల్ నచింత్రోన్నృపా. ౧౯

క. హితసంభాషణుఁడును సూ
నృతవాక్యుఁ డెవండు చేయు నెయ్యము వాఁడే
మతిమంతుఁడు బాంధవుఁడును
హితుఁడును సర్వోత్తముఁడు నగుఁ దలఁపన్ భూపా ౨౦

క. మానసతాపము వలనన్। జానునశించును రూపనశించు బలం
బానశియించును నిద్రా। హానింగలిగించు దాని నుజ్ఞము కలదే ౨౧

క. విను మనస్తాపము కతన। మునుఁగ్నౄత్యము త్యాగ్నింబాంధవుల్ బాసఁ గ ప్రోషితుఁ డైన్
విని సంతసించుదురు కా। వున శోకము విడువు పుత్రుయ్య పుణ్యవర్తా. ౨౩

క. జననము మరణము సౌఖ్యం। బును దుఃఖంబధికచింత మోదము సమయం
బును గీర్తియు గ్రోధము గవ। చ్చును ధీరుఁడు మోదిగా శుశోకంపఁకుటన్.

గీ. బలిభుజంబులు నెప్పుడు పైజంబు
కంబులను మృగనాభుల సకుఁబోయి
నట్లు నృతరాష్ట్ర ధాత్రీ రాష్ట్రాధిపతియును
బాంధవుల మీఁదికే గుట పరగుచుండు ౨౬

క. నరుఁ డెవ్వఁడు విడువకెన్నఁడు। పరిచయులను భక్తజనులఁ బాలించునో యా
నరుఁ నే యూపదలందును। బరిచరభక్తాళి విడువ భయపడుసున్నృపా॥

గీ. పరిచరుం డెవ్వఁడధిపతి భావమరసి
సర్వకార్యంబులను వేగఁ జక్కఁ జేయు
హితము కర్తవ్యమును బ్రతిపింపునైన
పల్కుఁ బల్కును వానినిఁ బడయవలయు ౨౯

గీ. ఏవ్వఁడాజ్ఞప్తుఁడై కార్యవిూసడించు
నెదురుపల్కుఁ దుర్మతి యాన మెసఁదలంచు
ప్రాతికూల్యంబుగా నెప్డు పరగుచుండు
వానిఁ శీఘ్రంబుగా రాజు వదలవలయు. ౩౦

క. చురుకుండనయును జెలివియు
కరుణయు పుంస్త్వంబు బలము కాంతియు దృఢవా

క్రూరహాస్యంబులు సెలగాదు
పరుఁజొప్పడు దూతయండ్రు నయవేత్తలిలన్. ౫౧

క. పరగృహమున కతివేలం। బరుగందగదంగణంబు నందునిశిన్ ని
ద్దుర వోవందగ దధిపతి। వరియించిన కాంతవలవవలదు నృపాలా. ౫౨

గీ. సిగ్గుగల్గెడు భూపతి సేవకుండు
పుత్రుఁడును భ్రాతనష్ట విభూతికుండు
బాలపుత్రులుగల్గెడు భర్తృహీన
వర్జనీయులు వ్యవహారవాదమందు. ౫౩

గీ. స్నానసంధ్యావిహీనుండు సర్వవైరి
యమిత్రభోజనపరుఁడు మాయావచుండు
జీవహింసకుఁ డనృతోక్తి జీవనుండు
వీరిఁ జేర్పంగఁదగదు నివేశమందు. ౫౪

క. కృపణునిఁ బరనిందకునిన్। విపినంబులఁదిరుగువాని విద్యాహీనున్
గృపలేనివాని ధూర్తుని। నెపుడును యాచింపఁ గూడదిలఁ గురునాథా. ౫౫

క. ధనమున జనసాహాయ్యము। జనసాహాయ్యమున ధనము సంసిద్ధించున్
ఘనులొక్కొక దాని నెడఁబా। సిన నొక్కటి పొందరాదు సిద్ధము భూపా.

క. పనుగురకు శుభదమును బన। హృదయంబున కిష్టమైన కృత్యంబును జే
యఁగోడఁగి నారాయణునిన్। మదిదలఁచిన సిద్ధమగును మానవనాథా. ౫౭

క. కులవృద్ధియు పౌరుషమును। బలము పరాక్రమము కృషియు పాండిత్యంబున్
గలనరునకు బ్రతుకంగడ। వలని భయంబుండ దెప్డు వసుధాధీశా ౫౮

ఆ. సూతసుతుఁడు నీదు సుతశతంబును బొందు
పుత్రపంచకంబు పొంది మైత్రి
సాగ భాంబరంబు సర్వభూతలమును
గలసి యేలుటొప్పు కౌరవేశ. ౫౯

ఉ. కౌరవనాథ నీసుతులు గౌరవమొప్పఁగ పాండుపుత్రులం
జేరిచి భూమినేలు బడిసేయుము నన్య భయంకరంబులౌ
శాత్రవనృపుల్ వ్యగ్రంమ్ములు కైవడి తామునక స్వరాష్ట్రులై
[illegible] ౬౦

చ. బలములలోఁగనిష్ఠమగు బాహుబలంబు ద్వితీయమౌను మరి
త్రులబలముల్ తృతీయమగు రొక్కము బల్మి పితామహాది పూ
ర్వులబలమో ధరాధిప చతుర్థము వంశబలంబు పంచ మం
త్రిలమతిశక్తి యాఱ వదఁ దెక్కఁగఁ జూడ యథాక్రమంబుగన్. ౬౧

గీ. తేనిమచ్చికలందు నారీరతి ప్రి
సంగములయందు వేదశాస్త్రములయందు
శత్రులందును సుఖమందు సర్పమందుఁ
బ్రాజ్ఞుఁడగువాఁడు నచ్చికఁబడయఁడధిప. ౬౨

క. ఉరగము పావకము నకే, సరియున్ మతిశాలియైన జ్ఞాతిసుతుండున్
నిరుపమశౌర్యులు కతమున, బరిహాసింపఁగఁ దగరు పార్థివముఖ్యా. ౬౩

చ. అనలము డాగియుండి సకలాగమగర్భములందు వాయుపీ
డనమున జలచలించెడుకుట్టంబుల రాపిడిచే దీప్తమై
వనముఁ దహించురీతి శమవంతుఁడు శూరుఁడు బుద్ధిశాలి జ్ఞా
తినరుఁడు వైరదీప్తుఁడయి తీవ్రముగన్ బరిమార్చు దాయలన్. ౬౪

క. లత లెట్లు వృక్షముల సం, గతిఁ జెందక పెరుగకుండు కౌరవపవనీ
సుతులట్లె పాండుభూపతి, సుతసాంగత్యంబు లేమి సుఖమెటు పరిలన్.

వ. అని చెప్పి వెండియు, ౬౬

గీ. పెద్దలేతెంచుచుండిన బిడ్డవాని
ప్రాణములు మీఁదికెగయును బ్రథమమందు
నెదురు నాసేగి యంఘ్రులకెఱఁగి తిరిగి
ప్రాణములు వాఁడు చెందును పార్థివేంద్ర. ౬౭

క. ఏవాఁడు లోభిధనికుఁడు, భూవిబుధులకన్న పానపూజల సంగం
డౌ వానినార్యజనములు, జీవచ్ఛవమనుచు భువి వచింతురు భూపా. ౬౮

ఆ. బ్రహ్మచర్యనియమ భంగుఁడౌ వైద్యుఁడు
కల్లు త్రాగువాఁడు గర్భహంత
శ్రుతులనమ్మువాఁడు చోరుఁడు ద్రోహుఁడు
నతిథిసుప్తిసను దగదు ద్రుంప. ౬౯

గీ. లవణమన్నంబు పాలు తైలంబు పెరుగు
తేనె మాంసంబు ఫలములు తిలలు గుడము
నేయి రక్తాంబరంబులు నీరమూలివి
విక్రయింపంగఁ దగ వెప్డు విప్రులకును. ౭౦

ఆ. హేమలోష్టముల ను నెగ్గులగ్గుల స్తుతి
ధిక్కృతులనుఁ దుల్యదృష్టిఁ జూచి
కోపరహితుఁడయ్యుఁ గుంపని వాఁడునై
చెలఁగు భిక్షుకుండు సేవ్యుఁ డధిప. ౭౧

కం. నీవారాన్నాదుఁడు శమి, గావిష్టుం డగ్నికార్యయతుఁడును సురభూ
దేవాభ్యాగతసేవా, భావుండగు తాపసుండు పావనుఁ డధిపా. ౭౨

కం. అనసూయుండు ప్రియంవదుఁ, డును మధురశ్రావ్యవాక్యుఁడును ధననియమం
బును గుప్తదారుఁడును స్త్రీ, జనమునకున్ వశుఁడుగాఁడు జగతీనాథా.

ఆ. సకలధర్మములకు సాధనభూతలు
ధర్మభక్తిపరలు పావనగుణ
లింతులు గృహమునకు నిందిరాతుల్యలు
గాన యెప్పుడు సతులఁ గావవలయు. ౭౩

కం. ఏ వాని మంత్రనంబులు, భావింపఁగ రావో బంధుపరమిత్రులకే
నా వాఁడు పెద్దకాలం, బీవసుధ సుఖంబు గాంచుఁ బృథ్వీనాథా. ౭౪

కం. వనమందుఁ గాని హర్మ్యం, బునఁ గాని మహీధ్రపృష్ఠమున నైనన్ని
ర్జనగృహమందైనను మంత్రనమూహింపంగఁ దగు ధరణీనాథా. ౭౫

ఉ. మంత్రణమాచరించు నెడ మందులుగొందఱు రాజకీయ దు
స్తంత్రములందుఁ దేరనియ శక్తులుఁ గొందఱు దుష్టమానసుల్
మంత్రులుగొంద ఱుండెదరు మంత్రధనంబులఁ గావ దోషముం
గాంత్రు నృపాలు రట్లగుట గాంచి యమాత్యపదంబు నీ దగున్. ౭౬

కం. వేదాధ్యయనము సేయని, భూదేవుం డఖిల కర్మములకున్ వలెసం
ధ్యాదుల నెఱుఁగని మనుజుఁడు, మేదిని మంత్రిత్వమునకు మేల్పడ దధిప

సీ. స్థానవృద్ధిక్షయజ్ఞుండు సంధివిగ్ర
హక్షితి షాడ్గుణ్యవిదితాత్ముఁ డవనినిధి

తత్స్వభావుండునగు మంత్రితవరుఁ డేని
సర్వభూతలమధిపతి సాధ్యమగును. ౬౯

క. ధనకోశము నెఱిఁగి తనం, తనఁ దాఁ గృత్యములఁ గని మదంబును గోపం
బును గాని వ్యర్థపుచ్చని, జనపతి కేవశ్యమగు నుత్సాతల మెల్లన్, ౭౦

క. చామరమున ఛత్రంబున, నామమున మహోన్నతాసనంబున ముటమున్
భూమీశుఁ డొందిహితవి, ప్రామాత్యులతోడ ధనములం పఁగ వలయున్.

క. సతిమతిఁ గనుబతిపండిత, మతి నెఱుఁగున్ బండితుం డసుమంత్రులమతి భూ
పతి యెఱుఁగును భూమీశుల, మతి భూమీశుం డెఱుంగు మనుజాధీశా,

గీ. శత్రుశేషంబు గలిగించు సర్వకాల
సర్వదశలందున ప్రకృతి నుర్విఁ గాన
వధ్యుఁడైనట్టి శత్రుండు వశ్యుఁడైన
వానిఁ దప్పక చంపంగవలయు భూప, ౭౩

గీ. వృద్ధబాలాంతురాతిథి విప్రులందు
గోప ముంచుటకూడదు కోవిదునకు
ఖలహితంబగు నన్యాయకలహమందు
వాంఛవదలుట్టవలయును వసుమతీశ, ౭౪

గీ. బుద్ధివలన ధనంబును బుద్ధిలేమి
నఖిల దారిద్ర్యమును వచ్చు ననఁగ రాదు
కలిమి లేములు గతజన్మకర్మఫలము
లగుటజనులందుఁ బ్రత్యక్షమగుట కతన. ౭౫

గీ. ప్రియవచుండు కృతజ్ఞుండు భృత్యపాల
కుండు దక్షుండు సకలార్థకోవిదుండు
నైన భూపాలకుండు హీనార్థకోశుఁ
డైన జనులెల్ల స్వాధీనులగు దురధిప, ౭౬

గీ. నూఱ్వురాత్మజులకు నోము నోఁచితేని
పెద్దకొడుకనునట్టి దుష్ప్రేమ వదలి
జనుల కహితుండునగు సుయోధను నివర్జ
నీయుఁ గాఁ జేయఁ బాడియౌ నీకు దేవ, ౭౭

తే. చెడుటకున్సుఖమగు సిరిసిరియందురె
సంపదున్సుఖమగుత్వ యమృత్యయమె
చెడఁగనుండెనీకు సిరిపెద్దకొడుకుచేఁ
గానవానివిడుట కార్యమధిప. ౮౯

వ. అనినధృతరాష్ట్రుండు,

క. నయమనుజ్ఞానముధర్మము, దయతోఁ జెప్పితివిగాని తనయునివిడఁబా
సియునికివృతినాకునుడువ, నోయతోధర్మస్తతోజయో యనునుక్తిన్.

వ. అనిననతండును,

ఉ. పాపపుబుద్ధివారి నపవాదకులన్ ధనవృద్ధిగన్నలన్
గోపయుతాంతరంగులను గొండెముసెప్పెడివారలన్ బర
స్త్రీపరులన్ శఠాత్ములను క్రీడయొకింతయు లేనివారినిన్
భూపరిపాలకా వినుము పోలనుపొందులఁ బొందజెప్పడున్. ౯౦

క. గుణహీనులైనదాయలె, రణమునకుంబిల్వఁ బగరుగణశూరులు స
ద్గుణవంతులుకుంతీసుత, మణులేమని చెప్పవచ్చుమానవనాధా. ౯౧

ఉ. ఏకనూటసెప్పెదన దేమనినన్ యశమెల్లదిక్కులన్
గానఁగఁజేయుమార్గమును గాంత్కమెయిందలఁపోసి పాండుభూ
జానిసుతాళితోరణము సల్పకసంధియొనర్చివారి యి
ష్టానుగతంబుగానడచుటందటీకిన్ శుభదాయకంబగున్. ౯౨

ఉ. దాయలతోడఁ బొందునతతంబును బొందిసహప్రచారముల్
జేయుచునన్యవైరుల విశేషమదంబు లణంచుచుండిని
ర్దాయముగా జరించుటది మంచిదియైహికపారసౌఖ్యసం
దాయకమెంచిచూడ వసుధాపవ దాయలుగారెయన్నిటన్. ౯౩

ఉ. వారునువీరుయుద్ధమున వశ్యముగానొనరించిరేనిసా
పోరునవీరిచచ్చుటలు భోరునవీచవిసోకఁగాన్పయో
కౌరవరాజనీమనము గ్రాగెడుమంచము నెక్కుదీవునీ
గౌరవమెల్లఁబోవునటు గానఁదలంపుము సంధిసేయుటల్. ౯౪

ఉ. నీసుతుఁడా సుయోధనుఁడు నిర్దయుఁడై మును జేసెగాదె కుం
తీసుతపంచకంబునెడనేరముదానినిఁ దీర్చిభాగముల్

నీకిసగంబువారికిడి చెందుము సౌఖ్యము సత్యవాక్తున్ననీ.
శాసనబద్ధులౌ నరులు సౌఖ్యము నొందుట చిత్రమా నృపా. ౯

క. పాపోదయఫలకార్యము, నేపండితుఁడైనఁ దలంపఁడే పొందమనువా
డేపురుషుఁడు చేయునో వాఁడా పాపమువలన నరకయోనము నేయున్

క. మిత్రవిజ్ఞానంబును బండితమైత్రియు నక్కమయొకటియు లేదు బృహ
స్పతితుల్యునికైనన్ ఘూ, పతిధర్మార్థములు తెలియం బద్ధతిభువిలోన్.

క. మతిచేతబుద్ధిచేతన్, శ్రుతిచేతన్ గనిగ్రహించి సొంపుగవినిత
ద్గతినెఱిఁగిచూచి మనుజుం, డితరులతో మైత్రిఁజేయ నేఁగఁగవలయున్

క వినయమునఁదొలఁగునపయశ, మనుపమశౌర్యంబువలన నణఁగు ననర్థం
బును శాంతివలనఁగ్రోధము, వినుమాచారమున నౌష్ట్యవిధము దొలంగున్

క. సుకులీనుండైనన్ దుష్కులీనుండైన నెవఁడు సజ్జనమర్యా
దకులోఁబడువాఁడే మైత్రికి సన్మాంపండు సత్యధీవరులు నృపా. | ౧౦

క. ఏవానిరహస్యంబులు, భావంబులు కృత్యములను బ్రజ్ఞయరయఁగా
నేవానిమనమునకు సరి, గావచ్చునో వాఁడు మైత్రిఁగలయందుర ధిపా.

గీ. ధార్మికుండు కృతజ్ఞుండు దైవభక్తి
పరుఁడు వశ్యేంద్రియుండు సద్వంశజుండు
సత్యవాక్యుండు మధురవాచాపరుండు
నైనమిత్రుని పొందునకర్హుఁడధిప. ౧౧

క. మత్తులయెడ దుఃఖార్తుల, మత్తున నాస్తికులయెడఁగు పురుషులయెడ [illegible]
ద్యుత్తులయెడఁబరబాధక, వృత్తులయెడలచ్చి నిలువ నెంచునె యొ [illegible]

క. అతిశూరుని మతిశాలినిఁ, గృతధర్ముని సత్యవంతుఁ గీర్తిపరుని స
ద్వ్రతకరుని సద్గుణాఢ్యుని, సతతము వరియించు లచ్చి స్వయముగ [illegible]పా

గీ. వీతిశాస్త్రఫలంబులు వేదములగు
సుగుణవృత్తఫలంబులు శ్రుతములగును
రతితనూభవఫలవతి రమణియగును
దత్తభుక్తఫలంబగు ధనము భూప. ౧౨

ఆ. తాపసోత్తములకుఁ దపముబలంబగు
బ్రహ్మవేత్తలకును బ్రహ్మబలము.

దుష్టమార్గులకును దుష్టతబలముండ్రు
సజ్జనులకుబల్మి క్షాంతియగును.

ఆ. అన్నవస్త్రహీనుఁడైన పేఁదనుబోలి
విద్యరానియట్టి విప్రుఁబోలి
సంతతిరహితమగు సంగమంబునుబోలి
రాజశూన్యమైన రాష్ట్రమగును.

క. మదమును మోహంబలసత, చాపలయా స్థైర్యంబుగోష్ఠియీర్ష్యయుగర్వం
బుదయాశూన్యతయననివి, చదువఁదలఁచు వానికుండఁ జనవు మహీశా,

గీ, నిత్యమొక్కటిధర్మంబనిత్యములు సు
ఖంబుదుఃఖంబు జీవమేకంబునిత్య
మౌనుదేహంబ నిత్యంబుగానభూప
నిత్యమైన పదార్థంబనింద్యమగును,

గీ, దుష్టదానప్రభాషణదోషరహితుఁ
డతిథిగుర్వగ్ని దేవతాద్యర్చకుండు
స్నానసంధ్యాపరుఁడును సత్యభాషి
యైనవిప్రుండు బ్రహ్మైక్యుఁడౌను నూప.

క, వేదాధ్యయనకరుండును, గోదేవబ్రాహ్మణార్చకుండును యజ్ఞా
గ్న్యాదికరుండును రణని, ర్భేదితుఁడును రాజు స్వర్గప్రవిష్టుండధిపా.

క, అవనిసురార్చన పరుఁడును, వ్యవహారన్యాయవర్తి వైశ్యుండుడగ
సవనంబులఁజూచుచుఁదా, నవరించుచు శక్తికొలఁది స్వర్గముఁజెందున్

క, ఉత్తమజాతీయులఁ, దనచిత్తమునందలఁచివారి సేవించుచు దు
ర్మత్తుఁడుగాకగ్రహించుచు, నుత్తమవాక్యములశూద్రుఁడొందుదివంబున్

వ, అనియీప్రకారంబుగా చాతుర్వర్ణ్యహితంబులగునీతుల నెఱింగించి,

క, భీరానుజసహితుని దుర్వారాంతకు నఖిలధర్మవైదుష్యనిభూ
భారవహునిఁ జేయుచుఁగుం, తీరమణాగ్రజుని సుప్రతిష్ఠంగనుమా,

వ- ఇట్లువిదురుండుసెప్పిన ధృతరాష్ట్రుండోమహానుభావా విదురా నీవుసెప్పి
న సకలధర్మంబులవలనఁ బాండవులయందుఁబక్షపాతంబుగల్గినను దుర్యో
ధనునియందుఁగల ప్రేమ వారించుచున్నది; ఇంతకుఁజైనంబును వినుట

యేరికైన శక్యంబె ఎట్లయినను గానిమ్ము నేను దైవంబునే నమ్మితి నని చెప్పెనని వైశంపాయనుండు జనమేజయునకుం జెప్పెను.

క. సకలానాథానిత్యా, యకలంకయ జన్మరహిత నిరాధారపిసి లక్షముఖ్య బ్రహ్మాదియు, యకలంకానందరూప హరిహరనాథా.

——※గద్యము※——

ఇది.
శ్రీమత్పరమ పవిత్రహారీతసగోత్రపవి
త్రాన్వయసహస్రపత్రపద్మ
మిత్రాధీతసకలతంత్రరామ
స్వామిశాస్త్రిపౌత్ర వేదవే
దాంతజ్ఞ శ్రీరామావ
ధానిపుత్రబుధవిధేయ
రామస్వామినామధే
యానుజసూర్యనా
రాయణశాస్త్రిప్ర
ణీతంబయినపెదుర
సీదియందుతృతీ
యాశ్వాసము
సంపూర్ణము.

BHAMINEEVILASAMU

TRANSLATED

From the original Sanscrit of

PANDITARAYALU *alias* JAGANNATHAKAVI

BY

BULUSU PÀPAYYA SASTRI.

FIRST EDITION.

COCANADA:

PRINTED BY S. RAYULU, AT THE BALASARASWATI PRESS,
AND PUBLISHED BY THE AUTHOR.

1902.

Price. Rs. 0-4-0.

భామినీవిలాసము.

ఇది

పండితరాయలను బిరుదుగల జగన్నాథకవిచేత

రచియింపఁబడిన సంస్కృతగ్రంథమునుండి

బులుసు పాపయ్యశాస్త్రిచేతఁ దెనిఁగింపఁబడినది.

మొదటికూర్పు.

కాకినాడ:

శ్రీబాలసరస్వతీముద్రాక్షరశాల.

1902

వెల రు. 0-4-0.]

శ్రీ

పరబ్రహ్మణేనమః॥

కృతిసమర్పణము.

ఉత్పలమాల.

శ్రీహరిసేవ యా నెరులసేమము కైతనువొప్పగించుటం
చూహానెఱింగి సంతతపరోపకృతివ్రతమూని ధన్యుఁడై
శ్రీహరిపాదపద్మములచెంతకుఁ జేరినసాధుమూర్తికిన్
శ్రీహరికిన్ ననున్ దనయశేముషిఁ బెంచినమేనమామకున్.

శ్రీరస్తు.

భామినీవిలాసము.

౧ భాగము.

ప్రాస్తావిక విలాసము.

తే. గీ. శ్రీపరబ్రహ్మమును మదిఁ జేర్చి డిల్లి । రాజరాడ్దత్త పండితరాజబిరుద
యుతజగన్నాథకవి విరచితము భామి । నీవిలాసము నిప్పు డాంధ్రీకరింతు.

క. ధారుణి నతిమధురంబును । సారస్వతజలధిమథన జనితము నగు మ
త్సారకవిత్వామృతము । వ్వారిగ సుఖ మొసఁగు నానువారల కెల్లన్. 1

తే. మత్తకరు లెల్ల నాశాంతవృత్తులయ్యెఁ । గరిణులు దయాస్పదములు, మృగమ్ములసమ
శీలములు; భువి నెవరిపై సింహ మిపుడు । ఖరనఖమ్ముల పాండిత్యగరిమఁ జూపు? 2

మ. మునుపుత్ఫుల్లసహస్రపత్ర వితతిప్రోద్యత్పరాగోత్కరం
బున సౌరభ్యముఁ గన్న నీటను సరోముఖ్యంబున న్మానసం
బున నున్నట్టి మరాళిభర్తయిపు డెప్పోల్కి న్వసింపంగ నే
ర్చును భేకాకులమైన పల్వలమునన్ బ్రోన్మిశ్రిపంకాంబులన్. 3

ఉ. తూరుపుఁ బట్టు దప్పిగొని తొందర చూపులతోఁ జకోరముల్
కైరవముల్ వికాసమును గాంచెడి, మారుఁడు విల్లు దాల్చెడిన్
వారిరుహాస్యల న్విడిచి పాఱఁగఁ జూచెడి మాన, మిప్పు, డో
నీరజసూతి, చందురుని నీరదపంక్తుల నేల గప్పెదో. 4

ఉ. ఓవికచాంబుజంబ, ముద మొప్ప భవద్విగళన్మరందముల్
ద్రావెడి భృంగ మింపగు విధంబున జుమ్మని పాడుఁ గాక; నీ
తావుల నెల్ల దిక్కులను దానొక కోర్కియు లేకయే కడు
స్వీవఁగ నేగు వాయు విఁక వేఱువిధంబగు చుట్టమౌఁ గదా. 5

క. నినువిధివశమునఁ జేరిన । దనిభృంగము నెడలఁ, గుటజమా, యవమానం
బును జూపకు; మధుపూరిత । వనజాతంబులకు నద్ది బహుమాన్యమగున్. 6

క. అలికులసమాకులంబై । యొలమావి తలిర్చు చఱదు నెందేనియుఁ, గో
కిలమా, నీరసదివసం । బులను వనాంతరమునందుఁ బోయి కడపుమా. 7

క. రసమెఱుఁగని కొంగలచేఁ । బొసఁగెదిరస్కారమనుచుఁ బొగులఁగ నేలా?
భసలములు మధురసజ్ఞము । లెసఁగుతఁ జిరజీవులగుచు నెప్పుడుఁ గమలినీ. 8

క. అతినీచమైతిననుచున్ । వెతనొందకు మెప్పు మగాని, పెనఃకూపంబా;

సతతము సరసహృదయమవు। నితరగుణగ్రాహివగుచు నెనసెదుగానన్.

క. ఘనమధుసంభృతవికస। ద్వనజాతమునందుముందు వాసరములు వే
ఱ్కనుగఁ గడపినభృంగమునకు । మనసెట్టులుకుటజమునకు మరలెనో, యహహా!

క. ఓమలయజమహీరుహమా,। నీమహిమము నెవరు పొగడనేర్తురు భువిలో?
నేమియన, విషము గ్రక్కెడు । పాములఁ బోషింతు సౌరభంబు వెలుచుచున్.

క. కనఁగలరేమెవరును, జం। దనభూమిరుహంబ, యుష్మదలఘుమహిమమున్?
నినుఁ దాతనయుగఁ దీసెదు। జనులకుఁ, బొడియయ్యు, నిడుదు సౌరభపుష్టిన్.

క. ఓరాజహంస, నీర। క్షీరవివేకోద్యమంబు సేయక నీవే
యూరకయుండిన, నిలనె। వ్వారుభవత్కులమొనర్చు పనిసేయుదురో.

క. జనులోకకోపము, వెలికిన్। సునిశితకరవాలధారచొప్పున నహికం
బెనుగూర్మికలుగుచుఁ, గేవల। మనుపమకరుణాప్రపూర్ణులై యుందురిలన్.

క. అరవిందమ, తేంట్లుభవ। న్మరందమును దనివిదీరఁ ద్రావిమొఱయుఁగా,
కొరఁడు ప్రవీణుఁడు లేఁడిలఁ। బరిమళములు దెసల నెఱపఁ బవనునికంటెన్.

చ. వేగము సేసదీక్ష మగు వేసఁగియెండల నెండ, వేడిచే
సెగఁగనెద్ది తావొకవ యీపయిఁ బాంథుల, కన్మనోవ్యథ
న్గ్రాగుచు, మార్గమధ్యమునఁ గ్రాలుకొలంకులజీవనంబులే
యాఁగవధన్యముల్, తలఁపనంబుధిజన్మము దేలకాల్పనా?

క. కొలనా, నీవెండినఁ, బ। క్షులు గగనతలంబుఁ బట్టుఁ, గూజద్భృంగం
బులు సేరరసాలసుమ। మ్ములు, నీకనతిదీనమీనములగతియేమో.

క. జలజిని, మధుపమునందుం। బలె వాయువునందు సౌరభవిలోభంబుం
దలఁపకు; ఘనుఁడయ్యును, లో। కులమోదము కొఱకె, యాచకుండతఁడయ్యెన్!

క. మాలతి, మానముఁ బూనకు। మాలలితతరుతుల్ మిళిందమాలాపింపన్;
చాలుచు వదాన్యగురువులు । మాళిన్సురతరువులెంతో మన్ననదానిన్.

. మలయజమా, గుణనిధివై। చెలఁగు నినున్ జేరరానిస్థితిఁ ద్రోయుద్విజి
హ్వాలను భరించెదవు, మా। కలవియెయెన్నంగఁ దావకౌన్నత్యంబున్.

క. వనమాఖిలముఁ జిరిగినఁ, రో। సెను మధుపంబెల్లయెడలఁ జెట్టున్నయ్యు, నీ
కెనసాగు న్పుత్తుమ్ముగ। గ్గొనఁ జాలనిపయ్యె నెంచను, రసాలంబా.

క. పరపరిమళకఖమూక్। కరించుసురతరులవికులఁ గాలూనియు, నీ
నరవొనదు నేనిప్రసూనాం। తరమును నోముసుకరంబ, గన్యంబు, సహకారా.

క. పావనమయి వింధ్యజనగ। నీ వెందుచునున్న యప్పుడేనియు, నేఁడా,
భావింపుతడవు తగునే। మోపీథులఁ బాయునీరము న్నోఁగొనుటల్. 23

క. ఫలపత్రపుష్పలక్ష్మి। న్వెలయఁగనినుఁగాన మెపుడు, పృథుకంటకపం
క్తులనిండియుండు వేయూ। శలతోఁపన్నిన్నుఁ జేరఁజను, నోతుమ్మా. 24

క. కోకిలమా, నీవిప్పని। నేకంబవు, కూయఁబోకుమీమధురముగాఁ
గాకులు నిష్కారుణంబులు। నీకాపద సేయకుండ నిజకులశంకన్. 25

క. తరుకులశోభంగూల్చుచు। ధరఁ బ్రాణులకార్తిఁ గూర్చితగుమంచునే
సురుచిరగుణముంగని, భూ। ధరరాజమ, శిరమునందుఁ దాల్చెదుదాఁకన్. 26

క. కలభంబా, నినుఁ జేరిన। యళినవమానింపఁ బోకుమాయెన్నండున్;
ఇలదానమహితవంతా। వళములునద్దాని నెత్తి పైఁ బెట్టుకొనున్. 27

క. సురనగరణీరుహసుమనః। పరిమళ సేవాఖిలార్థపరిపూరణమై
పరఁగెడి తేఁటికిఁ గుసుమాం। తర సేవనమిదివిడంబనము కేవలమున్. 28

క. కోకిలనికరమునడిగెను,। లోకంబున నెల్ల తరువులుంగనె నైనన్
నీకెనఁగనలేదయ్యెను। మాకందమహీరుహంబ, మధుపంబెందున్. 29

శా. ఆరామాధిప, స్వల్పతోయములతో నైనం, గృపాత్ముండవై,
ఘోరంబైననిదాఘకాలమున నీక్షోణీజమందీవుచె
న్నారంజేసితివెట్టిపుష్టి, యదిసేయంజాలునోక్కో జలా
సారంబుల్ నలుదిక్కులన్నెఱపువర్షావారిదంబేనియున్. 30

మ. ధరనిస్సారము; దిక్కులంబొదివెవాత్యల్; చండమూనెండదు
ర్భరమయ్యెన్; మతిహీనుఁడయ్యెను వనీపాలుండు; సంపంగికి
న్మగుభూమిన్లయపంబెసర్వమిటు, లైనన్, దోఁపఁజేసెంబయో
ధరవర్యా, యమృతంబుఁజిల్కెడినినుం దాఁ బ్రహ్మ యెందుండియో. 31

మ. విగళద్దానమిళన్మిళిందమగు కుంభివ్రాతమొక్కోటని
ల్వఁగలేదో భయలోలనేత్రమయిపూర్వ, మ్మాలుకన్మార్తిక
మ్మగుద్వారమ్మున నిప్పు, డమ్మృగకులాధ్యక్షుమ్ము సింహమ్ము స్వా
ర్థగతమ్మాటు, నయో, సృగాలములుసంరావంబుగావించెడిన్. 32

క. తరులన్నిటియెడఁ దుల్యా। దరుఁడైవనపాలుఁ డెచ్చవయవకుళమునం
బొరయింపఁ, డైనన దిసుమ। పరిమళముల దెసలనళిరవంబుల నింపున్. 33

చ. వలమగుభ్రమానుబంధననిబద్ధము; గొమ్మలు మొంశుదిట్టలున్,

నిలయమగమ్యపర్వతము; నీకుభయం బెటు? గాని, యీవన
జ్వాలనుఁడు, జ్వాలలంబఱపువాఁడు, కృపారహితుండు, ఘస్మరుం,
డెలుకడరించునామనమునందొకరుండు, మహీజరాజమా. 34

చ. జలజహితుండు గ్రీష్మమునఁ జండకరంబులమండఁ జేయఁగా,
జలదమ, నిన్దలంచుచును జాతకమెట్టులొ దీర్ఘవాసరం
బులుగడపెన్; లభించితివి పుణ్యమునన్, వడిగండ్లరాల్చుని
ష్ఠురకృపఁ బూనితే, నెవరితోనిఁక నిప్పుడు సెప్పనొప్పనో? 35

క. పరిగళితలతాతతియై। తరునికరము దావకీలదగ్ధముగాఁగన్,
గిరిశిరములఁ గురిసెదు, జల। ధర, మెందుగ, నేమి శ్రీమదమొయి, కహాహా! 36

క. మనుభీకరగర్జితముల్। విని, పాంథుఁడ, మనమునందు వెఱపందకుమీ;
వినవా, జగదార్తివారణ। మున కుంజీవనము దానముం జేయు ఘనున్? 37

ఉ. నిరుపమమొందు నీచలువ, నీదగుకీర్తి దిగంతవర్తి, త్వ
త్పరిమళమున్ త్రిలోకవిదితం, బయినన్, విను మొక్కమాట, యీ
నరగుణపంక్తి నెల్ల విషపావకకీలలఁ గ్రక్కుకోటరాం
తరసముపాశ్రితోరగవితానము మ్రింగుఁ, బటీరభూజమా. 38

తే. గీ. లేదవేత్తు; దాక్షిణ్యములేదు; ప్రీతి। లేదు; సంగతియైనను లేదొకింత
అట్టులయ్యును, నున్నతుండైన ఘనుఁడు। తాహరించును లోకులతాపములను. 39

ఉ. రమకిరవైన, నిర్మలసరస్సునఁ బుట్టిన, నిందిరేశుహ
స్తమునవసించినన్, సురలఁ దావులరంజిలఁ జేసినం, దద
న్యములగుసద్గుణంబులిఁక నన్నియుఁ గల్గిన, నబ్జమా, ద్విజో
త్తమమగుహంసయందు రతిఁదాల్చిన నున్నతి యద్దియౌఁజుమీ. 40

ఉ. తీరమునందు దొర్లెడిని దివ్యమణుల్ వడిగ్రావపంక్తితో,
నీరచరాళితోడ హరినిద్రను జెందును నీజలంబునన్,
క్షీరమహాంబుధీ, యిటుల నీయవివేకము నీమహోన్నతిన్
ఆరసినిందసేయుదునొ, యట్టులుగాక నినున్ స్తుతింతునో? 41

క. ఏలాయీరత్నంబులు?। ఏలానీలాభ్రసదృశ మీనీమేనున్?
ఓలవణాంబునిధీ, చోరఁ। జాలదు నీనీరుతృషితజనములనోరన్. 42

ఉ. ఇంతటినీరసంపద వహించియు నార్తులతృష్ణ దీర్పనో
క్కింతయు నిష్ఠవేగపడ వేని నిదాఘమునందుఁ బద్మినీ

కాంతుఁడు సర్వలోకములుఁ గాల్చుచునుండ, సరోవరంబ, నీ
వెంతయుఁ జిక్కిపోయి, యపుడెవ్వరి తృష్ణను మాన్పనేర్తువో? 43

క. అలిగెదవు, లేనియెడలం। బలుకుదు నే నొక్కమాటఁ, ద్వద్యాచకుఁడౌ
జలదుఁడు విడిచిన నీరం। బులనేనియు నీవువిడువవు, మహాంభోధీ. 44

తే. గీ. వానకాలపువేళ, గంగానదీప్ర। వాహమునుఁ జేరఁ జనునిను వలనపనము,
గానియద్దానిముందు రంగత్తరంగ। తతులఁ బ్రకటింతు, పదినీకుఁ బగదుసుమ్ము. 45

చ. అమరులు నందనమ్మున సురాగసుమంబుల, నెద్దియానఁ త్య
క్తములగువానినే, యెపుడుఁ దామను మూర్కొనుచుండ్రొ యమ్మిళిం
దము మధుకాంతుఁ జేసి, నిను దైవవశంబునఁ జేరినంత, లో
భముఁ బ్రకటింతువేని, నిను, పారిజమా యిఁక నేమి పల్కుదున్. 46

తే. ఎందలిమృణాలముల్ భుజియించి, జలముఁ। బీల్చి, యంభోజములను సేవించినావొ,
అట్టికాసారమునకు నేమైనమాఱు। మేలుగావింపఁగలవె, మరాళసఖ్య? 47

మ. భ్రమరంబా, మధుమాసవాసరము ప్రారంభంబునం, దేనిపు
ష్పములందాడుచుఁ బాడుచుత్సవమునింపం జేసితో, యారసా
లమహీజాతము, దైవయోగమున, లీలంబాయ, మర్యాదవే
గముగావీడుదువేని, తుచ్ఛమిఁకఁ నీకంటెన్ మఱేదిమ్మహిన్? 48

మ. హరిణీసంఘములోన నీవు గురుగర్వాంగుండవై యివ్వనాం
తరమందేటికిఁ, గృష్ణసార, విహృతిన్గావింతు? నిర్భిన్నకుం
జరకుంభోద్గతనవ్యమౌక్తికవిరాజన్మార్గమైనట్టిభీ
కరపంచాస్యవిహారభూమి యిది నిక్కంబంచు నూహింపుమా. 49

క. పేరాఁకలినవసియు, గజ। వైరియగు మృగాధిపుండు, భయరహితంబై
చేరువఁ దిరుగుచు నున్నను,। సారంగకులంబునెట్లు చంపఁగనేర్చున్? 50

క. కరికుంభంబులఁ జీలిచి। ధరఁ దన్మౌక్తికవిభూషితంజేసినయా
హరినేఁడు చెప్పఁ గలుఁగునె। హరిణంబుల యెదుటఁ దనపరాక్రమ, మకటా. 51

మ. కరియూథేంద్ర, మదాంధలోచనుఁడవై, కార్కొన్నయిక్కానవాం
తరభూమిన్ వసియింప కొక్కక్షణమైనన్నీవిఁక, నెచ్చెలీ,
హరినాథుండు మహత్తరోపలనికాయంబు న్నఖాగ్రంబులన్
ద్విరదభ్రాంతినగల్చి భూధరగృహన్నిద్రించుచున్నాఁడిటన్. 52

క. గిరిగహ్వరములఁ దిరుగకు। గురుగర్వముతోడఁ, జంటతూనయయిన యూ

హరిశిశువులేచినన్, భువి। కరిణీశేషంబెయగును, గజశాబంబా.

చ. భువిని నిసర్గమార్గమున భూరుహసంతతిఁ బెంచుచున్, నిజో
పవనమునన్ వనీవిభుఁడు పాఁతెను దా; వకుళంబు నొక్కచోఁ
ఎవఁడెఱుఁగంగ నోపు నది యేకొసనో పడియుండి దిక్కులె
ల్ల వికచమంజరీసురభిళంబులుగా నొనరించునంచెపన్?

ఉ. ఏయది యిట్టటుం గదల నెల్లెడఁ దుంగతరంగవిభ్రమం
బాయతమందరభ్రమణమన్ భ్రమ దిక్కరిమానసంబులన్
జేయునొ యట్టి రాఘునము స్ఫీతతిమింగిలభక్షణక్షమం,
బేయెడఁ గల్చుఁ గేలిఁ గలహించి పయోనిధిఁ బాసియేగినన్?

ఉ. కాననమందుఁ గొంత గజఖాదితమయ్యెను, గొంత మంచునన్
న్యూనతనొందెఁ, బక్కినది యూష్మమునన్ ఖరభానుతప్తమై
మ్లానతనొందె, మూలఁబడి మంగళసౌరభ మెల్ల దిక్కులం
దీనెడి యాలవంగలత నేర్చు దవానల, మక్కటక్కటా.

ఉ. మానితదేవలోకసుషమాకరమైతివి, కల్పభూమిరుట్
స్థానమువున్ శచీంద్రసుకృతంబు ఫలంబవునైతి, సత్యమే,
కాని, సతంబు, నందనము, ఖాండవమేర్చిన పావకుండు దూ
రాన మెలంగుఁ గాక యని ప్రార్థన సేయుదు రాప్తులవ్విధిన్.

చ. జనులు స్వకీయకార్యముల సంపడి నుండి ననున్విశంగఁ జ
ల్పనుగొనముక్కునం బొడిచి పోయెసఁ బంజరమున్ దొలంగి సే,
ననుచు శుకంబభీప్సితమయామృతమానుచునుండ లోసకిం
జనియెను హస్తిహస్తసదృశంబగు సర్పవరేణ్య్ర, మక్కటా!

ఉ. శైలతటంబులన్మెలఁగు చంచలచిత్తమృగంబులార, మీ
రేలతరంగసంకులము నీతటినింజొరఁ బూనినారు? పా
తాళముఁ జేరెనిండె ద్విరదప్రభు వుచ్ఛలదంబు సర్భరా
లోలములైన పెన్సుడులలోఁ బడి గండశిలావిధంబునన్.

ఉ. ఓమృగరాజశాబమ, మదోత్కటకుంజరబుద్ధిదిక్కులం
దేమిటి కాగతింబరుషదృష్టినిగిడ్చెదు? త్రాగుస్తన్యము;
న్నామములైన సర్వభువనంబుల తాపము నెల్ల నార్పుచున్
శ్యామవినూత్నమేఘమిది సల్పుచున్నది ధీరగర్జలన్.

క. జలధరమ, ధీరగర్జలు। సలుపంగాఁబోకు; మదగజములను బుద్ధిన్,
నెలగడచిననాగర్భము। చలించుచున్నయది నాదుజఠరములోనన్. 61

క. కొనగోళ్ళమత్తగజముల। ఘనగండస్థలులఁ జీల్చుకొశలమును నే
ర్చినహరి హరిణంబుల కే। మనితెలుపంగలదు తనపరాక్రమ, మకటా! 62

చ. అమలజలంబులం జనితమైయువతీముఖసామ్యమంది, దై
త్యమధనుహస్తమందమరి, తావులదేవముదంబుసేసి, కా
వ్యములకుశంబరారికఖిలార్థమవై, తగునీ, కహో, పయో
జమ, మధుపాళిఁ బ్రీతికొనసాగినచో, నికనేమియందునిన్. 63

క. కరిరాజ, కనులమోడిచి। యుఱుసుఖమున నిట్లునిద్రనొందెదవేలా?
పరిణామవిషమమగు కే। సరితోఁ బగ హెచ్చుచున్నజాడం గనుమా. 64

తే. తగనితొంవరతోఁ బండితప్రకాండ। వదనములనుండి మాఁటలావలకుఁ బోవు;
పోయెఁబో మఱి వెనక్కు కెప్పుడునురావు; । సమదదంతావళముల దంతములపగిది.

మ. కలశాబ్ధిం జననంబుదారత త్రిలోకకఖ్యాత, మావాసమున్
విలసన్నందనమందుఁ దావిదివిషత్త్రీపత్రిపదం బిట్లు క
ల్పలతానామకదాతృముఖ్యగుణముల్సర్వోత్తమంబుల్ సుమీ
కలదేనొక్క వివేక మర్థివరకాంక్షల్ దీర్చుచో నెంతయున్. 66

ఉ. నమ్మినప్రాణికోటుల ఘృణారహితాత్మతఁ ద్రుంతునంచు డెం
దమ్మునఁ జింతపూనియనుతాపమునొందకు, వ్యాధ; దొడ్డతే
త్రమ్ముల, రాజసన్నిధులఁ, దారొక్కనరే, నినుఁబోలె గూఢభా
వమ్ములతోడ, సాధుగణవైరిజనుల్, ఖలు, లెందఱుండరో. 67

తే. మధురవాగ్గుంఫనముల నమ్రతదలిర్ప। సాధుజనులనమ్మించి వంచనముసేయు
వారినిన్ భరియించెదు, పాఱిపోయె। నీవివేకంబుగూడ, భూదేవి, తల్లి. 68

చ. అనుపమమౌ జగద్ధితమయం బగుమానసవృత్తి, కేవలం
బనుపమితంబగు న్మృతియు నచ్చతవాగ్రచనావిలాసమున్,
అసితరసాధ్యమౌఁ గృతియు, నాకృతియు న్సుమనోమనోజ్ఞమౌఁ
జనులఁ బండితోత్తముల సర్వముమాటల కందరానిదై. 69

క. ఘుమఘుమగుమనుజుండిడుమల। నెనసియును నపూర్వమహిమనిలఁ బ్రకటించున్
అనుపమపరిమళమును నెఱి। పునుకాలాగురువుదహనమున దగ్ధం బై. 70

క. లలితగుణాన్వితులగుని। ర్మలచిత్తులయలుక గూడ రమణీయమె యౌ

వెలయును రమ్యంబై పరి। మళభరితంబైన కుంకుమము కాలంబున్. 71

శా. కేళీలుంఠితశారదానగరలక్ష్మీమండితుల్ పండితుల్
గాఢిలన్ బ్రౌఢసరస్వతీసదననిర్యత్క్లేశచోరుల్ జడుల్
ప్రేలన్ జాలిన నెత్తిఁ ద్రొక్కు ఫణిరాడ్వ్యాపండసింహంబుల
న్గాలన్ బాలకకుంతముల్ శశములు న్యూనంబులున్ జెచ్చెరన్. 72

క. గురువులపరుషవచనములఁ। దిరస్కృతిని జెందిమహిమఁ దేలుదురు జనుల్;
నరములు సానననుఱుగక। నరనాథుల శిరములందు నన్ మెలంగవు గా- 73

తే. చందనము వహియించును జంతుఫణుల। దీపమావలఁ దాల్చును మషీపటలముఁ
బూర్ణచంద్రుండును గళంకమును ధరించుఁ। బృథివిపతిభరియించును బిశునజనుల- 74

క. కోరంబదకరయె సుజనుఁడు। దారచరిత్రమున జగముఁ దనుపును; శశియె
వ్వారమగినఁ దనకరములఁ। గైరవిణీకులమునకు వికాసంబొసఁగున్- 75

క. పోసినపాలం బోలె। జ్జేసినమేలన్డులేక నెఱిఁగుడిచియు వే
వేసముకట్టును జంపుట। కై సర్పసమానుఁడయినఖలజనుఁ డిలలోన్. 76

చ. విడిచివివేకమున్ బరిఢవిల్లఁ బరించి నుతుల్ సహించిక
ట్టిడుములు దుర్లభంపుఁబదమే నిరిఁ గూర్చితివాఁడటన్ దిరం
పడియిపుడమ్మహోపకృతిపంక్తిఁ దలంపక క్రూరచిత్తుఁడై
యెడదవిరోధభావము వహించిన నెవ్వని కేమి చెప్పదున్? 77

తే. జగములో మానవు లపాయశంకఁ జేసి। దూరమున నే పరిత్యజింతురు సతంబు
ఖలజనునివానికపటము కారణమున,। విషయుకతన నాశీవిషవిభునిఁ బోలె. 78

తే. స్వార్థమణఁచి పరార్థసంసక్తియందు,। నెనసిగుణభూతవస్తువ్యభేదకత్వాస్తిఁ
దనరనంతస్స్ఫురితమైయుదాత్తమహిమ,। తత్పురుషవతంసము సమగ్రతఁ దలిర్చు 79

తే. జనుఁడు, వంశజుఁడును గుణశాలియైన। జెందుఁ బూజను సంగవిశేషమున నె;
అవనిఁ దుంబీఫలావేతమైనవీణ। కట్టమహిమను గాంచదుగాదె యెపుడు. 80

క. ఒకదోషమున్నచో, గుణ। నికరము గలవస్తువైన నిందం జెందున్,
సకలరసాయనమహితా। త్మకమయ్యును బాడుకంపుమై నుల్లివలెన్. 81

క. తానాపదపాలయ్యు। న్మానకమే ల్సేయుసుగుణమహితుం డెపుడున్;
దీనికిమూర్ఛంబడిమృత। మైనట్టిది పారదం బుదాహరణముగున్. 82

మ. వనసీమన్విహరించుచున్ శశకడింభంబున్ స్వసంజూచితో
డనభీతాత్మకయై భయంబులను జెంపంజాలు ప్రాణేశు చెం

తను జేరంజను సీత, రావణునిచేత న్నిరస్తయై, ఘోరపం
క్తిని శాటాలి పరీతయై వివశయై ప్రాపించెడిన్ దుర్దశన్. 83

ఆ. వె. బీరమెంతొ పలికి వేల్పుల యెదుట, ము। క్కంటిసేయ వింటిసంటుటయును,
వేల్పుచెలులకనుల వింవగు మరుమేను। కాలిబూదియయ్యెఁ గంటిమంట. 84

తే. శాఖిశాఖలు పేశలాశనములగును,। చిత్కృతి పరంపరలు సుభాషితములగును.
తీవ్రనఖదంతదళన మాతిథ్యమగును; తగునుగదయిది మర్కటాధముల సభల. 85

ఉ. ఏయదితర్క? మచ్ఛమతి? యేయదితీర్థము? విష్ణుభక్తియే;
యేయదిశాస్త్రి? మెద్దివిన నేగునొ ద్వైతతమం, బదేసుమీ;
యేయది మేలొనర్చెడి సుహృత్పవర? మాత్మమహావబోధమే;
యేయదిదుఃఖమిచ్చి యలయించెడి శత్రువు? దుష్టవాసనల్. 86

క. ఎనయఁడు సాధుత్వమదు। జ్ఞనుఁడిల వేదాంతవిద్య సకలమెఱిఁగినన్,
వనధింజిగమగ్నంబ। య్యును మైనాకంబు మృదుతనొందని మాడ్కిన్. 87

క. పరమెపుడును నైర్గుణ్యము,। ధరగుణగౌరవముఁ దాల్పఁ దగదెవ్వారున్;
పెరుఁగు నితరభూమిరుహా। త్కరము, పటీరద్రుమంబు ఖండితమె యగున్. 88

ఆ. వె, అలసరోపసర్పణానంతచింతాహు। తాశనజ్వలచ్ఛిఖాశతమున
నంటఁ బడని యంతరంగంబు లొప్పార। బ్రతుకుసాధురీతిఁ బావనములు. 89

క. తనగుణసంతానముచే। తనువివరంబులను గప్పిదాఁచుచు, శూన్యం
బున, నైతము గుణవత్త్వ, మ్మొనరించుచు, సుజనుఁడొప్పు నూర్ణాయుగతిన్. 90

క. ఖలజనుఁడు సుజనతూలం। బులఁ బ్రోచుటలోననగ్నిఁ బోలినవాఁడ,
న్యులదుఃఖచిహ్ననార్పఁగ। నిలవాయునిభుఁడు, పొగడ నెవ్వండోపున్. 91

క. పరగుహ్యనిగూహనత। త్పరము, గుణియు, లోకవాంఛితము, నౌ లలితాం
బరముం బోలిన సుజనో। త్కరమున్ ఖలజనుఁడు మూషికమువలెఁ జెఱచున్. 92

ఆ. వె. స్వచ్ఛమహితకీర్తి సౌరభ్యలశునంబు,। శాంతిశిశిరతా కృశానుమూర్తి,
సదయ భావకుసుమజలనరమార్గంబు। ఖలుఁడు, సుజనదుఃఖకారణంబు. 93

తే. పుష్పఫలపత్రచయభారమును వహించి। శైత్యపీడను ఘర్మరుజన్ భరించు,
నన్యహితమున కాత్మదేహంబునిచ్చు,। నట్టితరువును దెలతు నౌదార్యగురువు. 94

క. కాలాగ్నిన్ ముద్దుగొనన్,। వ్యాళాధిపుఁ గౌఁగిలింప, హాలాహలముం
గ్రోలం, జూతురు, దుర్జను। నోలిన్వశపఱచుకొనఁగ నూహించుజనుల్. 95

క. కనఁబడెనీదు వివేకము,। వనవము, దుర్మదమ, పేరవారలకడునెం

డిన చేలవిడిచి యున్నతి। నెనసి గిరులపై నుదారవృత్తి నెలపుటన్. 96

ఆ. వె. అవనిగిరులు గురువు, లంతకంటెను నుర్వి। గుర్వి, దానికంటె గొప్పజగము,
అంతకును మహాత్ములగువారు గురుతరుల్, । వారుస్థిరత విడరు ప్రళయమునను. 97

తే. విత్తనములాకసంబున విత్తినట్లు। వాయువున రమ్యచిత్రముల్ వ్రాసినట్లు,
నీటులను నీటిమీఁదను గీసినట్లు, । ఖలునిపట్ల సత్కారము సలుపుటెల్ల. 98

క. వానరమున కేయుజ్జుం। డేనియు వక్షమున హారమిడుచో, నదియు
ద్దానిన్నాకసు మూర్ఖుఁడు। బీనాసనముగను ముణిఁచిపెట్టుకొనుఁగదా. 99

క. మలినుఁడవు జన్మకుఁడవుఁజ। పలుఁడవునయ్యు, నెటు, రాగవతియును విలస
జ్జలజాస్యయు సరసయునై। వెలయు సరోజినిని నీవువిడిచెదు, భ్రమరా? 100

క. ధనికునకు జనుఁడుతనకై। ధనముఁగొనన్నోము మలినతంగనుటరుదే?
వనధికడజల మొసులకై। నను గైకొను మేఘమెల్ల నల్లనివగుఁగా. 101

గీ. జన్మమన్నను దుగ్ధము శైలమందు; । జాతియన్నను గాప్తంబు, సంగమన్న
భుజగములతోడ; నైనను, బొందితీవు। స్వగుణగణమున మహిమంబు, జందనంబ.

ఉ. ఏమిటికోమహాత్మ గడియింపఁగఁ బూనెదు సద్గుణంబులన్?
నీమహిమాప్తికేని, విను నేనువచించెద నొక్కసత్యమున్;
ఏమహనీయవస్తుతతి యెంతయు శోభనమైయెసంగునో
యీమెయి వెంచుచున్నకలి యెప్పుడు దానినెమిగ్రింగెడుంబుమీ. 103

గీ. వెసలుపొగగవిమ్మసట్లొప్పు, దేహమగ్ని। వోలె పళితాబ్జములు వాయువులు పసింపఁ,
గోవెలకు నిన్ను విడిచిన, నోవసంత,। సామ్యతామ్రపళామ్రగుంజన్వరేఖ. 104

క. కరటిభ్రమమునగిరుల। న్గరివైరి మహాప్రతాప నఖరాగ్రములన్
ఎరకయి చీల్చియు మాంసముఁ। బొరయదు ప్రతికూలదైవమున నించుకయున్. 105

ఆలకించి గర్జితము, నిశాచరజాత। మయ్యుఁ పల్లకురంగటహారికిశోర
ముజుక వేవేగనంగంబులొాదుగముడిచి। యించుకయు నడిగాకుంపఁబొంచియుండు

క. ఖల, దివ్యమతీ, యేమని। పలుకుదు నీసుగుణపక్షపాతంబును; ని
ర్మలతమగుణ సాధుజనం। బుల, తేయియుఁ బవలు, మఱచిపోవన్నండదున్. 107

క. ఖల, నీచరితము విద్వాం। సులయెదుటన్నిన్నయించుచుం జెప్పెదఁ, గా
క, లహాకకథావిధమునఁ। జెలిపినదేచాలు, దుర్మతీ, పాపాత్మా. 108

క. ... వానలము, సుశీలఘోరుమాగజేంద్రంబున్,
... హానిల, ... 109

క. ఖలులయిన వారలెంతయు । వలఁతులు సాధుహితకార్యభంగమునందున్,
ఇలనిర్దోషుల ప్రాణం । బులను హరింపంగ సర్పములుకుశలంబుల్. 110

క. నాలుక సెపమున నిల్పి । వ్యాళింబద్మజుఁడు ఖలులవదనము లందున్,
ఏలా, కాఁపన్నన్, జనుఁ । డీలుగు, నదిముట్ట, మంత్రిహీనుండగుచున్. 111

క. ఒనరించితి వీవెంతయు । ఘనకార్యము, మంచిపేరు గడియించితి, వో
యనుఁగుఁజెలికాఁడ, దీవిం । తును పద్దయు నేనునినుఁ బ్రతుకునన్నాళ్లున్. 112

క. నిరతపరకార్యపరుస । త్పురుషులపలుకులు సుధామధురములు, మనముల్
శరనిధిగంభీరమ్ముల్, । శరదిందువికాస నిర్మలంబులు యశముల్. 113

క. పునరుజ్జీవితుఁగఁ జే । యును జైత్రుఁడు వచ్చి శిశిరోపహతరుత్,
మ్మనితలఁచుచున్న కోకిల । మును వ్యాఘుండేసె హృదయమున నొకకోలన్. 114

క. సురుచిరగుణహీనుండగు । నరుఁడు మహాడంబరుఁడయినను శోభింపం,
డరసినయంతనె శోభా । స్ఫురితములగు పూలవెలుఁగు బూరుగుభంగిన్. 115

గీ. బుద్ధిలేక కొలను పొలుపొందు నెంతయు, । సభవలిర్చ్చ పిశునజనులఁదొఱఁగి,
పరుషవర్ణములను బాసి కావ్యమువగు, వెలయుమనసు విషయములను విడిచి. 116

క. ధరఁగావ్యమ్ములలోనా । త్తరతత్త్వమెఱుంగువాఁడు తఱచుండఁడు; పు
ష్పరసమ్ములు మర్మమ్ముల । నొరుఁడెఱుంగంగలఁడె మధుపమొక్కఁడు దక్కన్?

క. సరజస్కమయు మణియునుబాం । డురవర్ణయుఁ గంటకావళులుగలదియునై
పరఁగెడి కేతకి, నోమధుప,। కటమా, సేవింతువె, ట్లకట! సిగ్గిఁడినై? 118

క. తానమ్ములేని రాగము । మానములేకున్నయట్టి మానవపతియున్
దానమ్ములేని హస్తియు । జ్ఞానములేనట్టి యతియుసములీ ధాత్రిన్. 11

గీ. నరులసద్గుణగణమది యొరులవలనఁ । గాక తనయంతనే వన్నెఁగాంచు నెప్పుడు;
గట్టిగానొక్కి చెప్పిన కారణమునఁ । దెలియవచ్చెను కస్తూరివలపుతలఁప. 120

క. పొరయుతమిమీ గర్వమ్ముం । బరిమళరాజమగు సౌరభమునగలవంచున్,
గిరిగుహలడాఁగినదీనున్ । బొరియించుచు వండ్రినిదియొపో, కస్తూరీ. 121

గీ. దుర్మతులఁబొలియఁగాఁ జేయు, నిర్మలముగఁ । జేయుఁజిత్తంబు, ఘనతతిమాయఁ జేయు,
మఱియు భూతదయను గడు నెఱయఁ జేయు, । సుజనసంగతిఁ గనరానిశుభములెవ్వి?

క. నిరతము పరోపకృతిపరు । త్పరములు విమలములునగు నెపల్ గలుగుమహా
పురుషులపలుకులు మంచుల । కరణిన్ దోఁచెడిని మొసలఁగటువులయికమున్. 123

గీ. తేఁటిమిటులపట్లఁ బొదుపాటలంబు । పనసుకుల్ వినఁబోవమిన వినయమునను.

పలుకులంచె చెవి సోకఁ బగులునట్టు । లవనిపహతకులమికర్కశనయన తలఁగు- 124

సీ. మృతుఁడై బ్రతుకుట, లోభిత్యాగి యగుట, । జారిణి స్వకాంతునందనురక్త యగుట,
పాము సాధువై యుండుట, ఖలుఁడు । చెలిమిఁ జలఁచుటయు, నపూర్వములు ధరిత్రి
గీ. ఎంతయుత్తమపురుషుల యింతులకును । లేదు విశ్వాసమనునది లేశమైన;
రాజవల్లభ యయ్యుఁ దా రవిణిమధుప । గణముతో రమియించు ననురాగ మలరి. 126

క. అనుగంబడకయె సౌఖ్యం । బిడ, వడుగంబడి యొసంగ నెంచుక యైనన్,
నడిఁగొను సద్వస్తువ్రాతమున్, । గడవంగా రాదు విధి, యకట మనుజాలకున్. 127

మత్తకోకిల. చండదోర్యుగకుండలీకృతచాపదండవినిర్గమత్
కాండఖండితశత్రుమండలుఁ గాంచి నిన్నరణంబునన్,
ఖాండవాటవిమండఁ గాళ్పతి గాండివుండయి నిచ్చలో
దండపండితుఁ బాండుసూను నెదం దలంపఁ డెవండిలన్? 128

క. పండితమునులు మంజుగతిన్ । ఖండితమృకండజముల వికాసముఁ గూర్పన్,
మండితదిగ్మండలములు, చండాంశులసత్కరములు, సౌఖ్యము లిడుతన్. 129

భామినీవిలాసము.

2. భాగము.

శృంగారవిలాసము.

క. కలుగవో కప్పుడు రాహువు । వలని భయమ్మను గళంకపాండుత్వమ్ముల్,
కలయఁ గ్రచ్చి, నోనె । చ్చెలి, నీ నెమ్మోము ముద్దుజిగి పెంపొందున్. 1

క. నీమెయిమార్దవముకడన్ । దామరలతిపరుషములు, మృణాళములైనన్
గోమలములుగా, వరయం । దామెంతటి వెన్ననింక ననకిసలయముల్? 2

క. నలినాయతలోచన శ్రమ । జలకలితకపోలతల విచలకాంచనకుం
డలమగుపశావిశేషము । దలఁచిన నిపుడును నెవన్ ముదంబిగురొత్తున్. 3

క. చేరుము మునిమాపునఁ, గ । స్తూరీతిలకమిడి, సౌధతుంగాగ్రంబున్
స్మేరాననవయి, చెలి, యల । రారంగుముదములు, వెలుఁగు నాకాముకముల్. 4

సీ. అకట! సామంతనాంబుజహోభనయన । యారుచిరమందహసిత, మాయూరపుఁఉలును,

అకలంకవిధురమను రాననంబుఁ, । దలఁపనామదినిపుడు సుస్మారమొప్పు. 5

క. గురులకుఁ బ్రొద్దున మ్రొక్కిడి । వరవర్ణిని, వారు, పుత్రవతివగు, మనఁగా,
సరసెం బ్రమోదపూర్ణా । దరమైకడగంటఁ గెలనదయివారు ప్రియున్. 6

గీ. గురుజనుల భీతిచేతనన్నరయునపుడు । పుట్టుచున్న వ్యాకులతనుబూని యొప్పు
హారిణప్రశయరవిడిన తామరలఁబోలి । మెఱయుకన్దోయి, నక్కటా! సుజవ సెపుడు-

క. సువతీ, యనుసుక్రమమునం । బవరామలకామ్రదాడిమశ్రీఁ గొనియు
వ్వ్ముసురోజమ్ములు గైకొనఁ । గదిరెడిశుండాలశాబఘటసంపత్తిన్. 8

గీ. నీలనీరేజదళనేత్ర, నీయురోజ । పాళిజంబీరఫలముల లీల నేలి,
ఘాసనాసముద్రకుంభములన ణఁచి, । స్వర్ణభూమిధరంబుతో స్పర్థపూను. 9

క. జలజాయతాక్షి, నీచె । క్కిలియుత్తరదిశయటంచుఁ గిరీటాంతమదిన్,
లలితాలకనుసునటరా । జిలునురువై శ్రవణలక్ష్మిచెన్నదలిర్పన్. 10

గీ. వేకువవెలుంగుఁ గనుఁగొని విడినపాక । ముడినిజేఁ బట్టి పొన్నును విడువఁ బోవు
పాలఁతిమిన్నపొందామరపొట్టఁ బోలు । పాక్కిలి మెఱుంగునామదిఁ దక్కదిపుడు.

గీ. ఆటచేక్కలోన బోటికత్తియలందు । నదరి నాదుపల్కులనుకరించు
చున్నసుగుదవవ్వనుండి నామాటల । విని మెఱుంగుఁ దీవవిధమునొందె. 12

గీ- చనుటక్రై నేను నట్టిదోసంబుఁగట్టి । కల్లకోపముతోడఁ గేకలిడుచుండ,
నమ్రమైయుపొప్పపూరితనయనకమల । యొలతాంగిననుంబలిమాలఁ దివిరె. 13

గీ. మృగవిలోలవిలోచన ప్రగ్విలాస । మంతరంగంబుఁ జొరకుండ నంతవఱకె,
స్మృతులు శాస్త్రముల్ పురాణమ్ములు వెతకివెతకి । పడసినట్టి వివేకంబు స్వస్థమగును.

గీ. పతియరుగుదెంచెనని చెలువ్వలుక్కటయును । గడపలోనికి నచ్చెరువడుచువచ్చి
వెన్నెలవితానసెపుడు నాకన్నుదోయిఁ, । జల్లఁబఱుపంగలదొ మృగశాబనయన? 15

క. అనినగడచైన తోషనె । దినాంతమున గవపవంక దృష్టినిలిపి నేఁ
జనుదేరఁగ నప్పుడారసి । యనంతరము రమణివికసితాననయయ్యెన్. 16

గీ. ఇట్టికెంగేలఁ జనుమొనమట్టి తొలఁగి । దవ్వరిగినట్టి ప్రియుమోము దమ్మివంకఁ
గొమ్మకెంపలరారెడు కొనలనొప్పు । కనులతెప్పలవాల్చక కాంచుచుండె. 17

క. గురుజనపరివృతయయ్యున్ । గరితనను నళికగండకండూయనత
త్పరయై హేమలతాసుం । దరభుజమరదోఁపఁ గాంచెఁ దాఁగడగంటన్. 18

గీ. గురుజనుల కపసుంపఁగ, సరసిజాత । కొరకమున నే నల్లనఁ గొట్టుటయును,
అలివిపసుపలయునమించు కంఠగవలఁ । గనుబొమల్ వాంచిననుఁగాంచికలఁతనొందె.

ఉత్సాహ. వినతిసేయఁ గన్నుదోయి వెలయుఁ గెంపులెంతయున్,
ప్రణతిసేయ, నయయొ, బాష్పవారిధారలొల్కెడిన్,
జనఁగఁజెంగ, నకట, ప్రాణసంశయంబు దోఁచెడి,
త్వనితరో యెఱుంగనీమనం బదెట్లు దేలునో. 20

మ. కరుణాహీన, మృషాభిభాషణవిదగ్ధా, వీడుమీ కొంగు, నా
కరయం గ్రొత్తలె నీదుకూరుములు, హా, న్మ్రొంచున్నదాని, న్నిరం
తరబాష్పాకుల, ముక్తభూషణయు, నాతన్వి, న్ననుక్రింప నే
ర్తురె నీవొక్కఁడు దక్క నాకొరులె నాప్రౌఢున్, ధ్రువనిద్రాయిటన్ ? 21

గీ. తీరమందునఁ గోమలి స్మేరముఖము,। నీరమందున వికచసరోరుహంబు,
నారసి మరందపలుబ్ధముగ్ధాళిపోత,। వారమిచటికి నచటికిఁ బరువులిడును. 22

క. అంబురుహనయన ప్రియువ। క్షంబునఁ దనసవతిరత్నసరమొప్పిన ది
వ్యాంబుఁ గనితోఁచనె భుజా। గ్రంబున నున్నట్టి తనకరముఁ దీసికొనెన్. 23

గీ. తలఁప, జిర, మీషదానమత్కంధరంబు,। దరనిమీలితలోచనసరసిజంబు,
నధికనిశ్వాసభారఖిన్నాంగకంబు,। అంగనాసంగమంబు పోయదు మనంబు. 24

గీ. అలిగి పోయి రెండుయామములకు వచ్చి। ద్వారమందు మాటువేచు నెవ్వ
నన్నెఱింగి తరళనయన లోపలినుండి। వచ్చె మెల్లమెల్ల లచ్చిభంగి. 25

చ. హృదయమునందు శైవలము నిమ్ములఁ దాలిచి, సారెసారెకున్
బదములు హస్తముల్ శిరముఁ బ్రక్కకుఁ బ్రక్కకు నెత్తి నైచుచున్,
బెదవులు తామరై ప్రియునిఁ జేర్కొనుచుండఁగ, లక్ష్యపోదును
న్నది యిదిబోటి కత్తియల యక్కటికమ్మును జిమ్ము చూడ్కికిన్. 26

గీ. తలఁతు, నిందుండియే నిజనిలయమునకు। నేగి గురుపరివృతయైన యింతివదన
కమలమును, బరివర్తితకంధరమ్ము। నానతభ్రూలతము, దరహసితయుతము 27

చ. మలయభుజంగమోష్మమితమారుతపోతము లంతకోపమ
మ్ములు పడ తెంచుచున్నయవి; పుష్పితబాలరసాలశాఖపై
సలలితరీతిగానములు సల్పుచుఁ బ్రాణము గ్రోలుచున్న కీ
యళియును; జీవితాశయిఁక నాఁటయ నాకెటు గల్గుఁ దెల్పుమీ. 28

క. జీవితముం గొనువాఁడవు। గావున హాలాహలతుల్యుఁ గా నెంతు నినున్;
ఏవెఱఁగు జనుఁడు పలికెను। నీవు సుధాకరుఁడ వనుచు, నీరజవైరీ? 29

గీ. పఱచు పెట్టి పావురమును బట్టి, బలిని,। నఱచుచు మగపావురమునకు మదంభింప నిల్పు

నన్నుఁగని మెల్లమెల్లనఁ బిన్ననవ్వు। చెన్నలరుమోము పమ్మించెను వెలంది. 30

గీ. ఎచటనున్న దెసలయిరుల నడంచును,। గాకఁ గ్రాగువారికాక నార్చు
నీదుమోము వెలుఁగు, నెలఁతలతలమాని। కమ్మ, తమ్మిసొబగు పమ్మనీయు. 31

క. చనుదోయి నడుమ నాగో। ర్మానమొక్కలఁ బులకలెగయఁ, బొడఁగనుచుం జ
వ్వని, జాలకమున మోమిడు। ననుఁగని, తలవంచితత్క్షణమయిలుసాచ్చెన్. 32

క. ననఁబోఁడితనకపోల। మ్మనుమచ్ఛవసానుకూలముగ నిడిహృదయ
మ్మనవాలి నాఁడు సుతా। మునియనుపమరాజ్యవిభవమును గీష్పించెన్. 33

క. ముహురర్థితనిద్రాంత్య। ప్రిహరార్పిత సుతనుగండపాళింగేలన్
రహినంటునంతఁ గరుణా। విహీనుఁడయ్యెన్, కటా! రవియును మీఁదన్. 34

క. పరిశీలితనిఖిలశ్రుతి। పురాణములఁ దాపశాంతివొడమదుకేళీ
భరఖిన్నసుతనుముఖసం। కరుహాస్యగ్రుచిరతరనకారమునబలెన్. 35

క. అవలీలనీకపోలము। లవలీపలములను గోమలతముద్దగొనన్,
గవిసెనుమహాభయమ్ము। లవళాంభోజాతబంధులకు నల్గడలన్. 36

గీ. యానానోద్గమమునను లజ్జాన్వితములు। శౌర్యబలశీలసౌందర్యసస్పృహములు
నైజనకపుత్రిలోచనాంభోజరుచులు। మొగిడె వికసించె శ్రీరామమూర్తియందు. 37

క. గిరిశునిచాపంబెక్కిడి,। పరితాపంబార్చిబంధువర్గంబునకున్,
నిరపాయంబుగసీతం। బరిణయమగునొక్కయిక్కమారుం, డకటా! 38

గీ. వరునిచేదృఢబాహుపంజరమునందు। నొంటగ్రహియింపఁబడిన నవోఢవధువు
బెదరి, యప్పుడె వలఁబడ్డపిల్లలేడి। కరణిఁ, గంపించుచున్న నగ్గలముగాను. 39

క. అనితినుపనిషదమృతముఁ। బూనితిగీతార్థమఖిలమునుమది, నకటా,
ఐనం, జంద్రవదనము। న్మానససదనమును విడిచినదవదు పయికిన్. 40

క. అకరుణహృదయా, ప్రియతమ,। యింక నేనిమఁ గదలిపోననీయనటంచున్,
వికలాంతరంగయైచెలి। సకియకరాంబుజముఁ గొనివెసంబ్రిలపించున్. 41

క. చిల్లరగవ్వలకొఱకై। చల్లిమ్మంబ్రొద్దుగ్రుంకు సమయమునఱకున్
ఇల్లిల్లుఁ దిరుగుగొల్లల। పిల్లకు హరినీలమణిలభించెం ద్రోవన్. 42

గీ. మొనసిరూపారుచిని బాపుకొనఁ దలంచి। హరిముఖాంబుజలావణ్యమానసంత,
నకట, స్వశరీరసహితమానఖిలజగము। నందునరవింపలోచన కరుచిప్పుడైె. 43

గీ. నీగునెమ్మేను స్వర్ణసన్నిభమటంచుఁ। బ్రేలు, టక్కరి, నిజముగ జెలతనము;
అహాతారకముతాను హుతాశనంబుఁ। బడు నెవితనత్తూలారోహభా[illegible] 44

గీ. పలుమఱును నుత్సుకత్వమువలన మేళ । నమ్ము, సిగ్గుకతన నిరాకరిస్తుఁ, జెంగు
లోచనాంభోరుహములపంక్తులు వెలంగుఁ । గరము భ్రమరాలిసంఘసంగమము నంది.

గీ. వనరుహవిలోచనల కుచద్వంద్వమునకు । గౌరవమ్ము గల్పించి లాఘవముఁ జెందు
తరుణపురుషుల ధైర్యమాదరవివేక । హీనమా, యిదె బ్రమయించుచున్న నుసికుఁ. 46

క. పలుకులతీయఁదనంబున్ । విలసద్గతివిభ్రమములు వెలయించుచు నా
క్కిలియున్ సారసపళినయ । నలు బాల్యము జారిజవ్వనము పొందుదురౌ. 47

క. నిరవధికమ్మగుశోభా । గరిమం వనరాజిపోలఁటికన్నులు పసరుం
దరళిమలై తాముపర । స్పరవీక్షానందవిరహభారమునఁ దెలన్. 48

క. ఉవిదగురుపరివృతయయి యున్న వేళ । వృత్తి కార్యకలములతో బ్రవేశపుఁబోవు
ననునివారించెఁ దరళితనయనకమల । మైరవనయుగ్రీవార్త్యజహార్వంపులమున. 49

క. నయనాంచలవిక్షేప । మ్మయినను మున్నెపుడు సయితనప్పటి సుమనం
బయియున్నవల్లభుఁడుమెయి । మెయిఁజేరిచియాలపులకొన్న మిన్నదయుం దేజా, 50

గీ. ముదితమానముచేఁ బెడమోము వెట్టి, । సద్రవోఘుచున్న దానిసతిసలని
కంఠరాబంధముకితకరమునొప్ప । నిలిపెఁ జెక్కిలిపై బ్రియుండు చిరముగను. 51

క. నయనపరిప్లుకమల । ద్వయమంపలిలోభమునను దరళితచిత్తం
బయి నీలలాటమందువె । లయు నలి కస్తూరికాతిలకదంభమునను. 52

క. గురుజనులు రాత్రియెట్లో । వరుఁ చెంతకుఁ జేర్చునంత, వనరుహముఖసుం
దరలోచన, యిఁకనెయ్యది । జరగఁగలదోయనితలంచు జగడము నాపలోన్. 53

శా. చింతాక్రాంతమనస్కుఁడంగజుఁడా, నీచేటుల్ విచారింపఁగ,
లాకాంతుండుం బ్రణయాకులాత్ముఁ, డదియెల్లంబోవనిప్పట్టు, లో
కాంతారత్నము, విన్నవింతునిదియొక్కం డేది సుదీయోక్తము
న్నింతేఁ, గోపమునూనుమీ, వచనమున్స్వాంతముఁ దోడించవలెన్. 54

చ. శ్రుతులనలంకరించుకొనువాఁ మెఱపలన్ వ్యథమొందుగిల్లని
తత్కృతిసహితంబుగా మొగముఁ ద్రిప్పుచుఁ బృథుపాణిపద్మసం
స్థితములఁ బూర్వపుణ్యచయసిద్ధములన్ సుఖయించు నీజగ
న్నుతిపదమైన జన్మమునను గరిమన్, లలితానతాంగనా. 55

మ. అరుదెంచెన్నెళ్ళి, నిండెవెన్నెలలతోనాకాంతరాళంబు, సుం
దరులింద్లం దనవుల్ విభూషణములన్ ధరియించుచున్నారు, వే
లఁగొ, నీమానముమానవిప్పుడను నల్కన్ జేసి, దయోళ్ళ! త్ర

మరలేఁదూఁడులకన్నసన్నమగునీమై గ్లానిమైఁ దూలెడిన్. 56

చ. వెడలెడువేళ నింటఁ గలపెద్దలుమంగళవాక్పరంపరల్
వలుకఁగఁ గేళిమందిరగవాక్షమునన్ముఖపద్మముంచియూ
ర్పులనధరంబువాడఁగ, నురోజతటంబున నశ్రులొల్కఁగఁ జం
చలమగుచూడ్కిబాలిక నిజప్రియునారయుచున్న దక్కటా. 57

గీ ఎపుడువల్లభుండుదృష్టి పథమునకుఁ। గ్రూరదైవఘటన దూరమయ్యె,
నపుడెమొదలుగామదంగంబు లెల్లను। స్వీయకృత్యములను జేయఁ జొరవు. 58

గీ. నిదురయుండెపె నాకునిన్న దూరాగత। వల్లభుండురాత్రియెల్లఁ గథల,
మిగులఁ బలుకనోప, మిన్నకుండుము। చెలీ, నీదుజిహ్వలోహనిర్మితంబు. 59

గీ. ఎపుడునూతునొక్కయేణీవిలోచనా। స్నిగ్ధనయననీలనీరజంబు
విగళదశ్రువారిబిందునిరోధసం,। త్యక్తతరళభావతారకంబు. 60

క. అనలిననయననాథున్। గానంబడదేని లక్ష్మణా యిఁక నేలా
యీనిశ్చేతనజీవిత। మీనిష్ఫలమైన విశ్వమెల్ల న్నాకున్ ? 61

క. రమణీమణి యిలుసొచ్చుచు। గమనాజ్ఞాలేశలాభకౌతుకమైమా
ర్గమున నిలుచు తరుణనికా। యము పైఁ గృప నయనజలరుహములం బఱపెన్. 62

ఉ. జానకిఁ గానకంపికలుషంబొనరించితినే దురాత్ముఁడన్,
మానిని, యక్కటా, బ్రతుకునాననుఁ బాసి? సుశీలకోటిమో
మేనెటు నూడనేర్తు? ననునేమనువారొకొవారు? రాజ్యమం
భోనిధిలోనముంచినను మున్గఁగని, మ్రింగనొల్లఁ బ్రాణముల్. 63

క. రమణుండుసపత్నినిశాం। తమునుండి నిశాంతమందుఁదనుఁ జేరుటయున్
రమణికినయనాంబుజకో। ణములన్ గెంజాయతత్క్షణమయుదయించెన్. 64

క. వినతిన్ దయితుండు క్షమా। పణముఖ్యపదమ్ములైన పదముల వ్రాలన్,
వనరుహదళలోచనలో। చనశోణితకాంతులపుడె శాంతములయ్యెన్. 65

క. లలనలతాలిమి నెల్లం। గలఁచెడిశ్రీకృష్ణరూపుఁ గన్నయువిడచి
ట్టులుక, చిరాగస్స్మృతిమాం। సలమయ్యెను, దారిఁబట్టెక్షణకాలములోన్. 66

క. అతివరో, పాంథుండను మ। త్ప్రతికూలుండయిన రాజువలనన్నాకుం
దతభీతియిపుడు సముప। స్థితమయినది వసతినొసఁగితీర్పవె దాసిన్. 67

క. మలయానిలమనలమ్మను। విలసన్మణిమంటపమ్ము విపినము నయ్యెన్,
లలనారత్నము తాని। ర్జలమీనమ్మయ్యె, విరహసంతాపమునన్. 68

క. కాలాగురుద్రవమ్మున్ । హాలాహలమనితలంచునత్యంతమ్మున్,
నీలోత్పలమాలికన । బ్బాలికవ్యాలాళియనుచుభావించుమదిన్. 69
క. రమణునిసంకేతనిశాం । తమునకుఁ బోనైతిదుష్టదైవోపహతిన్,
రమణీ, జగతీశుఁడున । న్నమశరుఁడిపుడేమి సేయునోకద, యకటా! 70
క. విరహవ్యాకులమతియై । తరళాయతనయన, దయితదయితాయని, నం
దురుచున్ జూచును, జెంగటి । కరుదెంచిన, నతనిఁబరిచయములేనట్లే 71
గీ. జాబిలియడంగు, వెన్నెలచాయమాయుఁ
గలువలందెల్ల మాలిన్యమలముకొనును
దెసలవెలుఁ గొప్పుఁ, జెలులుసంతసముఁ గందు,
రువిద, నీమోముఁదమ్మి తెల్వొందు నేని. 72
చ. కరువలిచంచనద్రుభుజగప్రవరోచ్ఛ్వసితంబు పోలికం
గరమును వేఁడివీచెడిని, గన్నులనేర్చెడిఁ దామ్రచూత, మీ
పరభృతమున్ హాలాహలమువైచెడిఁ గూజితకైతవంబునన్,
దరుణి, మృణాళమృద్వి, యసుధారణమేగతిఁ జేయనేర్చునో. 73
చ. గరితలచిత్తముత్సుకముగానొనరించుచు రాత్రివచ్చె, నే
కరణినినాయెదన్నలువఁ గల్గునొకోయిఁకమాన, మంచునం
బురుహదళాయతాక్షి తలపోయుచునుండఁగ నంతలోపల,
న్నస్మరనృపునాతపత్రమెయనన్ శశిబింబముదోఁచె వెల్గుచున్. 74
ఉ. ప్రాణవిభుక్ ప్రభాతసమయప్రభఁ గన్గొనకుండఁ జేయగాఁ
బూనితదీయనేత్రముల మూసితిలీలఁ గరప్వాయమ్మతో,
నైననతం డెఱింగె వికచాంబుజమంజుసుగంధబంధురం
బైనసమీరణంబున సహస్రకరోదయ మెంతొ నాటిగా 75
గీ. దవ్వునన్ విస్మయస్తిమితంబు, కొంత । దజియఁదరళంబు, బిసనితాంతకాంతి,
గురులయెదుటికేనేగ హ్రీఘూర్ణతార । కంబు నయ్యెమృగీదృశకన్నదోయి. 7
గీ. పులకితకపోల మిట్టె నేమట్టుటయును । లోనలేనగవొప్ప విలోలనయన
వదనసరసీరుహమువోడ్చి పలికినట్టి । తేనెలొలుకు పలుకులనెట్లు తెలుపనగును.
ఉ. ఎవ్వఁడుమున్ననిన్ను సృజియించెనొ రాజాగ, నోకళానిధీ,
యవ్విధిన్నష్టతన్ దనసమస్తబలంబును బాసియుండుటన్,
బువ్వులతుంటవాఁ బరఁగు నూత్నవిధాత్సఁడు నిస్పలక్ష్మయశా

జవ్వనియాననమ్మునకొసంగెడి నిప్డు త్రిలోకరాజ్యముల్. 78

శా. ఎప్పుడు గానవచ్చె నిఖిలేక్షణకర్షణకార్మణజ్ఞమై
యొప్పెడి నంతసూనుమధురోజ్జ్వలరూపము, నాఁటనుండియున్
గప్పెఁ గపోలమున్ ధవళకాంతులు, దీర్ఘములయ్యె శ్వాసముల్,
దప్పె నన్నప్రవృత్తి, కులతామరసాయతలోచనాళికిన్. 79

ఉ. కులసతి శౌరిపేర్మి ముదిగొల్లల మాటలనాలకించి, వే,
పులకలు ఘర్మవారియుఁ గపోలతలమ్మున నంకురింపఁగాఁ,
దెలుపు సవిస్మయమ్ముగ సుదీర్ఘవిషాగ్నులఁ గ్రక్కుచున్న చి
ల్వలయొకిమీని పెన్పడగపై నొనరించిన తాండవక్రియల్, 80

గీ. బాల్యముక్రమమ్ముగాఁ జాఱఁ, బడతిమేనఁ
గంతుఁ డఖిలేశుఁ డరుదేరఁ గడఁగి, పసుప,
నపుడె యమ్మృతేందు సరసీరుహములు మంద
హాసముఖలోచనముల తాదాత్మ్యమందె. 81

గీ. అతివశైవలశయ్యాశ్రయానయై, న। వీనసీతాంశులేఖ చందానఁ గాంతి
శేషయై, చెంతకేగుదెంచినను మధుర। వీక్షణమ్ములనే గారవించుఁ బ్రియుని. 82

క. జితపల్లవ మగునధరము,। నతిలంఘితచంద్రబింబమగు నాస్యం, బ
ప్రతిమమగు మేనుఁ దెలుపవు। సతియీ జలజాతభవుని సర్గమటంచున్. 83

ఉ. ఒకక్షణమేమియో వదరు, నొక్కక్షణంబు భజించు మౌనము
న్సకలపదార్థమండలమునన్ నిగిడించును శూన్యదృష్టి, యం
గకములఁ బట్టుగానఁ, డధికంబుగ శ్వాసముఁ జిమ్ము రావణుం,
డకట, మహీసుతావిరహజాతిఁ గడున్ వికలాంతరంగుఁడై. 84

ఉదయించెఁ, జంద్రబింబము,। గదిరెన్ వగ పపుడె విరహిగణములకెల్లన్,
ముదమెసఁగె ముదితలెవ్వని। ముదల తలన్ దాల్తు రట్టి పూవిల్తునకున్. 85

అంబువాహము దయమగు నంతఁ గజ్జల। మలినమయ్యె గగనమండలంబు,
రక్తమయ్యె పథికరాజియుల్లము, మాన। వతికపోలపాళి పాండువయ్యె. 86

తిలకింపుము కాసారము। జలరుహసంవృతము నసదృశము నిద్రాసన్,
జెలికాఁడ, మిన్నకుండుము,। లలనలనయనములు నన్నలందురఁ జేయున్. 87

గీ. అలుకమానవిప్పుడైనను, భామిని,। యుదయమయ్యెని దెపయోదమాల,
అనుప్రియోక్తులావరారోహనయనాబ్జ। కోణశోణరుచులఁ గొల్లవెట్టె. 88

గీ. సుందరీ, నీవదనమును మందహాస। కందళితమునుగని, యరవిందమనిమి
ళిందసందోహముఁ, జకోరబృందముతోఁగ। విందనియు, డెందమందునానందమందు.

గీ. హాసమనరాదు రుచిరవికాసమిద్ది,। ముఖమనఁగరాదు సురభిళపుష్పమిద్ది,
స్వర్ణఫలయుగ్మమిది స్తనద్వయము గాదు,। భ్రమరభజనీయ లతయిది రమణి గాదు.

గీ. భండనాభిముఖహతభూపతివిభిన్న। మధ్యవివరోన్మిషన్నభోమలినభావుఁ
డుగ్రకరములభువినేర్చుచుదితుఁ డయ్యె। వీఁడెరవి, చంద్రుఁడనుమూఢుఁడేఁడివీని?

గీ. లలనకనులస్వరూపంబు నలువుఁదెలుపుఁ। గాదదిహాలాహలంబు నిక్కంపుసుధయు;
కానిచోఁ దన్నిపాతనమైనతోనె। యేలయువపూరుషావళిసోలు, నలరు? 92

గీ ఎందుమధుకరంబో, మృగమో, విలోచన। మో, యొకండువెలయుచున్నదట్టి
యిదిపయోరుహంబో, మృగధరమండల। మో, మరాళయానముద్దుమొగమొ. 93

క. సువిరళముక్తాతారవు,। ధవళవిభారాశిభాసితదుకూలజ్యో
త్స్నవు, వదనపూర్ణశశిబిం। బవు, రాకవు, నీవువాస్తవము, లలితాంగీ. 94

గీ. అప్రతిమరూపనీర, లోలాక్షిమీన,। నాభికావర్త, నీలవేణీభుజంగ,
సత్పురుషనికురుంబమజ్జనపదంబు,। నైనయిత్తరుణీధుని యధికవిషమ. 95

క. రమణీ, నీవదనసరో। జమునన్ శోణాధరాంశుసంభిన్నములై
విమలతమదంతకాంతులు। రమణీయమ్ములగుఁ గేసరమ్ములమాడ్కిన్. 96

క. లలనా, కేసరములెభా। సిలునీదంతావళీరుచివ్యాజమునన్,
అలకచ్ఛలమున మకరం। దలాలసములౌమిళిందతతులు సెలంగున్. 97

గీ. ఆప్రఫుల్లనీరజాయతలోచన। తాఁదిలోత్తమావిధమునఁ బరఁగ,
నెదఁదలంచిచూడ నిమ్మర్త్యలోకంబు। నాకలోకమట్లె యయ్యెనాకు. 98
లలన, మృగనాభిపంకాంకమలికతలము। నందుఁదరియించి యున్ననీయాననంబుఁ
గాంచియానందమంది రెక్కలనువిప్పి। నోరుసారించుఁ జిరముచకోరవితతి- 99
ఎట్లునీరరుహముహిమముచేతను, దివ। సమ్ముచేతనెట్లు చంద్రబింబ,
మట్లుకినుకచేత నందమెడలుచున్న। యది లతాంగి, తావకాననంబు. 100

క. చలదళిజలజము పోలిక। నలరెడి యాతరళలోచనాననముఁ గన
న్నలిగిన, నిఁకనాకాపూ। విలుతుఁడలుగనిమ్ము దానవెఱపేమిటికిన్? 101

క. అమృతమయమూర్తి యగునా। ప్రమదకు దంభోళికఠినభావునసున్మి
త్రముగాసృజియించినయ। క్కమలభవున్ వికలహృదయుగా నెన్నఁదగున్. 102

గీ. ఫాలతలమునందుఁ గాలేయ తిలకంబు। దిద్దియున్ననీదుముద్దుమోము

రంగెసంగునంతరాసు ప్రభృంగఫు। ల్లాంబుజాయితంబు కంబుకంఠి- 103

గీ. కాంతినద్వితీయుఁ గానిన్ననీవె భా। వించుకొంచుసంతసించెదేల?
ఎన్వఁ డిమ్మహామహీమండలమ్మెల్ల। నరసినాఁడు, శీతకిరణమూర్ధ- 104

గీ. అసితచేలాంచలావృతమై చెలంగు। హరిణశాబకలోచన యాననంబు
యామునగభీరనీరపూరాంతరమున। వెలయు మృగలాంఛనప్రతిబింబమట్లు. 105

గీ. తామరసలోచన కపోలతలమునుండి। కుచతటమ్మునఁ బడుచూర్ణకుంతలమ్ము
మించుశశిమండలమునుండి మేరుశిఖరి। పైకిఁ వ్రేలాడుకాలసర్పమ్ము పగిది- 106

గీ. పూవుగుత్తులవంగిన తీవెకీవు,। స్తనభరానమ్ర, యెప్పాటసాటియైతొ,
పల్లవితవల్లరియును నప్పాటసాటి, స్మయవతీ, యరుణాధరవయిననీకు- 107

క. సుమగుచ్ఛానతలతలన్। గమనీయంబైన యివ్వనముసంతతసే
వ్యమయగుఁ, గుచభరనతలగు। ప్రమదలచేనెదహరింపఁ బడదే, నకటా. 108

గీ. నాదురాక వునిర్భరానందమంది। సరసిజానన రేయెల్ల జాగరమునఁ
గడపివేకువ వదన సౌగంధ్యలోలు। పాళిబోధితయయ్యెఁ జెల్వొందవయ్యె- 109

గీ. భావనాతీత శక్తివైభవసమన్వి। తుండనిప్రసిద్ధిఁ గన్నకంతునిప్రభావ
మునఁ, దలోదరి, నీముద్దుమోముచంద్ర। భావమును గన్నదోయియబ్జతయుఁదాల్చె-

క. అరయఁగ లోచనమీనయుఁ, గరతలపాదతల వికచ కమలయు, వేణీ
భర శైవాలయు, నగునీ। సరసయయిన సుందరాంగి సరసియవుఁ జుమీ- 111

క. మందమతీ, పాంథా, యీ। చందంబున నేలనీవు సంతాపంబుం
బొందెదవు! పయోధరసే। వందడయకొనర్పు, శాంతి, వడసెదు దానన్- 112

గీ. అఖిలభువనసమూహంబునమలకాంతి। మండితముఁ జేయునయ్యతిమాత్రతన్వీఁ
గనినజనులమనంబులఁ గలిగెసంశ। యంబు వెన్నెలయోమించొయనుచునిట్లు- 113

గీ. ఉల్లసత్పాణిపదయయి యొప్పునీస్మి। తాస్యఁగనువారలకు మదులందుఁ బొడమెఁ
బల్లవితవల్లియో, యిదిపుల్లనీర। జాతపద్మినియో, యనుసంశయంబు- 114

క. నయనాభిరామమగున,। ద్దయితామణి మోముచూచితత్క్షణమునసం
శయమందిరి నిఖిలజను। ల్పయోజమో, చంద్రమండలంబో, యనుచున్- 115

క. కనకద్రవశోభాకాం। తనుకాంతనుగూడియున్న దాశరథింగ
న్గొనిచాతకపోతకము। ల్వనినాడెఁ దటిత్సమేతవనదభ్రాంతిన్. 116

క. వనితయనియీమెనెల్లరు। ననియెదరు జనంబు, లట్లయందురుగా, కే
మనమునఁ దలఁచెదనిదియా। వనవత్పురుషాళినోముపంటయటంచున్- 117

క. దరహాసభాసరాస్య। స్వరవర్ణిసనచటఁ గాంచినవియయింద్రిం
దిరములను జకోరములుం। బరతరసంతోష భరితభావములయ్యెన్- 118

గీ ఆస్యకమలముచేదరహాసలేశ। మేనిమిషమందునీవుపహింతో, యింతి
యానిమిషమందె పంచసాయకుసచేత। నఖిలజగము జితమ్మయ్యెననితలంతు. 119

గీ. యమునలో నరమున్గిబిట్టార్చుచున్న। యవిబకమ్ములు ! పగఁ జేసియంధతమము
చేత్రమింగంబడుచుఁ జంద్రశిశునికాయ। మార్తిఁగుయ్యిడుచున్నదియనితలంతు 120

క. తరుణియురోరుహయుగళము।పరస్పరాసంగసౌఖ్యభరితంబైపీ
వరతరమయ్యెఁ, దదున్నతి। భరియింపకనడుముస్రుక్కెఁబడె,ననితలఁతున్. 121

క. సకియరో, వదనేందుద్యుతి। నికరమటంబర్వ్వనికినిఖిలజగన్మో
హాకరఘనతిమిరముభవ। చ్చికురాకృతినెసఁగుననిమదిఁ భావింతున్. 122

గీ. వనజముకుళాళికుత్తుకబంటినీట। రాత్రిపగలు దివాకరారాధనంబు
సలుపుచు విలాసవత్యురోజత్వలబ్ధి। కయితపంబాచరించుచున్నయదియొక్కొ.

గీ. ఓవియోగిని, తీవ్రవియోగవహ్ని। కుండమగు నీహృదయమునఁ జండతరము
గాఁదపించుచునుండెముక్తాసరంబు। ప్రియజనాసంగసుఖసమాపేక్షఁబోలె- 124

గీ. వికలుఁడుంబోలె విధినిన్ను వేక్షిసేసి। కాంతిహీనుశశిన్ రాజుగానొనర్చ
టరయ లావణ్యనిధియశాత్వదాననముస్ఫ। జించిపెనుమోహమందెనటంచుఁదోఁచు.

క. లలనా, వక్షోరుహామ। ధ్యలసద్రత్నచ్ఛలమున ననురాగసమా
కలితమ్మగు నీచిత్తము। వెలువడెఁగాఁబోలుఁ బ్రియుని వీక్షింపంగన్. 126

క. మదదంతావళిగామిని। వదనవ్యాజమ్మునఁ గువలయప్రియుఁడే
యుదయించెనొక్కొనెఱపుచు। సుధాంశుజాలమ్ము నివ్వసుంధరనిండన్- 127

. తిమిరమ్మను గౌముదియున్। గమలమును సుధాకరుండు గంధఫలియువి
దుశ్రీమమును నెపుడేఁ గూడిన। సమమనఁగావచ్చుఁ గళలసకిమోమునకున్. 128

గీ. నెయ్యమునఁ బ్రియుండు, నెచ్చెలీ, విడువు వి। పాదమనుచుఁబలుక సకియక పుడ
కన్నుదోయినుండి కడుబాష్పధారయు। మనమునుండి మానమును దొరంగె. 129

గీ. అసమసాయకుని మహారాజ్యపట్టాభి। షేకమె టిఁగితా సుధాకరుండు
ధారణీతలము సుధారసమునఁ బూయు। చున్నపగిది దోఁచుచున్నదిపుడు- 130

గీ. పేరింఖదలకభారవృతమయి యొప్పారు। హారిణశాబనయన యాననంబు
లీలఁగనిభరిమన్మిళించసందోహమై। తనరు నీరజాతమును స్మరింతు- 131

గీ. గురుజనములతోడ నరుగుచు దరహాస। కందళాంచితాస్యకమలయగుచు

నింతికంధరమొక్కింత ప్రక్కకుఁ ద్రిప్పి। చూచెనద్దిజగము సొచ్చిదుస్సె- 132

క. కనుఁగాక ఖంజనమ్ముల । ల్వనితామణికన్నుగవవిలాసము, రుచిరా
ననమున కస్థిరసంప । ద్వనజాతమ్మెట్లు సాటివచ్చుఁ దలంపన్- 133

గీ. చందనమ్మృణాళశైవాలమందమారు। తాంబుజోశీరములు, విరహమునఁ జేత
నమ్ముఁగోల్పోయినట్టి జనమ్ములందు। శీతలత్వములేక ప్రతీతిఁ జెందు. 134

క. దిననాథుండు ప్రభాత। మ్మునవిజకరముల స్పృశించిముకుళీభూతా
ననయగుపద్మినికివిబో। ధనమొనరించుచు నెసంగుఁ దతరాగమునన్- 135

ఉ. ఆనతయై నితాంతమధురాలపనమ్ముల నెంతవేఁడిన
న్మానకదూరదేశగమనంబునకే నలుకన్ గడంగఁగా,
మానినియాక్షణంబున నె మార్గనిరోధమొనర్చె, నొండువి
ల్గానక వ్రేలిసన్నల మెలంగెడిపెంపుడుఁ బిల్లికూనచే.

గీ. విషమశరచాపమహిమను నిర్విఘ్నమయ్యెఁ,
బాసెఁ దిమిరముతో ఱెప్పపాటు జనుల;
కువిదనీమోము సుధఁజిక్కుచుండెఁ; బొండుఁ
జేలదోఁచునొ దినదినమీవిధుండు. 137

గీ. మింతురెంతయు, యౌవనవంతులకువి। వేకులకునైన శస్త్రమ్ములేకెహృదయ
భేదనముసేయు జాణలు, విపులకపట। మయమధురలీల లసితాబ్జనయన, లుర్వి.

గీ. జవ్వనమువిలాస సదనము పూర్ణసు। ధాంశువదన కెప్పుడంకురించె,
నపుడె యువజనాళి యంతరంగములువ। హ్నిప్రసక్తి లేకెయెరియఁ దొడఁగె. 139

గీ. కనదుకనులెత్తి, నగుచుఁ బల్క, దిదిగాక
కనుబొమల్ గూడముడుఁచు నీకథల విన్న,
ననిప్రియునకింతి సవతికథను వచింపఁ,
దనపయింగల రాగబంధంబు సడలె. 140

గీ. హాలహాలమువలె బడబాగ్నిఁ బోలె। వ్యాళనికరముతో మకరాళితోడఁ
గలసిపెరిఁగిన యామినీకరుఁడునరుల। కసుఖముతొలఁగించువాఁడు గాకుండు టెట్లు?

గీ. నరునకుత్తమసత్ని పుణ్యమునసబ్బు; । నామెకుదయింతురు పవిత్రులగు సుపుత్రు,
లాసుతులచేనొడవు నిత్యమమలయశము; దానశాశ్వతస్వర్గపదవిలభించు. 142

గీ. దొరయె దైనను యాచింపఁ దొడఁగునేని
తోనె లాఘవమొందు, నో తోయజాక్షి

అధరమును నేను బ్రార్థించినంతలోనె
విముఖివగుచు నిరాశుఁ గావించితీవు. 143

గీ. అప్పుడజలపూర్ణకుంభంబు హ్రదమునుండి । తెచ్చుచున్నట్టినీదుతత్తరకుంజ
గాఢసురతోత్సవము నెఱుంగు సుమనోభ । వుండు భగవానుఁ డొక్కఁడపూవుఁబోఁడి

గీ. పాంథ, నీవలెనా ప్రాణవల్లభుండు । పథికుఁ డైక్లేశములు ద్రుమావళులఁ గడపు
చున్నవాఁ, డేనుజీవించియున్నదాన, । నింతకంటెనుగుశలమింకేమిగలదు ? 145

క. లలనా యేలకృశించితి ? । తలపెట్టఁగ నేలనీకితరకథ ; లైనన్
దెలుపుము నామదమునకై ; । తెలుపంగలదింటనీసతీమణి పాంథా 146

క. వనితా, నీకుపమానముఁ । గనకెప్పుడు గానిమిగులగర్వింపకుమీ,
వనములలోనె న్నె న్నో । తనరారుసుఫలభరానతల్ రుచిరలతల్. 147

గీ. క్రొత్త కాంతినింపుగులెక్కడి నీమోము, । కన్నుదమ్ములకు వికాసమొదవె.
క్షితిఁ బయోదమయముఁ జేయుచునీలమే । ఘుంబదెచటనేనిఁ గానఁబడెనె ? 148

గీ. సంజమొదలుగరవి నుపాసనమొనర్చి । వారిమధ్యమ్మునందుఁ దపంబుచేసి
జలరుహాంబదియించుక సామ్యమందె । హారిణలోచన, యిపుడు, నీయాస్యమునకు.

క. సుందరి, నీవదనంబున్, । మందస్మిత మధురముగ నొనర్చెప వేనిన్,
జందురుసామ్రాజ్యమయో, । యందెడిని సమాప్తి నిపుడయనుచుఁ దెలియుమీ. 150

గీ. మత్తుఁ డూరకెంతొ మధురముగానవ్వ, । లోనవల్ల నేమొ కానిప్రేలు,
నఖిలమైనజగము హల్లకాయితముగా । నెల్లయెడల శూన్యసృష్టినెఱపు. 151

గీ. మధురసమ్ముకంటె మధురమానీమోవి । నునుపునాదువదనమున లతాంగి,
పట్టుకొనుము నాదుపాణిపద్మముకేలఁ । బపపపడితి, నహహ, పుపుపుపుడమి. 152

మ. అలఘూపాయము లెన్నొపన్నియెటులో హర్మ్యాగ్రముంజేరి, యం
దలినవ్యామృతఫేనకల్పసుమనస్తల్పమ్ము నందొంటిమైఁ
జెలువారన్ బవళింపలేపి, చకితాక్షిన్ స్మేరవక్త్రాబ్జ, నూ
ర్పులతోఁ గౌఁగిటఁ జేర్చురాజరమణిన్ బుణ్యాత్ముఁడిద్ధారుణిన్. 153

క. అరిగినలుగడల మధుర । స్వరములతోఁ బాడుఁ, జేరువకుఁ బరువెత్తున్,
మరలున్, గిరగిరదిరుగున్, । సరోవరములందు లాలసమధువ్రతముల్ - 154

గీ. ఎంతయనురాగ భరమున నింతసుంద । రాననము నేను సేవించినానొ, యంత
యింతితత్త్వకథయుఁ బోలెనేకరసునొ । నర్చెనన్నింటినుండియు ననువురల్చి- 155

క. వాలుంగనుగవతోని । ల్లాలెచ్చటఁగానఁబడదొ, యయ్యది, యఖిల,

శ్రీలంబూర్ణంబయినను,। వాలాయమువనమకాని భవనంబెల్లో? 156

గీ. వల్గదలకాళిలోలవృక్పక్ష్మలీల। నిఖిలజనములచూడ్కుల నిలువరించి,
సంజతఱిఁ గాంతునింటికిఁ జనుచునున్న। యింతిగతి యేనిమదివారియింపకుండు?

గీ. విమలరదకాంతికాంతమ్మ, వికచజలజ। సంపదపహారకమ్మను సాంద్రసుధము,
నగుయువతి మోము సృజియించి వ్యర్థుఁజంద్రు। నేలదూరీకరింపఁ డోవృద్ధ ధాత?

క. అనురాగాఢ్యముఁ జతురము। ననుకంపాన్వితము సాధుతార్ద్రిమ్మనునా
వనితమనోవ్యాపార। మ్మనయముహరియించునంతరంగము, నయయో. 159

గీ. ముంగురులు వ్యాళశాబకములకు బోఁటి,। కనుగొనల్ వాడిగలసాయకములపాటి,
తానుజపలకుసాటియై తనరుబోఁటి,। సౌఖ్యసాధన మెట్లగుజగతి, నకట. 160

క. కోమలి, మాధుర్యము ను। ద్దామకృపయు నెందు మున్నదనరె నెపుడు, నీ
యామోముననయ్యెవన। ద్యోమణియొకరీతి తోఁచుచున్నదియేలా? 161

గీ. అనిశమును జూపఱకు నయనాభిరామ। మైపాలుపుమీఱునీసస్మితాస్యమునకు
నిశివినిస్సరల్లక్ష్మిమ్మయా నీరజమ్ము। నెట్లుపోల్పఁగవచ్చు నొక్కింతయేని? 162

క. సుకుమారతరములగునం। గకములనక్కలికి విరులకలిమిహరింపన్,
వికలముఁ జేసెడిసుమసా। యకుఁడు శరావళులనాదుప్రాణ, మ్మయయో. 163

గీ. పృథునితంబభారముననమ్మృదుపదాబ్జ। డయ్యుచున్నది త్రోవవెంటఁ జనుచుండి,
అక్కటకట, తదీయరూపాతిశయముఁ। గాంచిడయ్యుచునున్నాఁడఁగలఁగిమదిని.

గీ. మధురకేతేరఁ గడఁగనమ్మాధవుండు,। ప్రాణభారార్తలగువ్రజభామినులకు
నిండుపున్నమప్రలయవహ్నియయితోఁచె। మందిరాభ్యంతరమువార్ధిమధ్యమయ్యె.

చ. అలిగిలతాంగి కేళిగృహమందుఁ బరుండఁగనొయ్యఁ జేరినె
చ్చెలులనుసైగలన్ దొలఁగఁజేసి సురంటిని వీచుచున్ననన్
దెలిపియుఁ, దానెఱుంగనిగతిన్ గనుదమ్ములు మోడ్చియోసఖీ,
యలసితివంచు నాకరము నానుకొనెంపనపెన్నురంబునన్. 166

గీ. గతియుబాల్యమ్ముతోనె మందతనుబొందె,। మనముతోడనె రక్తమైతనరెమోవి,
మఱియునమ్మృగలోచన పిఱుఁదుపువ్వు। శరునితోడ సర్వాధికగురుతఁగాంచె.

క. కలదో లేదోయూపిరి,। సెలఁవుపడియెఁ జూపు, వలిగొనియెనంగంబుల్;
చెలికథ మిత్రమ, యియ్యది,। తలఁపకుమతి, యెద్దియే నితరకథఁ జెపుమీ. 168

గీ. సీతచేయి శ్రీరాముఁడు చేతఁబట్టు। స్వేదకంపాన్వితంబయి చెన్నుమీఱె,
మంచుచేఁ జెనుగాలిచే సంచలించు। ప్రాతరంభోరుహాంబుశోభనువహించి. 169

గీ. విద్రుమం బెంతయెఱ్ఱనై వెలయుచున్నఁ, । బింబఫలకాంతియెంతయొప్పుచు నెలఁగుచున్నఁ
దావకాధర, మబల, యెంతయును గ్రించు । వఱుచుచున్నదంటి మేఘనీలవచనమున. 170

క. పరిపూతమణిగణమ్మగు । సురతాంతస్వేదబిందుసుమముమ్ము, బం
గరువన్నెఁ దనరు నీ సలుసు, । బరస్పరము సొంపుఁ గూర్చు భామినియుంగున్. 171

గీ. అన్యపురుషస్పృక్పాతశతారవాతికి । నలినిజానకిప్రియుఁపొందఁ జేరఁ,
నన్యవనితాభుజంగిను హా భయమున । శీఘ్రమును కాంతిపొందె పయోరుహాక్షి.

గీ. అంగములనిచ్చి పురుషుల ప్రాణములను । గొంచుఁ బేపనయు చిరుచుకొంగ, గోపుగాంగి,
అట్లుగాక విలోచనాబ్జాంచలంబు । నొసఁగి యొసుయుటయె కొంటుదొమ్ము.

గీ. విజితముక్తికశ్రీయయి వెలయురదన । పంక్తి సహవాసమున బూరుభరిబయొన
నాసికను గ్రిందు పఱుచుచున్నయది నీదు । ముక్తమిప్పుడు సాహసమ్ము. 174

గీ. నాసికాలంబమానముక్తాసమేత । మైనయకాంతి నీ సుదతి యహాసమును
వెన్నెలఁబుచున్నయది బుగశ్లిష్టమైన । విమలరాకాసుధాకరబింబము. 175

గీ. మరలమరల నీ గౌరిమ మరసికొనుచు । ముగ్ధ, చటుసుసగర్వముఁ బొందఁ బోకు,
స్వర్ణరాసులు భవదంగవర్ణభాసు । లివెకనుము దొర్లుచున్నవి యింటింట. 176

గీ. సైవరులగు కవివరులు వక్షోరుహముల । తోడమాతంగకుంభముగ నొరయానంగ,
నాదరము మెయి నెబ్బంగినాలకింతు? । వింతులుడు భాగ్యబోధవిహీనలుసుమ. 177

చ. కవుఁగిటఁ వల్లభన్ బొదివి, కామినికిన్గఁ దిరస్కరించుచున్,
ధవుఁడు పరాఙ్ముఖుండయి వితాకున శయ్యనువారిఁబియుండఁగా,
సువిషయితంబు నెవ్వగఫునొందెనోయంచును గాందిసీకయై,
కవుఁగిటఁ జేరిచెన్ దవవుకాంతుని మోమునముద్దు వెట్టుచున్. 178

గీ. యమతనూజునిఁదిలకించి నిపనశీత । కరులఁ జేరంచులమ్ములఁ గప్పకొన్న
వ్రేతలకుఁ బుష్పబాణసంజాతకంప । మునన కాంపమ్ము గాఁ బోక సుదులుజారె. 179

గీ. అధరసహవాసమునఁ జేసియరుణిమమునఁ । గమలలోచన రదపనప్రాంతమునుఁ గు
పడియు, నిర్మలహాసమువలనఁ దోడు । గాంచినదియయి, మరలబిగాసమంత. 180

గీ. సరసిజోదరసోదరసౌరభంబు, । సధరితసుపక్వబింబఫలాధరంబు,
మణినిభరదమ్ము, నైనయుష్మన్ముఖమున । నెట్లుతముబముగనఁబడు, నింతి, చెప్పుము.

క. కెలననెరయసించియు వాం । ఛలుసఫలము సేసికొనఁగఁ జాలని దత్తో
య్యాలియదమోడ్చిననయన । మ్మలఁ గనుఁగొనుచుండె దమాహముఖపద్మంబున్. 182

గీ. వదనకమలసౌరభంబును గాంక్షించి । యేగుదెంచినట్టి భృంగములను
నధరసుధను గోరినట్టి నన్ను నదల్చె । వామనయన కోపపరుషదృష్టి. 183

శ్రీ ర స్తు.

భా మి నీ వి లా స ము.

3. భాగము.

శాంతివిలాసము.

గీ. బహులవిషయాటవీజ్వాలజ్వలనతప్త। మైననామది శ్రీరమ్యమగుముకుంద
మధురవదనసుధాకర మండలమ్ము। నెమరను చకోరమట్లయి యెసఁగుఁగాక! 1

గీ. అధికచింతాగ్నితప్తుఁడ నైననన్నుఁ। జల్లఁబఱుపుము, శ్రీనేత్రజలజసదన
ప్రాతరంభోజకాంతి గర్వమ్మడంచు। లోచనముల జగత్త్రియారోచనముల. 2

చ. తలఁచినయంతనే జనులతాపము సత్కృపఁబాపునట్టిదై,
నిలుకడఁగల్గు మైజిగులనించెడి మించులఁ గూడుకొన్నదై
వెలయు కళిందజాతరుల వ్రేలునపూర్వపుమేఘమాల ని
చ్చలు నమదీయచిత్తమున సంగతమై చెలువొందుఁ గావుతన్? 3

మ. యమునాతీరవనాంతరమ్మునకుఁ జాయల్ గూర్చుచున్ బ్రాణిబృం
దముగతాగతిఖేదమున్సతతమున్ దారిన్నివారించుచున్
గమనీయాకృతినొప్పుచున్ బహులతాగ్రామావృతంబౌతమా
లమహీజాతము మచ్ఛ్రమమ్ములను వైళంబార్పుఁ గాకెంతయున్. 4

మ. భువనంబంతయుఁ గాంతిరూపకసుధాపూరంబునన్ నింపిమా
నసతాపత్రయమెల్ల నొక్కత్రుటిలోనన్ దీర్చుచున్ సమ్రిదా
నసవిద్వ్యాణ్ణికరావృతమ్మగుచు బృందాకాననావాసమౌ
ఘనజీమూతము నా దుస్స్వాంతమున ధ్వాంతమ్మున్నివారించుతన్! 5

గీ. గ్రీష్మచండాంశుకైవడి భీష్మతాప। మయిన సంసృతిఁ దప్తుఁడనైననాదు
వేదనన్ బాపుఁ గావుత వృష్ణివరుఁడు। ప్రావృషేణ్యంబయిన వారివాహమట్లు. 6

ఉ. పారములేనియీవిషయబంధురకానన మార్గఘోరసం
సారమునన్ నిరంతరముఁ జాలభ్రమించి నలంగియున్ననా
యారటమెల్లసూర్యతనయాతటినీతటభాసమానమౌ
శ్యామతమాలభూరుహము శాంతముగానొనరించుఁ గావుతన్! 7

గీ. మస్వాప్రుఁ బ్రియంగులతచేఁ దమాలమట్లు। యబ్ధిసుతచేసమాశ్లిష్టుఁడైనదేవుఁ
డబ్జనాభుఁడు నాహృదయమునవెలయుఁ। గాక నామేను వ్రాలెడికాలమందు. 8

క. పాపునుగావుత నాసం। తాపమ్మును నయనములకుఁ దతసంతోషం
బాపాదింపఁగ బెంపఁగ। నోపునొకానొక్క నవపయోదాళిపడిన్. 9

శా. ఏవిద్యన్ మధురోక్తులన్ దెలిపితో, యే, స్వప్నమందేనహం
భావావిష్టుఁడనై, యలజ్జుఁడఁ, దలంపన్ దాని, నట్లయ్యు, నన్
నీవాఁడంచు భరించుచుందు విటులెన్నే నేరముల్ సేసిన,
న్దేవా లేఁ డిఁక నన్నుమీఱుజడుఁ డున్ నిన్మీఱుపేర్మిమాధ్యుఁడున్. 10

చ. అరుగురసాతలంబునకు, నాకపురమ్మునకేగు, మేరుభూ
ధరమును నెక్కు వారిధులు దాఁటుము, కోర్కులుదీరవప్పుడున్;
బరువడి నాధివ్యాధియును బాసిసుఖంపడఁ గోరుదేని శ్రీ
హరియను నౌషధంబుగొను, మన్యములైనశ్రమంబులేటికిన్? 11

గీ. వెలవెలఁది బింగళిను నజామిళునిఁ బలితు। నేలినట్టినీ, కక్కట, యెపుడు గాని,
భవమరుస్థలిలోగాని పడుచునున్న। యేను పేర్మ్యఁడగానుసుమీ పయోబ్ధి. 12

చ. పలుమఱుసంస్మృతిన్ బొరలి పాలును జక్కెరగోస్తనీఫల
మ్ములుఁ జవిచూచి, తద్దివికిఁ బోయి సుధారసమాని తందముల్
గులికెడురంభమోవియును గ్రోలితి, వెందును గృష్ణనామమం
దలిమధురత్వమున్న దె, యథార్థము సెప్పు, మదీయజీవనూ. 13

మ. భవరోగంబునకున్ మహౌషధము, పాపశ్రేణిభృచ్ఛ్రేణికిన్
బవి, యజ్ఞానమహాంధకారమునకున్ భానూదయం, బాతిశస్పృ
త్కువితానంబునకున్ దవానలమహాజ్వాలాళి, కైవల్యహా
ర్మ్యవరద్వారము, కృష్ణనామశుభవర్ణద్వంద్వమెల్లప్పుడున్. 14

మ. విను, మోచిత్తమ, తెల్పెదన్ హితమిదే, బృందావనిన్ గోగణం
బునుగాపాడుచునుండునొక్కఁడు నవాంభోదాభుఁ, డవ్వానిపాం
దునఁబో కాఁతఁడుపిన్ననవ్వున నెకాంతుల్ సిమ్మి మోహింపఁజే
సి నినున్ నీపిరియమైన యర్థవితతిన్ శీఘ్రింబపోకార్చెడిన్. 15

ఉ. ఏయదిలోనమగ్నమయి యెన్నఁగరానిసుఖంబొసంగునో,
యేయదికంతలగ్నమయి యేపడఁగించునొ లోనిచీఁకటిన్,
దీయనకేదిదాత్రిఫలనుతింగనునో, యదికృష్ణనామ, మా
ప్యాయముగల్గఁగా, రసన, పల్కుమునీవురసజ్ఞవై నచో 16

గీ. పృథివిఁజక్కని పక్షులెన్నెన్నొకలవు, వానిలోజాతకమునంపఁ బ్రాఁతినాకు,

ఆప్తమేఘునిఁ దలఁపించునద్దికంటఁ। బడినఁ గృష్ణాభిధబ్రహ్మమెపుడుఁ బ్రోఁచు. 17

ఉ. ఎవ్వనిసర్వగప్రతిభ నెల్లజగంబులు వెల్గుచుండునో,
యెవ్వఁడహమ్మటంచెఱుఁగు నెల్లరకున్నిభృతావలంబమో,
యవ్విభుసంగనన్ స్వహృదయమ్మునెఱుంగని వారలన్యులన్
నివ్వెఱఁబ్రశ్న సేయుదురు, నేర్తుమెమర్త్యులమాధ్యమెన్నఁగన్? 18

గీ. హృదయమాకొల్వుగోరి తే శ్రీశుఁ గొలువు, । తలఁపనభిలాషగలదేని తలఁపుమాతని,
వేడ్కయేఁ జెప్పఁ జెప్పుము విష్ణుకథల, । నిద్రవలదేనినిర్వృతిన్ నిద్రవొమ్ము. 19

గీ. భవనిదాఘచండాతపబాధితులయి । బల్మినజ్ఞాననిగళంబుఁ బాయఁబుచ్చి
యస్పృహాశీతలాత్మామృతాచ్ఛసరసిఁ । జొత్తురపగతకలుషులు సుకృతులవని. 20

చ. క్రతుముఖకర్మపాశనికరంబునొనర్చు బంధముక్త్యై,
మతశతచింతఁ జేసెడిని మానసశాంతికినై ప్రభూతదు
ర్గతిజలరాశిపారమును గాంచఁగ తీర్థములన్మునుంగు, సం
సృతిభ్రమియించుమర్త్యుఁ, డిదియెల్లఁ బ్రమాదభవంబచూడుమీ. 21

గీ. మొదటహరిపాదయుగళంబు ముద్దులాడి । యోలిజంఘలు జానువులూరువులును
నాభిహృదయంబునాలింగనమ్మొనర్చి । యాస్యకాంతులసామదియాడుఁగాక! 22

గీ. మలయపవనునందు నలహాలహాలమందుఁ । జెలువకురులయందుఁ జిలువలందు
మాలయందుఁ దమ్మిమాలియందొకటయి । బ్రహ్మమందుమనసు పరఁగుఁగాక! 23

గీ. అఖిలమైనజగము నస్థిరం, బందులో । మిగులనస్థిరంబు మేను మరల,
నట్టులయ్యుదానికైయెంతయోపరి । శ్రమమువడుచునుండ్రు జనము, లకట! 24

క. దినదినమును మృత్యుముఖ । మ్మునుజొచ్చుచునున్నలోకములఁ గనుఁగొనియున్
మనస్సేమొ విషయములనుం । డినివృత్తముగాద యిప్పటికిని, గటకటా. 25

గీ. అడఁగుఁగాకరాజ్య, మడిదముపయిఁబడుఁ । గాక, శిరముఁద్రుంచుఁగాకయముఁడు;
ధర్మపథమునుండి తప్పకుండునుగాక । మన్మనంబు లేశమాత్రమేని! 26

గీ. మచ్చిరంబునందు మారుతుఁ డెప్పుడు । జ్వలనశిఖలు రగులుకొలుపుఁగాక,
ఖడ్గధారవైచుఁ గాక, సుమంతయు । నోటరాదుతప్పుమాటనాకు. 27

క. తరణోపాయముగానక । యెరిసెదుదుఃఖానలమున నేలా, జీవా?
ఆరుదేరఁడె యీచేత । న్నరణిన్ శ్రీకృష్ణుఁడొక్కసారెయు నెపుడున్. 28

గీ. బహుళహాస్తిఘటాదిసంపదలునాకు । నొక్కక్షణమేనిఁ గల్గకయుండుఁగాక!
వానిలోముస్గు ధనమదిరానిమీలి । తాత్ములకువారిపదసేవయబ్బునుగవ. 29

గీ. మృత్యువిదె చేరవచ్చె నిద్రించెదేల । యిటు పయశ్శయనమున భయంబెసఁగదె నీవు?
అయిననేమి నిదిరింపుము హాయిఁగలన । మేలుకొనియున్న దిదె తల్లి మిన్నువాక. 30

క. శరసేనిట్టటుఁ బలుమఱుఁ । బఱగెత్తుచు నెడను బాధపఱుపఁగనేలా!
పరమేశ్వరుండు హరి నా । శిరమందున్ సంతతము వసింపుచునుండన్. 31

క. మనసా! మనోజరిపుపద । వనజములకు మ్రొక్కు నన్ను భవగర్తమునం
దునఁద్రోసెదేల? నశియిం । చునె యింతటితోను బ్రశోకము నీకున్? 32

క. మరకతవసుధాధరమో, । తరుణతరమ్మగుతమాలధరణీజమొ, యం
చరసిరిమీరమునన్దా । శరథింగనుఁగొన్న మునులు సందేహమునన్. 33

గీ. రాము మైజిగిఁగనినవారలకు మొదట । "యమునయోయిది? కాదు, తోయదముయుక్తి;
మరకతాభయొ? కా, దదిమధురయగుట । యె?" ట్లనుచు సంశయముగల్గె నెల్లరకును

గీ. తోయదచ్యుతచపలయో, ద్రుమముఁబాసి ।
నట్టిలతయో, యనుచు సంశయాత్ముఁడయిన ।
వానరుం, డామెదీర్ఘనిశ్వాసమరసి ।
నిర్ణయముసేసెను వియోగిని యని పిదప. 35

ఉ. హీనులయింటఁగల్మి, ధనహీనతవిప్రులయింట, సాహసం ।
తానమునష్టమాట, కుజనప్రతతుల్ చిరజీవులౌట, నీ ।
కానితనంబుఁ జూచియలుకన్ గడుఁ గ్రాగుదు, నట్టులయ్యు, నే ।
డీనుఁడ నీవు సర్వజగతీపతి వేమి యొనర్పఁ జాలుదున్? 36

క. ఏవపుఁబుట్టువుగలమా । యావులు తా మపహరింతురను పెనుభీతిన్
గావించితిమత్పృష్యమ । జీవితతికి నిర్విఘ్నమున నేమంజూపన్ 37

సమాప్తము.

బులుసు పాపయ్యశాస్త్రిచేతఁ రచియింపఁబడిన యితరగ్రంథములు.

1. భాస్కరవిలాసము. నవ్యవచనప్రబంధము. ... 0—4—0
2. ప్రియదర్శన. (శ్రీహర్షదేవవిరచిత సంస్కృత నాటికకు, తెనుఁగు.) ... 0—5—0
3. పద్యరత్నభాండాగారము (4-5 ఫారములకు డైరక్టరాఫ్ పబ్లిక్ ఇన్స్ట్రక్షనుగారిచే నంగీకరింపఁబడిన పఠనీయగ్రంథము.) 0—6—0

ఈపుస్తకములుగాని భామినీవిలాసముగాని వలయువారు విశాఖపట్టణము శ్రీశారదామకుటముద్రాక్షరశాల మేనేజరుగారికి వ్రాసి తెప్పించుకొనవచ్చును.

శ్రీ

సరస్వతి.

ఇది యొక తెనుఁగుమాసపత్రిక.

ప్రతిమాసమునను రెండవవారములో నొకసారి వెలువడును.

ఇందుఁ బ్రసిద్ధాంధ్ర పండితులు రచించిన మంచిగ్రంథములు ముద్రింపఁబడుచున్నవి. పూర్వకవీంద్రులు రచించిన పెక్కుసత్ప్రబంధములు ముద్రింపఁబడినవి, యిప్పుడు ముద్రించుచున్నారము, ముందుముద్రింపఁబోయెదము. ఇప్పటివారు వ్రాసిన నవలలు చక్కనికథలు నాటకములు చరిత్రములు ప్రచురించుచున్నారము. అక్కడక్కడ చక్కనిబొమ్మలుగూడఁగలవు. ఇదివఱకు మేముప్రచురించిన గ్రంథములు మాయొద్ద [illegible]లకుదొరకును. అందఱకును సులభసాధ్యములు కావలయునని వానికి వెలలుమిక్కిలి తగ్గించినాము. చందాదారులు తామిచ్చు స్వల్పద్రవ్యముతో విలువగలగ్రంథములను బడయఁగలరు. చందా సం॥ 1 కి రు. 3 లు. స్త్రీలకు, బాలురకు, గ్రామోపాధ్యాయులకు సం॥ 1 కి రు. 2 లు మాత్రమే. చందా ముందుగాఁ బంపవలెను. పుస్తకములను వి. పి. గాఁ గోరవచ్చును. ఇందు దేనినిగాని వలసినవారు కాకినాడ సరస్వతీ మేనేజరు గారికి వ్రాసి పొందవచ్చును.

శ్రీ

అహల్యాబాయి.

ఇది

శ్రీమతి కొటికలపూడి- సీతమ్మచే

రచియింపఁబడినది.

చెన్నపురి:

శ్రీ చింతామణి ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁబడినది.

1902.

శ్రీ

అహల్యాబాయి.

ఉ. శ్రీలు వసింప లోకములఁ జిత్రగతిన్ వెలుఁగొందఁ జేయుచున్
జాలముఁ జేయ కెల్లప్పుడు సర్వజనుల్ సుఖియింపఁ బ్రీతితోఁ
బాలనఁ జేయు రక్షకుఁడు సానసమూర్తి సమస్తసద్గుణా
వాలుఁడు నాపదిక్ గలుగువాంఛితముల్ దయచేయుఁ గావుతన్. ౧.

క. హిందూదేశమునం గల । సుందరు లెల్లరును జనెపి సుఖియించుటకై
డెందమున భక్తి వేఁడెద । వందితగుణుఁ డైన భక్తవత్సలు నెప్పుడున్. ౨.

ఆ. స్త్రీలు విద్య నేర్వఁ జెడిపోదు రనుమాట । కల్ల యనుచుఁ దోఁప నెల్లరకును
విశదపఱుతు నొక్క విద్యావతిచరిత్ర । సంగ్రహంబు గాఁగ సవినయముగ. ౩.

క. ప్రాయముఁ గడఁగతి నహల్యా । బాయి యనెడు సాధ్విచరితఁ బండితులారా
పాయని కృపతో నీ రిటు । నేయెడ నొకింత యరస్తు నెంచుచుఁ జేపన్. ౪.

క. ఉత్తమగుణా లగుపండిత । సత్తములకుఁ జేలు వొద్దు సవినయముగ నే
బొత్తమునఁ గల్గు తప్పులఁ । జిత్తమునం దిడక నన్నుఁ జెలిమి క్షమింపన్. ౫.

సీ. మానినీవిద్యాభిమానులు నాయందు దయ యుంచి తప్పులఁ దావు లిడక
స్వల్పవిద్యావతి వనిత పాప మటంచు నను క్షమించెద రనునమ్మకమున
సాధ్వీశిరోమణి సతి యహల్యాబాయిసద్వర్తనము మనుజుల కెల్ల
వినిపింప వారు తద్విధమున వర్తింతు రనునాస కలిగి యీపనికిఁ జొరితి
వ్రాయఁ బూనితిఁ గాని నే వరకవిత్వ । పద్ధతు లనంగఁ జరఁగావు బహువిధంబు
లైనవర్ణనలు రసము లాది గల్గు । క్రమముఁ దప్పక వ్రాసెడుకరణి నెఱుఁగ. ౬.

క. కావున నిందలి తప్పులఁ । గోవిదులు క్షమింతు రనుచుఁ గొంకక మది నే
పావన మయిన యహల్యా । దేవిచరిత్రంబుఁ జెప్పెదఁ జెలువలు వినుఁడీ. ౭.

ఆ. పదియు నేడునూర్లపైని ముప్పదిమూఁడ । వ సంవత్సరమున నుదయ మొంది
రాజ్య మేలె నామె రాణి మహారాష్ట్ర । దేశమందు మిగులఁ దెలివి గల్గి. ౮.

క. వనితామణి గొల్లకులం । బునఁ బుట్టి మహాత్ముఁ డైనపురుషోత్తమునిఁ
జనమదిఁ గొల్చుచు సద్గు । ణ్వనఁ గల్గి చరించె నిట్టి తరుణులు గలరే. ౯.

ఆ. కలను నెంచ నేల గణమె ప్రధానంబు। మొన్న పద్యములకు గణ నియతి తెలుపఁ
దలఁచి చెప్పుదానఁ దనువిసచ్చరితంబు। సాదరమున వినుఁడి సాంగముగను. ౧౦.

సీ. పూర్వకాలమునందు బొంబాయిదరి నున్న సాధ్వీరంజని యను పట్టణంబు
నానందరావను నట్టి మరాటగృహస్థుఁ డొక్కరుఁ డుండెఁ దానిలోన
బహుకాలమున కొక్క బాలికామణి పుట్టఁ గల నుదయించుటచే నెంతొ సంత
సంశ పావన గుణవరపుత్రికి నహల్య యనునామ మిడె యతఁ డడుగఁ
పెంచి సద్గుణములు పెంపొందఁగా మంచిమార్గమునందె యుంచి సుగుణ సంపదఁ
దాను జెప్పుమాట దాఁటి చరింపక। యుండునట్లు చేయుచుండెఁ గూర్మి. ౧౧.

క. ఆనందావుకొండె। జనిం బంధించుచు ప్రీతిచే ప్రభాసించుఁ బూ
ర్ణానందమయుని దేవుని। మానసమున నిల్పి ప్రజల మన్నన పడసెన్. ౧౨.

క. అతని సతియును సుగుణ గల। నాతులలో దన్ను దక్కు నా గుణ సతిగన్
ప్రీతి జనింపఁ జన్మము దఁ। బాతివ్రత్యంబుఁ గలిగి బరగుచు నొక్కన్. ౧౩.

మత్తకోకిల. ఇట్టి సద్గుణ ప్రధానుల కీయహల్య జనించి తా
నిట్టులం బసభక్తితో దుతి నెల్ల వేళల దేవునిన్
బట్టి పిదప కొల్చుచు న్నిజ భావమందు నసత్యమున్
బుట్టనీక చరించె నెల్లరుఁ బూజ్యభావమునం గనన్. ౧౪.

క. అతిబాల్యంబున నే యీ। యతివయుఁ గలసద్గుణంబు లంతయు నెన్నె స
న్నుతి సాత్త్రముగ నొనర్చెను। సతతము సజ్జనులు చూచి సంతసమందన్. ౧౫.

ఆ. పుష్ప పుట్టఁగానె పువుమెలోపల నుంచి। తావిఁ గ్రమ్ముమాడ్కిఁ దరుణి గుణము
వత్సరములయందె వరుస కీర్తి నొందె। సత్యనిరతిఁ జూచి జనులు పొగడ. ౧౬.

ఉ. బాలిక లెల్లరుం గలిసి వచ్చి యహల్యను జూచి ప్రీతితో
బాలరొ రమ్ము మాకడకు బాగుగ నాటల నెల్ల నాడి నే
లీలలు సల్పి సౌఖ్యముల లెస్సఁగఁ బొందుద మంచుఁ బిల్వ నీ
బాల సుశీల తా మధురభాషలతో దుతి వారికిట్లనున్. ౧౭.

ఆ. చెలియలార నేను శీఘ్రంబ వచ్చెదఁ। గాని యాటలాడు కాలమందు
నైనఁ గాని కల్లలాడఁ గూడదు సుండి। యాడితేని నిమ్ముఁ గూడ నొప్పను. ౧౮.

క. అని వారికి సత్యమునం। దనురాగము కల్గునట్లు లనుదినమును నా
రని చెల్చి హితముఁ జెప్పెను। వనితామణి చరిత పరమపావనము గదా. ౧౯.

క. ఘనతో నా చెదం చెలులను। దనతో యిట్టులు పలిగిఁ దలఁచుచు నిం చెప్పన్
మనము విశేషతతో మ। నిని వారల గౌరవించి నెప్పను నిత్యమ్. ౨౦.

ఆ. తరుణి సత్య మొప్పుడుం దప్పకుండుటే కాక। పైవక్త్రిఁ గన్ని చేసి
సెట్టిపస్తునైన సేకేతుఁ గా నెంచి। పూజ చేయుచుండుఁ బత్తిభక్తి. ౨౧.

క. కాలమ్యంబున నే యూ। బాలామణి పైవక్త్రీపదరాత్రి హా
లీలల నుండును నరకా।లిని సేవించె నిక విచిత్రము గాదే. ౨౨.

తే. ఇట్టి సుగుణాలవాల యైన స్త్రీసుతకుఁ। జదువు నేర్పింపవలె నని జనకుఁ డాత్మఁ
దలఁచి యొజ్జలఁ బిలిచి యాతరుణిఁ జూపి। మోదమున రంగ నాయకి మొదలు నాంచి.

చ. కులగురువర్య మి మ్మిటకుఁ గూరిమితోడుత రప్పించుచు నేఁ
బిలిచినకార్య మిద్ది యనఁ బ్రీతిని చెప్పెదఁ జిత్తగింపుఁ డీ
చెలఁదికి సర్వవిద్యలను వేగము నేర్పి సమస్తశాస్త్రముల్
దెలుపుఁ డటంచు నే మిము విధేయత వేఁడుటకై యటంచు వెరెగా. ౨౩.

ఆ. అతివ జనకుఁ డిట్టు లాన తిచ్చిన గురుం। డధికసమ్మదమున నతనిఁ గాంచి
పట్టె నింత చెప్పఁ బనియేల జదివింతు। నఖిలశాస్త్రములను నయముగను. ౨౪.

సీ. చదివింతుఁ గన్యను సంతోషమున నేను ప్రతిదినంబును నాదుపాఠశాల
కనుపుఁడీ యని గురుం డాదరంబునఁ బల్కె నామాటలను విని యాసుదతి నలరి
తాము చెప్పినక్షణంబునఁ దరుణి నంపెదనంచు నతని సన్మానించి యనిపె నటఁదు
మొదలు నాఁటినుండి యామానవతి యొజ్జలచోటను శిరసావహింపుచు శ్రద్ధమునను
జదువఁ దొడఁగెఁ బాఠశాలయందుఁ బ్రవీణ యగుచుఁ దనగుణగణంబు
నొందుకొఱకై పైని నుండెనొయక యిరుని వారు మెచ్చినట్లు దీనమతిని. ౨౫.

తే. చదువ నేర్చెఁ బురాణముల్ స్వయముగాను। మిగులఁ గోలని కాలములోనె మునువతాను
సీత మొదలుగాఁ గలమంచి చెలుల యొక్క। చరితము లెమ్ము గ్రంథముగ నెప్పుడు జదువుచుండు.

క. పాతివ్రత్యంబున విఖ్యాతిని గన్న స్త్రీపుణ్యకాంతలకథలన్
బ్రీతిని విని వారలయట్లే తరుణి చరింపఁ దలఁచె చెచ్చిన స్త్రీ. ౨౬.

ఆ. ఈమె చరిత విన్న నీహిందుదేశంబు। నందుఁ గూడఁ బూర్వమందు స్త్రీల
విద్య నేర్చినట్టివెలఁదు లున్నా రను। మాట నిజము మనకుఁ దేటపడదె? ౨౭.

తే. ఎన్ని రానట్టి సద్బుద్ధు లెన్నఁ గలిగి। రమణి విలసిల్లె నగ్గుణరాశి యనఁగఁ
గాని సౌందర్యవతి యామె కాదు సుంత। కాకపోయిన లోపంబు కలదె సతికి?

తే. సత్యమే దివ్యరూపంబు సతుల కిలను। సాటి లేనట్టి సద్గుణసమితి యొల్ల
స్వర్ణమయభూషణంబులై వన్నెఁ దెచ్చు। శాశ్వతానంద మొసంగును సతుల కెపుడు.

ఆ. కాన నీమనఃవకుఁ గలుగు సౌందర్యలో।పం బటంచు నిచటఁ బలుకఁ దగదు
స్త్రీల కుండఁ దగిన యా సైనగుణములఁ। జెలువ ముందెఁ గానఁ దేఁటిగాను. ౩౧.

క. వినవిన నీగని వర్ధిల్లు। తనయను వీక్షించి తండ్రి తగినవరునకున్
వనిత నొసంగి వివాహం। బొనరింపఁగవలె నటంచు నూహించె మదిన్. 33.

క. తొమ్మిదివత్సరములు గల। యమ్మనవకుఁ బెండ్లిఁ జేయ నెంచినవాఁడై
నెమ్మనమున యోచించెను। గొమ్మకుఁ దగినట్టివరునిఁ గూర్చుటకొఱకున్. 3౪.

ఆ. కాని తాను ధనముఁ గలవాఁడు గాకుండు। కానయునఁ జేసి కన్నియకును
భాగ్యవంతుఁ డైనవరునిఁ దెచ్చుట కష్ట।తరమటంచు నతఁడు తలఁచి యుండెను. 3౫.

క. నీతిపరుఁడు గాక యున్నను। సతతము సన్మార్గపరుఁడు సజ్జనహితుఁడున్
మతిమంతుఁ డైనబాలుని। వెతకుఁడి వరు ననుచు నప్పుడు వేఁడెను పురిలోన్. 3౬.

క. సామాన్యులవలెఁ గా క।స్వీయమంత్రుఁడు తనసుతను స్థితిపరుఁ డైనన్
బాపురున కీయ్య ననుచును। వేమఱు సద్వరునికొఱకు వెదకుచు నుండెన్. 3౭.

సీ. ఈరీతి నతఁడు స్నేహితులను సత్సంప్రదాయకుఁ డైన యుత్తమునికొఱకు
వెదకుచు నుండఁగ నెలఁదిపుణ్యంబున ప్రాపించె మంచిసంబంధ మొకటి
యింపూరసంస్థాన మేలెడురాజైన మల్హారరావను మహితగుణుఁడు
యమ్మాన్యుఁడై కేసి సుతుని పెండ్లిపకుఁ బోవుచుండి యానాటి యొకన్ను
పురమునం దొక్క నాఁ డుండి తోలఁతి యొక్క।సుభగ బాలికల నాటకాడుచునుండఁగ
వెలసితోని వచ్చి శ్రీగంబ కొలికితండ్రిఁ। గాంచి యుట్లని సత్క్రాం నాథుఁడు ప్రీతి.

ఆ. అనఘ మీసుపుత్రి నస్మదీయకుమారు।నకు నొసంగ నదియనుచునను వచ్చి
నాఁడ వేగఁ దాను నాకోర్కె చెల్లించి। సుమతి నిండు నా కనుమతిన నెలమి.

క. అని రాజు పల్కఁ బల్కులు। విని ఘనుఁ డానందపరుఁడు వేవేగ తోడన్
దనమనమునఁ దలఁచె నహో। వనితామణి యెంత పుణ్యవతియో యనుచున్, ౪౦.

క. మనమునఁ గల్గినసంతసముమును వెలికిం దెలియనీక నొండుముఖమ్మున్ రా
జును గని వందన మొనరించి। యనఘా తమయాజ్ఞ వినుట కిచ్చగించెను గదా. ౪౧.

ఆ. తాము చెప్పుమాటఁ దల ధరించుచు నా।సుతను పెండ్లి జేయ నిచ్చ
నియ్యకొంటిఁ గాన నిఁక మీరు శుభలగ్న।మునఁ బరలి రండు చూడ మాలని,

ఆ. అనుచు రాజుతోడ నతివినతిని బల్కి। తనకుమారిని నతఁడు తలఁచె నిట్లు
వెదకఁబోయినట్టిలత వచ్చి పదములఁ। జుట్టినట్టు లుండెఁ జూడ నిప్పుడు. ౪౩.

క. రాజసుతునకును సతియై। భూజనసుతయై మదీయపుత్రి సుఖమునన్
రాజభవనమున నుండఁగాఁ। జేసిన దైవమునకుఁ గరములు మోడ్తున్. ౪౪.

తే. భాగ్యవంతుఁడె కాక యీబాలుఁ దధిక।సౌభాగ్యఁ జనిపోడ వింటి నాఁడుల్లమిప్పుడు
వల్ల నాయెను స్వర్గంబుఁ దల్లఁ గాటి। యనుచు నానంద మందె నిజాత్మయందు. ౪౫.

క. ఆనందరావు ప్రసిద్ధుఁ డానందముతోడఁ జేసె నర్చించెదను నా-
సూనున కందరు మెచ్చఁగ మానసమున సంతసించె మల్హారిరావున్. ౪౬.

తే. స్థితిపరుని పుత్రి కాకున్నఁ జెలువ మిగుల నధికగుణవతి కాన నిజాత్మజునకుఁ
దగినసతి యౌ నటంచు నాలెందు మదిని దలఁచి సంతోషమున నేఁగెఁ దనపురికి.

తే. అంత మల్హారిరావు తా నరిగి పురికి బంధువుల నెల్లఁ గన్గొని పలికెఁ బ్రీతి
వినుఁడి శుభవార్తఁ జెప్పెద వేడ్క కలర ఖండురావున కొకమంచికన్య దొరకె.

తే. తొల్లి సింధియాప్రాంతమందు గొప్ప యయ్యె వన్నె కెక్కిన స్వర్ణాపస్వలచేత
వింటిరో యీసుశీలవృత్తాంత మెల్ల వింటి నచటివారలు చెప్ప వీను లలర. ౪౯.

ఉ. ఈసుగుణాంబురాశి జను లెల్ల నుతింపఁగఁ బాత్రమై సదా
భాసురమైన సత్యమును బాయక సద్గుణజాలముల్ నిరా
యాసమునం దొలంగె నని యచ్చటివారలు చెప్ప వింటి నేఁ
జేసినసత్కృతిన్ గలిగెఁ జేడెను గోడలిఁగా గ్రహించుటల్. ౫౦.

క. అని చెప్పి బంధువులతో జనహితుఁ డానందరావు సదనంబునకున్
జను దెంచె శుభముహూర్తంబున వేగమె సుతునిఁ గూడి సొంపుగ మఱలన్.

సీ. అంత నానందరా వధికసంప్రీతితో వియ్యాలవారికి విడిది నొసఁగి
వారి సన్మానించి వరపుత్రికకల్యాణ మునుచెంచె నని చాల నాత్మ నలరి
విధ్యుక్తముగ నదా వేగంబ తనయను ఖండురావున కిచ్చి కడుముదమునఁ
బరిణయంబును మహావైభవంబునఁ జేసి తన కున్నదానిలోఁ దనయ కిచ్చి
సుతను బ్రీతితోడ సతియుఁ దానును జేరఁ దీసి బుద్ధు లెన్నో తెలుపఁ దలఁచి
యత్తమామలకును జిత్తంబు రంజిల్ల సేవ చేయు మనుచుఁ జెప్పి మఱియు. ౫౨.

క. పతి యాజ్ఞాపించినపని సతతము శిరసావహించి సల్పుము తల్లీ
గతి వేఱు గలదె సతికిన్ వ్యతిరిక్తము గాఁ జరించు వనితలకు భువిన్. ౫౩.

ఉ. తల్లిదండ్రి ప్రాణనాయకుని దైవసమానునిఁ గాఁ దలంచుచున్
వల్లభుఁ డాచరించునటువంటిపనుల్ సరిగానివేని నీ
వల్లన మంచిమార్గమున కాతనిఁ ద్రిప్పుచు నేర్పుతోడ వ
ర్ధిల్లు పతివ్రతామణులదివ్యకథల్ పఠియించు చెప్పుడున్. ౫౪.

తే. అత్తమామలఁ జూడుమీ యనవరతము నక్కచెలియండ్రవలె నిర్మలాత్మ వసుచుఁ
దక్కఁ గలబంధుజనములదయకుఁ బాత్ర రాలవై యుండు మమ్మ యోయతివ నీవు.

క. ఐశ్వర్య మున్న దని నీ వీశ్వరునిన్ మఱవఁ గూడ దెపుడును దల్లీ
శాశ్వతమె యిహసుఖంబు లశాశ్వత మాఁ గాక పరమె శాశ్వతము సుమీ. ౫౬.

క. పరిజనముల నంపెతి నీ। వరయుము నిజబంధువులట్టు లనుపమభంగిన్
బరమాప్త నమ్మి కొల్చుచుఁ। బరిపూర్ణానంద మొందు ప్రభులు సుమా తీ. ౫౬.

క. అని యిట్లనేకవిధములఁ। దనయకు బోధించి తెల్లదనరాగంబుల్
జనకులు జను లెల్లరుఁ దమ తనయుల క్షమ్మా మింకఁ జెప్పఁ దలఁచుచు గాంతల్. ౫౭.

క. జననీజనకులు చెప్పిన। ఘనబుద్ధుల నాలకించి కడు భక్తిని వా
రిని గని వందనముల నిడి। వనితామణి శిరము వంచి వగచెను మిగులన్. ౫౮.

తే. చిన్నవోయిన మోముతోఁ గన్నులోయి। జలము నింపుచు నాబంధుజనములెల్ల
పోయి వచ్చెద నని చెప్పి పొలఁతి మఱియుఁ। జేరి కౌఁగిటఁ జేర్చి సెప్పెలుల నెల్ల.

ఉ. తల్లియుఁ దండ్రియుం జెలులుఁ దక్కిన బంధుజనంబు లెల్లనున్
దల్లడమంది చిత్తమునఁ దన్విని కౌఁగిటఁ జేర్చి ప్రీతితోఁ
దల్లిరో నిన్నుఁ బాసి యిఁకఁ దాళఁగఁ జాల మటంచుఁ గుందుచుం
జల్లఁగఁ బోయి రమ్మనుచుఁ జాలఁగ దీవెన లిచ్చి రత్తఱిన్. ౬౧.

తే. అంత మల్హారిరావు తా నరుగుదెంచి। పయనమై పోవుటను జేసి ప్రయాణమునను
బడఁతి నంపుఁడి యని పల్క వనితతండ్రి। తనయ నంపెను భూషణాంబరములతోడ.

క. భేరీమృదంగములతో। నారీమణి యత్తవారినగరికి నేఁగన్
గూరిమి జను లెల్లరును ద। దారవ మాలించి వచ్చి యాశ్చర్యమునన్. ౬౩.

మ. కని సంతోషము నొంది పల్కిరి మహాకారుణ్యుఁ డాదేవుని౯
గొనియాడం దగు బీదవానిసుత నీకొమ్మ న్మహారాజభా
ర్యను గాఁ జేసెను భక్తవత్సలుఁడె కా యాశ్చర్య మేమున్న ది
వనితారత్నము ధర్మచింత యిటుపై వాసించుఁ బూనున్ దివా. ౬౪.

. సిరితోఁ దులఁదూఁగెడువా। రొరులకు సాయంబు చేయ నొప్పరుగద గదా
సిరియుఁ బరార్థపరత్వముఁ। గరముఁ గలుగు నేని వారు ఘనులనఁ దగదే. ౬౫.

ఆ. అయినఁ గాని ధర్మ మరయంగ సిరులచే। వెలయునారి కడుపు విదితమును న
టంచుఁ దలఁపఁగూడ దణుమాత్ర మైనను। సిరులు లేమి ధర్మచింత చెడునె. ౬౬.

ఆ. మున్ను హీనజాతికన్నెయౌ నొకబాల। ధనవిహీన యయ్యు దాసిల
కానఁ బండ్ల నమ్మి కడుబీదవానికి। మేలు చేసి కాదె మెప్పు వడసె. ౬౭.

ఉ. కానఁ బరోపకారు లగుకారుణికోత్తము లెట్టు లైననున్
మానక యర్హకృత్యముల మానవజాతికి వన్నెఁ దెచ్చుచున్
బూని తమంత కష్టపడి పొందినస్వల్పధనంబులోన నే
దానము లాచరించుచును ధార్మికులై నుతిఁ గాంతు రెప్పుడున్. ౬౮.

ఆ. ఇట్టు గాన నీమె యతినిర్మలాత్మయై। యుండు టొకటె కాక నిండునిరులఁ
గల్గుదానియొక్క కాంతాలలామయై। తనరె నీమెఁ బొగడఁ దరమె మనకు. ౧౯.

ఆ. అని యిట్టనేకవిధములఁ నుకొని నుతియించి రీయహల్యసుకృతముఁ
గొనియాడఁ దగదె మనము। వినయగుణాన్విత యనంగ వెలసినయీమెన్.

తే. అంత నింటివారునకు వారలరిగి వేగ। వైభవంబున నిలు సేర వధువు వరుని
వచ్చి దీవించి రచటివిద్వజ్జనములు। పౌరులెల్లరు నానందభరితు లైరి. ౨౦.

ఆ. పెండ్లియైనవెనుక వెలఁది యెప్పుడుఁ బుట్టినింటి కనుపకుండ నింతిమామ
తనగృహంబునందె యనయంబు నిలిపి తా। నిండుదయను జూచుచుండె నెపుడు.

ఆ. మామగారియొక్క మాట దాఁటక చాల। భక్తిఁ గలిగి యతనిభావ మెఱిఁగి
సంచరించి యీమె సత్కీర్తి వడసెను। సకలజనులుఁ జూచి సంతసింప. ౨౩.

సీ. పడఁతి యత్తయగు గౌతమీబాయి మిగుల। నేర్పుతో గృహకృత్యముల్ నిర్వహించుఁ
గాని కోపస్వభావంబు గలది కాన। బరుషవాక్యంబు లెప్పుడుఁ బల్కుచుండు. ౨౪.

ఆ. తనయత్తగారు చెప్పిన। పను లెల్లను నిర్వహించి భామామణి తా
ననయము నాయమచిత్తముఁ। గనుఁగొని వర్తించుచుండెఁ గడువినయమునన్. ౨౫.

ఆ. అత్తగారు మిగుల నాగ్రహించినయెడ। దనసుమంజుభాష లనుజలముల
నార్పుచుండు నామెయాగ్రహానలముఁ దా। నేమి చెప్పదాన లేమ నేర్పు. ౨౬.

తే. తనమొగుడుఁ గొన్నిదోషంబు లగపడినను। వానిఁ గలనైనఁ దలఁపక వనిత తాను
మంచిగుణ మేమికలదొ యని యెంచి చూచి దానిఁ దా నభ్యసింపఁగఁ దలఁచుచుండు.

ఆ. ఆపెట్టినట్టి పేరైనహరపబాయియను సుదా। బాయి యనఁగ నొప్పుభామినులను
నిష్కళంకమైన నెయ్యంబుతోఁ జూచి। కలసిమెలసి యుండుఁ గలికి యెపుడు.

ఆ. తరుణ ప్రాయమున నె యీ।కరణిని వర్తింట నుండి ఘనత వహింపన్
సరసమున నె యితరులకు సా।ధరణి నహల్యకును దక్కఁ దథ్యము చుండీ. ౨౭.

ఆ. చిన్ననాఁటనుండి చెలువ తల్లియుఁ దండ్రి। విద్య నేరిపించి వెలఁది కెపుడు
సనసభియములు చూపి న్యాయంబుఁ దెలిపిన। కతనఁ గాదె కీర్తిఁ గాంచె నీమె.

తే. విద్య నేర్పంప సతులవివేకమునకుఁ। జెడుగు కల్గున టంచుఁ గుచ్చితపుఁదలఁపుఁ
గల్గి చెలులఁ నజ్ఞానాంధకారమునను। ద్రోయఁ జూతురు గొంద అన్యాయమునను.

తే. ఇట్టిమహనీయులకు నీయహల్యచరిత। సాక్షియై మానవతు లెల్లఁ జమవవలయు
ననుసన్దేశ మునయించు నటులఁ జేయఁ। దగినదై యుండు నని నేసుదలఁతుమదిని.

సీ. భూగతి నర్తింట నెల్లవారలకడ వినుతు లొందుచునుండ వెలఁది కపుడు
వచ్చెను బదునాల్గువత్సరంబు లపుడు వ్యక్తురా లాయెను వనిత యంత
గర్భముహూర్తంబున సుదతిని భర్తనుఁ గలిపిరి పెద్దలు కడుముదమున
నతి నెయ్యు లంగిస యాత్మేశ్వరునియందు భక్తిఁ జూపుచు నిజభావమందు

మాయమర్త్యంబు లెఱుఁగక న్యాయ్యమతిని। సతనియోగ్యానుష్ఠానినియై యనసూయుఁ
జంద్రమతి సీత మొదలైనసతులమాడ్కి। పరపతివ్రతాతిలకమై పరఁగెఁ గొన్ని.

క. ఇంతకు మును పీయమ నిజ। కాంతునిపై నెంతప్రేమఁ గల్గిన దైనన్
సుంతైనఁ బయికిఁ దెలుపక। స్వాంతమునం దతని దైవసమునిఁగఁ దలఁచెన్. ౭౪.

క. ఇఁకపై జడియక పతిపై। నకలంకం బైనప్రేమ నగపఱుచుచుఁ దా
సకలవిధంబులఁ బతియెడ। నవుటిలమతి సంచరించె నంగన యప్పుడున్, ౭౫.

క. పరిచారికాళిచేతను। బరిచర్యలఁ జేయనీక భర్తకుఁ దానే
పరిచర్యఁ జేయుచుండెను। బరమాదర మొప్ప నీమె ప్రత్యహమందున్, ౭౬.

తే. అతఁడుచేయఁబూనినపని కనుగుణముగఁ। దానుబ్రోత్సాహమునరించి తరుణిగుప్పుడు
విభుని సత్యసంధునిఁ జేయ వినయమునను। దైవమును వేఁడుకొనుచుండుఁదనమనమునన్.

ఆ. కోపమునను నాథుఁ డేపల్కుపల్కినఁ। గాని దానిఁ దనదుమానసమున
నిడక యోర్పుఁ గల్గి పడఁతి తా నతనితో। ననునయంపుమాట లాడుచుండె. ౭౭.

క. క్షీరోదకములకైవడి। నారీరత్నమును విభుఁడు నయ మొప్పంగాఁ
గూరిమిని గలిసియుండిరి। ధారుణిజను లెల్లఁ జూచి తగు నని మెచ్చన్. ౭౯.

ఉ. మానిని ప్రాణవల్లభుని మన్ననఁ గాంచుచు నెల్లవేళలన్
మానసమందు నీశ్వరుని మానక కొల్చుచు భక్తినై సదా
జ్ఞానముఁ గల్గి పెద్దలను సాధుజనంబులఁ బ్రీతితోడ స
న్మానముఁ జేయుచున్ మిగుల మాన్యత నొంది చరించె నెంతయున్. ౮౦.

క. అన్నిగుణంబులలోపల। నెన్నం దగు దైవభక్తి హెచ్చగుటను దా
నెన్నఁడు మఱవక దేవుని। సన్నుతు లొనరించుచుండె సతి కడుభక్తిన్. ౮౧.

క. జపములఁ జేయుచు నిరతము। విపులంబగుభక్తితోడ విగ్రహములఁ దా
నెపుడును బూజించుచు సత్కృపఁ బేదలఁ గాచి యీమె స్థిరకీర్తి గనెన్.

తే. మనుజు లల్పజ్ఞు లగుట నాత్మస్వరూపుఁ। డైనయీశ్వరు నుక్కుఁ దా మఱయలేక
బహువిధంబుల నూహించి పలువు రాత్మఁ। బెక్కు మతములేర్పఱిచిరిప్పృథివియందు.

తే. అట్టిమతములలో నెల్ల నాద్యమగుచు। భరతఖండములోపలఁ బ్రబల మగుచు
వెలయు హిందూమతంబందు వెలఁది మిగుల। నమ్మకముఁ గల్గి యుండెను నెమ్మనమున.

క. పరిపూర్ణ మైనభక్తిని। బరమాత్మునిఁ గొల్చు చెపుడు భామామణి తా
నరిషడ్వర్గంబుల సుస్థిరమతినై త్రుంచివైచె ధీనుత యగుచున్. ౮౫.

సీ. ఈరీతి జగదీశు నెల్లవేళలయందుఁ గొల్చి యాతనికృపఁ గొల్లగొనియు
సకలజంతువులను సమభావమునఁ జూచె భూతదయాగరసబుద్ధి గల్గి

తనయత్తమామలు దయతోడఁ దన కిచ్చుధనముతో బీదలఁ దనుపుచుండె
దాసదాసీజనతతిపైని నెన్నఁడుఁ గోపించి యెఱుఁగక కొమ్మ తాను
బరమశాంతస్వభావంబు పరిఢవిల్ల। గర్వవిరహిత యగుచు లోకమున వెలసి
సుగుణముల నేర్వఁ దలఁచెడుసుందరులకు। మగువ మార్గప్రదర్శిని యగుచు నిలిచె.

తే. ఇట్లు రెండేండ్లు జరగ నీయింతి తాను। గర్భము ధరించి సూనునిఁ గనియె నప్పుడు
పుత్రలాభంబు కలుగ నీపాలఁతిమామ। మొదలుగాఁ గలవార లామోదమందిరి. ౯౭.

తే. రాజవైభవ మలరంగ రమణి కప్పుడు। పురుడు పుచ్చిరి యంతటఁ బుణ్యతిథిని
నామకరణంబుఁ జేసెను నాతిమామ। మాలిరా వని తనముద్దుమనుమనికిని. ౯౮.

ఆ. పుత్రుఁ దుద్భవింపఁ బుణ్యాంగనామణి। సంతసంబు నొంది సంతతంబు
నొరుల కప్పగించి యూరక యుండక। ప్రేమమునను దానె పెంచె సుతుని. ౯౯.

క. తనయునిముద్దులఁ గనుఁగొను।చును సంతోషమున నుండ సుదతీరత్నం
బున కటుపై మూడేండ్లకు। జనియించెఁ గొమార్తె బంధుజను లలరంగన్. ౧౦౦.

తే. పెద్ద లందఱాలోచించి ముద్దుసుతకుఁ। బరమసంతోషమున ముక్తబాయి యనెడు
నామధేయంబు పెట్టి యానాఁడువారు। సకలవైభవలీలలు సల్పి రెలమి. ౧౦౧.

క. పుత్రీపుత్రులతో శుభ।గాత్రి మహావైభవమునఁ గాలము గడపెన్
ధాత్రి జనతతికి బిడ్డలు। నేత్రోత్సవ మిడుదు రనుట నిక్కంబు గదా. ౧౦౨.

క. సిరియును సంపద సద్గుణ। నిరతియుఁ గల దగుచు మిగుల నేర్పరియా నీ
గరిత యనిశము సుఖాబ్ధిని। దిరముగ నెంతయును మునిఁగి తేలుచునుండెన్. ౧౦౩.

తే. ఏమిటఁ గొదవ లేమి యాకోమలాంగి। సుగుణసంపద జను లెన్నఁ దగిన దయ్యెఁ
గాన నాపద లనిపి యాకలికిపైకి। వెలఁది ధైర్యంబుఁ గనుఁగొన విధి దలంచి.

తే. పంపెనో యన నాపదల్ పడఁతి పైకి। వచ్చి యలయింపఁ జొచ్చె నీవనిత నకట
మనుజులకుఁ గష్టసుఖములు క్ష్మాతలమున। సమముగా నుండు ననుమాట సత్యమరయ.

తే. ఇంతవఱ కీమె చరితంబు సంతసమున। నుడువఁ గల్గితిఁ గాని యాపడఁతి కికను
గలుఁగఁ బోయెడుకష్టముల్ దెలుపుటకును। గొందలమునొం దెడును నాదు డెందమిప్పుడు.

ఉ. కాని మహానుభావు లిలఁ గష్టపరంపరఁ జెందినప్పుడే
కానఁగ వచ్చు వారలకుఁ గల్గినధైర్యగుణాదు లెప్పుడున్
గానమె పూర్వకాలమున గణ్యత నొందినవార లెల్లరున్
గానల కేగుటల్ మొదలుగాఁ గలకష్టచయంబు నొందుటన్. ౧౦౪.

తే. కాన నీమెసుకీర్తి లోకంబునందు। శాశ్వతము చేయఁ దలఁచి యీశ్వరుఁడు సతిని
గష్టములపాలు చేసెను గాన నెప్పుడు। నీశ్వరుని నిర్దయుండని యెంచరాదు. ౧౦౫.

తే. సకియ యీరీతి సుఖియించుసమయమందు। నువిదమామసై నెవ్వరో యుద్ధమునకు
గాలుద్రవ్వుటఁ జూచి యీకలికిభర్త। తండ్రితోఁ గూడి యనిచేయఁ దరలెనపుడు,

తే. శత్రుసైన్యంబు లధికమౌ చలము మీఱ। ఖండురావును బరలోకగతునిఁ జేసి
రకట తద్వార్త తెలిసినయాక్షణంబ। ముగ్ధ శోకాబ్ధిలోపల మునిఁగె మిగుల.

క. పతితోడిదె లోకం బని। సతతముఁ బతిసేవఁ జేయుసకియల కెల్లన్
బతి నెడఁబాయుటకంటెను। క్షితి వేఱొకదుఃఖ మున్నె చింతింపంగన్. ౧౧౧.

క. తనవిభునిసద్గుణంబులు। మనమునఁ జింతించి దుఃఖమగ్న యగుచు నో
యనఘాత్మ యెచటి కేగితొ। కనుఁగొన రావో యటంచుఁ గడుదుఃఖించెన్. ౧౧౨.

సీ. హా ప్రాణనాయక యరిగితే ననుఁ బాసి నినుఁ జూడ కోర్వ నే నిమిషమైన
నీరాజ్య మేల నా కీసిరు లేటికిఁ బతి లేనియట్టివైభవము లేల
యే నోప సౌభాగ్యహీననై యుండుట కిదె సహగమన మే నిపు డొనర్తు
నని యహల్యాబాయి యనుకొన విని చెలుల్ మల్హారిరావుతో మగువతలఁపు
విన్నవింపంగ నతఁడు వేవేగ వచ్చి। కోడలిని గాంచి బల్కె నోకోమ్మ వినుమి
యాత్మహత్య మహాపాప మనుచుఁ బెద్ద। లనెడుమాట నెఱుంగ వే యనుచు మఱియు

క. అమ్మా సతులకు సహగమ। నమ్మిల సద్గతి నొసంగు నాతిరొ సైనన్
గొమ్మ లకట కాలెడుకా। ష్ఠమ్ములలో దుముకఁ జూడ శక్యం బగునే. ౧౧౪

ఆ. అది యటుండనిమ్ము ముదితరో నా కొక్క। సుతుఁడు కల్గినేఁడు మృతిని బొందె
దాన దుఃఖ మనెడుదావాగ్నిలోపల। వేఁగుచుంటి నీవు నేఁగితేని. ౧౧౫

తే. ప్రాణమే భారమౌను నా బ్రతుకు కల్ల। నిలువ మిమ్మిర్వురను బాసి నిమిషమైనఁ
గాన నామేలు కోరెడుదాన వేని। సాహసము చేయ వలదమ్మ సకియ నీవు. ౧౧౬

క. సుతుఁడు మృతి నొందె ననియే। యతులితదుఃఖాబ్ధి నే నహర్నిశమును నో
యతివ మునిఁగితిని నీ వీ। గతిఁ దలఁచితి వింక బ్రతుకఁ గల నే భువిలోన్, ౧౧౭

తే. వంశపావనుఁ డైన నాకూరసుతుండు। పోయె నని యాత్మలోఁ గడుఁ బొగులుచుఁ
మరల ధైర్యంబుఁ గంటి నీమంచినడత। నరసి నాముఖ్య గడపెడ వనుచుఁ దల్లి

క. పోయినదె నిజ మహల్యా। బాయి యటంచును దలంచి పాయని ప్రేమో
పాయముఁ గలసుతుఁ డీ వని। వేయివిధంబులఁ దలంతు వెలఁదిరొ వినుమీ. ౧౧౮

ఆ. కాన నాదుమాటఁ గా దన కెంతయు। నన్ను గౌరవించి నాతి నీవు
బ్రతికి నన్నుఁ గూడ బ్రతికించి యెపుడును। బుణ్యశీల వగుమి పుడమియందు. ౧౧౯

క. అని పల్కుమామగారికి। వనితామణి భక్తితోడ వందన మిడి తా
వినయవిధేయతతో నా। తనిఁ గని పల్కంగఁ దొడఁగె దైన్యాకృతితో. ౧౨౦

తే. అయ్య నాయందు మీకున్న నెయ్యమునను। బల్కుచున్నారుగాని యీపగిది నేఁడు
కలదె మీ రెఱుంగనిది లోకంబులోన। నైన నాపల్కు లాలింపుఁ డాదరమున.

తే. విభుఁడు పరలోకగతుఁ డైన వెలఁదులకును। గానఁబడు నెన్నరానట్టికష్టచయము
గాన నార్యులు పతిఁ బాయుమానినులకు। సౌఖ్యకర మని చెప్పిరి సహగమనము.

క. మనలోఁ బతిఁ బాసినయా। వనితలు పడుపాట్లు కన్న వసుమతిలో నో
యనఘ సహగమనమే మే। లని తలఁచెద నామనమున నశ్రాంతంబున్. ౧౨౮.

క. ఘోరనరకం బనం దగు। ధారుణి వైధవ్యబాధఁ దప్పించుటకై
ధీరులచే సహగమనము। నారులకు విధింపఁబడియె నరనుతచరితా. ౧౨౯.

తే. అతివ లల్పజ్ఞురాండ్రు తా మగుట నెపుడు। జ్ఞానచింత నెఱుంగ కజ్ఞాన లగుచుఁ
బతివియోగదుఃఖాబ్ధిలోఁ బడి మునింగి। తేల లేరందు రనుమాట తెల్ల మరయ.

తే. కాన భర్తృవిహీనలకష్టములను। బాప నేరక యార్యు లీపగిదిఁ దామ
బహుదినంబులు యోచించి భావమందుఁ। జేసి రీయుపకారంబుఁ జేడియలకు. ౧౨౭.

తే. శాస్త్రసమ్మత మైనయీసహగమనము। చేయవలె నని యిపుడు నేసిద్ధపడితిఁ
గాని తమయాజ్ఞ వినఁదగుదాన నగుట। మానెదను జుండి నాపూన్కి మాన్యవినుత.

సీ. అని మామగారితో నతివినీతిని బల్కి యాతనియెడఁ గల యధికభక్తి
వలనఁ దా నిలిచెను వైధవ్యదశయందుఁ దరుణి యత్యధికమౌ ధైర్యమునను
నిఖిలలోకేశుని నెమ్మదిలో నమ్మి కావించె లోకోపకారములను
సుఖదుఃఖములయందు సొరిది సమానమౌ స్వాంతంబునను నిల్చె సంతతంబు
ధర్మమార్గంబునందు వినిర్మలాత్త। యగుచు సతి సంచరించుచునయ్యవసరమునఁ
బుత్రభావంబుతోఁ జూచుపాలఁతిమామ। యకట లోకాంతరంబున కరిగె నయయొ.

క. పతిఁ బాసి నట్టియాపద। నతిచతురత నిగ్రహించి యనుదినమును స
న్నుతిపాత్ర మైనపనులను। సతి చేయుచు నుండ మామ చనెఁ బరమునకున్. ౧౩౦.

తే. ఆపదలపైని నాపద లరుగుదెంచి। యతివధైర్యధనంబుఁ దా మపహరింపఁ
జెలియ యాతస్కరచయంబుఁ జెదరఁగొట్టి। నిలిపె ధైర్యధనంబుఁ దా నేర్పుతోడ.

చ. ఇరువదిమూఁడువర్షములయీడున నెన్నఁగరానియాపదల్
పరువడి వచ్చి చుట్టినను భామిని జంకక యించుకేనియున్
నిరతము భక్తవత్సలుని నిండుమనంబున నమ్మి కొల్చుచున్
గరము సుకీర్తి నెల్లపుడుఁ గాంచి చరించుచు నుండె నెంతయున్. ౧౩౨.

తే. తాతయనంతరమునఁ దగ। నీతరుణిసుతుండు రాజ్య మేల వలసినం
బ్రాకశీలుఁ డగుట జను। లాతని నేలికగ నొల్ల మనిరి గ్రహింపన్. ౧౩౩.

క. అన విని పూనాపేష్వా। లనవరత మహల్యబాయి నంచితమతితోఁ
గనుఁగొను ప్రభువులు గావున। వనితసుతుని నేలు మనిరి వసుమతి దయతోన్.

క. ఘనబుద్ధిమంతురా లగు। వనితామణి మిగులఁ గష్టపడు నని ప్రభువుల్
జనసమ్మతి లేకయె తా। మొనగూర్చిరి యీమెసుతుని సుర్వీశునిగాన్. ౧౩౪

క. అంతట నీయమసూనుఁడు। సంతసమునఁ బీఠ మెక్కి సకలజనులఁ దా
నెంతయు బాధించుటఁ గని। చింతిల్లుచునుండె నీమె చిత్తములోనన్. ౧౩౫

చ. పరమపతివ్రతామణికిఁ బామరుఁ డౌసుతుఁ డుద్భవించి తా
నరుల కనేకకష్టము లొనర్చుచు మాత యొసంగుబోధలన్
గరముఁ దిరస్కరించుచును, గాలము దుర్వినియోగ పుచ్చె నీ
ధర నవివేకులౌ సుతులు తల్లుల మన్నన చేయ నేర్తురే. ౧౩౬

తే. పరమపావని యైన యీపడఁతిగర్భ।వాసమున నిట్టిదుర్మార్గవర్తనుండు
జనన మొందుట చూడఁ జందనవనమునఁ। బుట్టుకంటకయుతమైనచెట్టుఁ బో

చ. కొడుకొనరించుదుష్క్రియలకుం బరితాపము నొందుచుండి యీ
పడఁతి నిజాత్మజుం డిలను బావనచిత్తుఁ గల్గియుండున
ట్లెడతెగ నట్టిభక్తిమెయి నీశ్వరుఁ బ్రార్థన చేయుచుండి దయ
య్యెడఁ దనధైర్యలక్ష్మికిని నెంతయు వన్నియఁ దెచ్చి వర్తిలెన్. ౧౩౮

క. ధీరస్వాంత చుఁడీ యీ। నారీరత్నం బటంచు నరు లనుకొనుచున్
గూరిమిఁ జూడఁగ నీమెకు। మూరుం డాఱునెలలకును మరణము నొందెన్. ౧౩౯

క. తనయుఁడు పరలోకమునకుఁ। జనె నని దుఃఖించెఁ గాని సతి యుల్లములో
జనకంటకుఁ డగు నాతఁడు। చనుటయె మే లనుచుఁ దోఁచె జనతతి కెల్లన్.

తే. సహజ మగుప్రేమచే నీమె సంతతంబుఁ। బుత్రమరణంబునకు లోనఁ బొగులుచుఁ
నతివయుగ్రశాసన మిల నందటికినిఁ। దెలుపుటకొ యన నపనింద కలిగె సతికి.

ఆ. దుష్టుఁ డైనసుతునిఁ ద్రుంచివైచినఁ గాని। ప్రజలసౌఖ్యమునకుఁ బ్రబలహాని
కలుగఁబోవు ననుచుఁ గలికి తాఁ దనయునిఁ। జంపె ననుచు నింద సంభవించె.

క. భూతదయార్ద్రగుణంబున। ఖ్యాతినిఁ గన్నట్టియీమె యణుమాత్రంబున్
బ్రీతినిఁ జూడక సుతుఁ జే। చేతనుఁ బరిమార్చె ననుట చిత్రము గాదే. ౧౪౩

క. ఇది సత్యమో యసత్యమొ। పదిలంబుగఁ దెలియఁగోరి పరువడిఁ గరమున్
సదయు లగుగ్రంథకర్తలు। వెదకి తెలిసికొని రనేకవిధముల నిజమున్. ౧౪౪

ఆ. నిజముఁ దెలిసి వార లెల్లఁ నిర్దోషిణి। యనుచు వ్రాసియుండి రదియు గాక
యన్యదేశవాసి యైన మాల్కమ్ దొర। వారు కూడ నిట్లు వ్రాసియుండె. ౧౪౫

క. న్యాయమతియగా నహల్యా। బాయి తనదుసుతునిఁ బట్టి పరిమార్చె నటం
చీయపనింద ఘటించె న। హా యిది విన నాదుమదికి నద్భుత మయ్యెన్. ౧౪౬.

ఆ. పతియు మామ కూడఁ బరలోకవాసులై । నందులకె లతాంగి డెందమందుఁ
జింత నొందుచుండి చిన్నికుమారునిఁ। జంపి నైచె ననుట సత్య మగునె! ౧౪౭.

ఆ. సామజంబు మొదలు దోమపర్యంతంబు। జీవజంతువులకు నేవిధంపు
హాని చేయకుండుమాని నీతిలకంబు। సుతునిఁ జంపె ననుట చోద్య మరయ. ౧౪౮.

తే. మహి నహింసయె పరమధర్మం బటంచు। నెంచి క్రిమికీటకాదుల కించుకైనఁ
బాధ చేసె రెఱుంగనిపరమసాధ్వి। నిజకుమారునిఁ జంపి తా నిలువఁగలదె! ౧౫౦.

ఆ. నిఖిలభూతములను నెయ్యంబుతోఁ గాంచు। నట్టియామెపైని నట్టినింద
మోపినట్టివారు పాపాత్ము లనవచ్చు। సందియంబు లేదు సత్యముగను. ౧౫౧.

క. అని యాంగ్లేయుఁడు వ్రాసిన। ఘనమగుసాక్ష్యంబు గలుగఁ గాంతామణి తాఁ
దనయుని వధియింపఁగ లే। దని వేఱుగఁ జెప్పనేల యత్యధికముగన్. ౧౫౨.

తే. ఏది యెట్లైనఁగాని యీయింతిసుతుఁడు। పరమదుర్మార్గుఁ డౌటచేఁ బ్రజలకెల్ల
సంతత మసౌఖ్య మగుమాట సత్య మగును । గనుక నే దేవుఁ డీతని ననిపె దివికి.

క. జనవాక్యము కర్తవ్యం। బనుమాట నిజంబు చేయ నాతని దేవుం
డనిపెను బరలోకంబున। కనునటు లీకొమ్మపుత్రుఁ డపుడు గతించెన్. ౧౫౪.

ఆ. మాలీరావు గతించిన। కాలంబున రాజ్య మేలఁ గలవారలకై
చాలఁగ యోచించుచు జను। లీలలనగుఱించి కుంది రెంతయు మదిలోన్. ౧౫౫.

ఆసమయంబునం దందలివారెల్ల నతివనూనుఁడు పోయినట్టివార్త
పునహాకుఁ బ్రభువులై యనఘులైయున్నట్టి మాధవరావనుమహితగుణుని
తమ్ముఁడౌ రాఘోబదాదగారికిఁ దెల్పి రంతట నొకనాఁ డహల్యయొక్క
మంత్రి తాఁ దనలోనఁ దంత్రంబుఁ జేయఁగాఁ దలఁచి వేగంబునఁ గలికికడకు
వచ్చి యామెను గన్గొని వందనమిడి। మఱియు దుఃఖోపశమనమౌ మాటలాడి
తనమనోభావ మెఱిఁగింపఁ దలఁచియిట్లు। విన్నవింపంగఁదొడఁగెఁదావినయముననుం.

తే. తల్లి సద్గుణంబులపాలవల్లి వినుఁడి। తా మెఱుంగనినీతి యాధరణి లేదు
కావ శోకాబ్ధిలోనుండి గట్టుఁ జేరి। జ్ఞానదృక్కునఁ జూడుఁ డీజగము నెల్ల. ౧౫౬.

సీ. చూచిన సర్వసంపదలుఁ జూల్కనఁగా మదిఁ దోఁచు నెప్పుడున్
యోచన చేయ జ్ఞానధన ముర్విని శాశ్వతమై కనంబడున్
నీచగుణుండు నాఁ బరఁగి నేర్పున జ్ఞానధనంబు దొంగిలం
జూచునట్టిమోహుఁ డనుచోరునిఁబట్టి వధింపఁ గల్గెదున్. ౧౫౭.

తే. కాననేఁడు తాము మానసంబున దుఃఖ। మెల్ల నార్పి జ్ఞానవర్ష మునను
దమధరిత్రి యేలఁ దగినవా రెవ్వరో। యరయవలయుఁ జూండి యమ్మ వేగ. ౧౫౯
క. మీ రాఁడువారు కావున। నీరాజ్యం బేల నేర రెట నైనను స
చ్చారిత్రుని గుణవంతుని। ధీరుని నొకపిల్లవానిఁ దెచ్చుకొనవలెన్. ౧౬౦
తే. అతఁడు పెరిఁగినదాఁక నే నధికభక్తి। రాజ్యతంత్రంబు నడిపెద రమణి యిందు
కించుకైనను శంకింప కెచటనైనఁ। బిల్లవానినిఁ గొనితెండు వేగమునను, ౧౬౧
క. అని గంగాధరశాస్త్రియె। యనుమాటల విని యహల్య యాతని మోమున్
గని యిట్లు తెలుపఁదొడఁగెను। దనమదిలో నున్నయట్టితలఁపు నతనికిన్. ౧౬౨
తే. అయ్య దుర్భరం బైనదుఃఖాగ్నిలోనఁ। బొరలుచుండియు నెప్రుడు మీబోఁటివా
కలుపుదుఃఖోపశమనవాక్యములను విని। చింతఁ దొలఁగించుచుంటి నాచిత్తమందు ౧౬౩
క. జరగినకార్యంబునకున్। మరి మరి దుఃఖింప నేల మన మెల్లరమున్
ధర శాశ్వతుల మె యని నా। కరయఁగ నొకధైర్య మబ్బెనయ్య మహాత్మా. ౧౬౪
తే. సిరియు సంపద ధరణి నస్థిరములంచు। దృఢముగా నమ్మి మదిలోన దుఃఖరహిత
నగుచు ధర్మమార్గంబున నవని నేలఁ। దలఁచియున్నదానను నేనె ధన్యచరిత. ౧౬౫
క. ఇతరులసూనునిఁ గైకొన। నతఁ డతిదుర్మార్గుఁ డగుచు ననవరతంబున్
క్షితిని నధర్మము నడపినఁ। గతుకము చెడి దుఃఖమునను గుందవలసెడున్. ౧౬౬
ఆ. ఏను రాజ్య మేలు టెఱుఁగకుండినయెడఁ। దప్పకుండ నొరులతనుజుఁ దెచ్చు
కొనుట యిప్పు డట్టిపనియేల నేనె యీ। రాజ్య మేలఁగలను రాణి నగుచు. ౧౬౭
క. అని చతురోపాయంబునఁ। దనమంత్రికిఁ దెలియఁజెప్పి తరుణీమణి యా
తనిఁ బంపిన నతఁ డప్పుడు। చనె మనమునఁ గినుకఁ బూని సతిపై మిగులన్. ౧౬౮
క. గంగాధరయశవం తీ। సంగతి విని తనదుకోర్కి సమకూడమిచే
నంగనస్వాతంత్ర్యమునకు। భంగము కలిగింప నెంచె భావములోనన్. ౧౬౯
తే. తెలివ యొకపిల్లవానినిఁ దెచ్చుకొనిన। నామె నొకచోట నుంచి యాయుర్భకున
సాయ మొనరించునట్లుండి సంతతంబు। ధనము కైంకర్య మొనరింపఁదలఁచె
తే. తాను జెప్పినమాటలఁ దరుణి విననికారణంబున మదిలోనఁ గ్రౌర్య మూని
యామె నవమానపఱుపఁ దా నాత్మ నెంచి। వడి రఘోబాకు నొకలేఖ వ్రాసె నిట్లు
తే. హోళకరువారిరాజ్యము యుక్తి మీఱఁ। బాలనముచేయువార లెవ్వారు లేమి
దా మనాయాసముగ వచ్చి తత్క్షణంబ। కైకొనఁగవచ్చు నీరాజ్యగరిమ నెల్ల. ౧౭
ఆ. కొమ్మ మామగారు కుగ్రామమగు హోళ। యందుఁ బుట్టి పెరిఁగినందువలన
నతనితరమువారి కందఱికిని హోళ। కరు లటన్నపేరు కలిగెఁ జూండి.
తే. అనుచు వ్రాసినయాలేఖ నతఁడు చదివి। పరమసంతోషమునఁ బొంగి పరుశుక్తి
తలఁపనితలంపుగా నబ్బెఁ దనకటంచు। యుద్ధ మొనరింప రాఘోబ యుంద్యమించె.

తే. అతఁడు దుర్మార్గవర్తనుం డగుటవలన। నాసనొందుచుఁ బరరాజ్య మపహరింప
వేగఁ బయనమై వెడలెఁ దా వెలఁదితోడఁ। బోరి రాజ్యంబు గైకొని పోదమనుచు.

క. సేనలఁ గూర్చుకొని యతఁడు। మానినితోఁ బోరవచ్చుమాట నెవరో తా
మీనాతికిఁ దెలిపిన విని। తా నిలిచె సతీలలామ ధైర్యముతోడన్. ౧౬౬.

ఆ. ధైర్యమునను జేడె తలఁగక సుంతైన। నన్నిటికిని దేవు నాత్మ నమ్మి
తెలిపె భోసలాదిదేశాధిపతులకు। సకలవృత్త మపుడె సవినయమున. ౧౬౭.

క. తనరాజ్య మొరులచేఁ గై। కొనఁబడ నున్నదని వ్రాసి గొబ్బున సతి వా
రిని వేఁడుకొనియె దీనతఁ। జనుదెంచి సహాయపడుఁడి సరగున ననుచున్. ౧౬౮.

ఆ. కలికిపైనిఁ గల్గుగౌరవాధికతచే।రాజవర్యు లెల్ల రమణి కపుడు
సాయపడుదు మనుచు సానునయంబుగఁ। జెప్పిపంప సంతసించె వనిత. ౧౬౯.

వ. అంతట నొక్కనాఁ డింతి తా సభచేసి భాషించె నిటు రోషభాషణములఁ
బ్రభువులౌ పేష్వాలు బ్రమసి ధనాశచే నరుదెంచి యీరాజ్య మపహరింప
వచ్చెద రని వింటి వారి కీయన్యాయ్యవర్తనం బరయంగఁ బాడియౌనె
యబల గదా యీమె నవలీల ననిలోన గెలిచెద మని వారు తలఁతురేమొ
వట్టి దామాట తమబోఁటివారి నెల్ల। నిగ్రహింపంగఁ గలను నా నేర్పుకొలఁది
సేనయును జాలఁగలదు నా చెంతఁగూడఁ। గాన నింద్యమై వారికే కలుగఁగోడు. ౧౭౦.

తే. అహహా యేమని చెప్ప నయ్యవసరమున। వీరరసపూరితములైన వెలఁదిపల్కు
లందఱును విని విస్మయం బంది మదినిఁ। జూడ మింతధైర్యముగలసుదతి ననిరి. ౧౭౧.

తే. అతివపల్కినధీరవాక్యంబు లెవరో। చెప్పఁగా వినికూడఁ దాఁ జెనఁటియగుచు
నన్న కీవార్త తెలుపక యతివపైకి। వెడలె శ్రీహరోబ యనిచేయ వేగమునను. ౧౭౨.

తే. అదిగో యేఁబదివేలసైన్యములతోడ। వచ్చె రాహరోబ యని చెప్ప వనిత వించు
ధైర్యకవచంబు ధరియించి తలఁకులేక। యనిపె నొకవార్త యిట్లని యతనికపుడు.

క అయ్యా నాతో యుద్ధం। బియ్యెడఁ గావింప మీర లేతెంచితి రీ
కయ్య మొనరించుటకు నే। నియ్యకొనియె యున్నదాన నేపు దలిర్పన్. ౧౭౪.

ఆ. ఏనుఁగూడ సేన లెన్నియో కూరిచి। యున్నదానఁ జూండు యుద్ధమునకు
గెలిచి మిమ్ము నాకుఁ గలసొత్తు దక్కించు। కొందు లవము లేదు సందియంబు. ౧౭౫.

ఆ. అట్లు నేను గెలువ నవనీశు లెల్లరుఁ। బరిహసింపఁగలరు కరము మిమ్ము
దాన మీకు మిగులఁ దలవంపు లగుఁజుండు। నాదుపల్కు నిజము మేదినీశ. ౧౭౬.

తే. అటుగాక మీరు నన్నే। యటమటమున గెల్చిరేని యదియును మీ కె
ట్టికిని గీర్తి నొసంగదు। పటుతరమగు నిందయొకటి ప్రాపించుఁ జుఁడీ. ౧౭౭.

క. అబలలతోఁ బోరుట యీ। యిలలో ధర్మంబె యరయ నేరికినైనన్
బలుమల నొప్పించినయెడఁ। గలుగదె యపకీర్తి యోట్టిఘనులకునైనన్. ౧౭౮.

ఆ. ఆఁడువార లేడ యని చేయు లేఁడని। తలఁతురేమొ మున్ను తరుణిమైన
సత్యభామతోడ సమరంబు గావించి। యోడిపోయెఁ గాదె యొక్కయసుర. ౧౮౯

ఉ. కావున నింతులందుఁ బొడగానఁగవచ్చెడు శౌర్యధైర్యముల్
కేవల మల్పురాండ్రనుచుఁ స్త్రీకి నర్హత లేదటంచు స
ద్భావము వీడి పూరుషులు భామలఁ జుల్కన చేయఁ జూతు రీ
భూవలయంబునం దధికబుద్ధినిఁ గల్గినవార లుండరే. ౧౯౦

ఆ. కానఁ జెలువలందుఁ గలనిరసనభావ। మునను నన్ను గెలిచి మోదమునను
బోదమనుచు మీరు బుద్ధి నెంచితిరేమొ। కాని జయము మీకుఁ గలుగఁబోదు. ౧౯౧

క. అని వీరాలపంబుల। వనితామణి చెప్పి పంప భయకంపితుఁడై
జననాయకుండు సిగ్గునఁ। దనతలను ధరాతలంబుఁ దాఁకఁగ వంచెన్. ౧౯౨

ఆ. లజ్జ నొంది మదిని లలనశౌర్యము నీతి। ధర్మవర్తనంబు దయయు మొదలు
సర్వసుగుణములకు సంతోషమందుచుఁ। బ్రభువు సతికిఁ జెప్పి పంపె నిట్లు. ౧౯౩

క. అమ్మా మీ కెన్నియొ క।ష్టమ్ములు గలుగుట నెఱింగి సరగున వ్యాపా
రమ్ముల నటు విడిచి యిటులు। మిమ్ములఁ గనవచ్చినాఁడ మిగుల వగచుచున్. ౧౯౪

తే. కానఁ దమరాజ్యమెల్ల నేఁ గైకొనుటకు। వచ్చుచున్నాఁడ నని తమభావమందుఁ
దలఁపవల దని తరుణికిఁ దెలిపి పంపె। నపజయము గల్గుఁ దనకని యవనివిభుఁడు. ౧౯౫

ఆ. తరుణి కిట్లు దెలిపి తనదుసైన్యము నెల్ల। వెనుక కనిపి తాను వేగమునను
గొమ్మయున్నయెడకుఁ గూరిమితో వచ్చి। యాదరమునఁ బల్కె నామె కిట్లు. ౧౯౬

క. తల్లీ మీ రిహసుఖములు। కల్లలటం చెఱిఁగి ముక్తికరమై మది రం
జిల్లఁగఁ జేసెడుపరసుఖ। ముల్లంబునఁ గోరుకొనుట యుచితము సుండీ. ౧౯౭

క. ఎక్కడిపుత్రీపుత్రకు। లెక్కడిబంధువులు మిత్రు లెక్కడివా రిం
దొక్కరు శాశ్వతు లగుదురె। మక్కువపడి చెడుటెకాక మనవారనుచున్. ౧౯౮

క. ధర్మంబె ప్రాణబంధువు। ధర్మమె యైశ్వర్యకరము ధర్మమె సుఖముల్
ధర్మమె ముక్తికి మార్గము। ధర్మమునకు సాటి కలదె ధర నొకటైనన్. ౧౯౯

తే. ధర్మపరతయె ముక్తికి దారి యనుచు। నిర్మలాత్ములై చాల నీతిఁ గల్గి
యీశ్వరుని నమ్మువారెపో శాశ్వతంపుఁ। బదవి నొందెడువార లీవసుధలోన. ౨౦౦

చ. చదువుచు ధర్మశాస్త్రములు సాదరలీలను నెల్లవారికిన్
విదితముగాఁగఁ దెల్పుచు వివేకముగల్గి చరించుమార్గమున్
సదయత బీదసాదలను సత్కృపతోడుతఁ గాంచుచెప్పుడున్
ముదమున రాజ్య మేలినను మోదయుతం బగు విశ్వమంతయున్. ౨౦౧

క. కావున జరగినదానికి। నేవిధ మగుచింత మాని యీశ్వరు నెపుడున్
భావమున నిలిపి యాతని। సేవించుచు ధర్మ మెపుడుఁ జేయుము తల్లీ. ౨౦౨.
ఈరాజ్యమెల్ల మీ రిఁక। ధీరతతో నేలుకొనుచు దీనుల దయతో
నారసి సంసారం బను।పారావారంబు నీఁది పారముగనుఁడీ. ౨౦౩.
తే. అనుచు వైరాగ్య ముదయింప నతివ కతఁడు। ధర్మముల నెల్ల బోధించి తత్క్షణంబ
తరలె నింపూరుపురినుండి తనదు పురికి। నంత రాజ్యంబు గైకొనె నింతి తాను. ౨౦౪.
తే. ధైర్యశౌర్యాదిగుణములఁ దనరి యుండి। తరుణి తనరాజ్య మెరులకు దక్క నీక
నేర్పుతో శత్రుసైన్యంబు నిగ్రహించెఁ। జూడఁ బోదుమె యిటువంటిసుదతినిలను.
పట్టాభిషిక్తయై సతి। పట్టణ మేలుటకు రాఁగఁ బ్రజ లెల్లరు నిం
కెట్టియిడుమలును మనలకుఁ। బుట్ట వనుచు సంతసమునఁ బొంగిరి కరమున్. ౨౦౫.
పదియేడునూర్లపై నఱు।వదియైదవవత్సరమున వనితామణి తా
ముదమునఁ బీఠం బెక్కెను। సదమలులై జనము లెల్ల జయఘోష మిడన్. ౨౦౬.
ఇల దుర్బలులకు రాజులె। బల మను శ్రుతివాక్యసరణిఁ బ్రజ లెదలోనన్
దలఁతురు రాజులు కరుణా।కలితులు గావలయు ననుచుఁ గర మనురక్తిన్. ౨౦౭.
కాన నీయహల్య కరుణాబ్ధి యాట న।న్యాయ మడఁచి మిగుల న్యాయముగను
దమ్ముఁ జూచు ననుచుఁ దమలోన సంతోష।భరితు లైరి యచటిపౌరవరులు.
తనబంధుఁ డగుతుకోజీ। యను సద్గుణవంతు నొకని నంగన తాఁ గై
కొని మంత్రి పథ మొసంగెను। దనకుఁ దగిన మంత్రి యనుచుఁ దలఁచి మనమునన్.
మగువ తా నతని నమాత్యునిఁ గాఁ గొని కలఁపె వానికి రాజకార్యసరణి
భామ నాతఁడు మాతృభావంబుతోఁ జూచి యామె చెప్పినమాట కడుగుదాఁట
కుండి నమ్రతతోడ నువిదశత్రుల పైకి దండెత్తి వారల దర్ప మడఁచి
పరరాజులను గెల్చి పడఁతిరాజ్యమునందుఁ జోరభయాదులౌ క్రూర మయిన
భయములను బాపి యుద్ధసంబంధ మైన।పనుల నెఱవేర్చుచుండె నా ఘనుఁడు తాను
దక్కఁ గలకార్యముల నెల్లఁ దరుణి తానె। నిర్వహించుచు నుండెను నేర్పుతోడ.
ప్రాణనాథునిఁ బుత్రునిఁ బనిచి దివికిఁ। దగుదు నని పీఠ మెక్కి తి ధరణి నేల
-కట నావంటిక్రూరురా లవనిఁ గలదె। యినుముతోఁ జేసె నాగుండె నీశ్వరుండు.
క. అనుచు నీమె వగవ నాసమయంబున। సతికి లోన నెవరొ సదయు లగుచుఁ
[illegible]నట్లు తోఁచెఁ బరమ సుజ్ఞానంపుఁ।బల్కు లిట్లు వినుఁడి ప్రమదమునను.
సీ. [illegible] చింతిల మగువా। కాటికిఁ బోనట్టివారు గలరె ధరిత్రిన్
[illegible] నరయఁగ మానవ।కోటికిఁ దప్పనిది కాదె కూలుట ధరణిన్. ౨౧౪.

క. కావున నైసర్గిక మగు। చావున కెదలోనఁ గుంది సంతతమును నీ
వీవిధమున నుండిన నినుఁ। గేవల మవివేకిని యని కృతమతు లనరే. ౨౧౫.

ఉ. చచ్చినవారి కేడువక చాలవివేకము గల్గి మానవుల్
నిచ్చలు ధర్మమార్గమున నేర్పరులై తగ సంచరించి తా
మెచ్చుట కెట్టు లుండినను నీశ్వరు నమ్మి భజింప వారినిఁ
మెచ్చుదు రెల్లవారలును మే లొనఁగూర్చును దేవదేవుఁడున్. ౨౧౬.

క. చచ్చినసుతుఁ డొక్కఁడె నీ। కెచ్చోటను గన్న సూను లెందఱొ కల రీ
పిచ్చిని విడి వడి సమతను। గ్రచ్చఱ నిలజనులఁ జూడఁ దాఁ దగు మగువా. ౨౧౭.

క. అని పల్కినపల్కులఁ దా। విని విస్మయ మంది మది వివేచించి తుదన్
దనయంతర్వాణి యిటులు। వినిపించెఁ గదా యటంచు వెలఁది దెలిసెన్. ౨౧౮.

ఆ. తెలిసి యంతరాత్మ తెలిపినవిధ మెల్ల। సత్య మనుచు నమ్మి సామి నెపుడుఁ
జిత్తమందు నిల్పి చెలువ స్వకృత్యముల్। నిర్వహింపఁ దొడఁగె నీతిరతిని. ౨౧౯.

సీ. పొలఁతి సూర్యోదయంబునకుఁ బూర్వమె లేచి మును కాల్యకరణీయములను జరి
యంత స్నానము చేసి యధికభక్తిని దేవతార్చనం బొనరించి దయాత్మయందు
సకలలోకాధారు సర్వజ్ఞు సర్వేశు భక్తమందారు విపద్విదారుఁ
బాయకుండఁగ నిల్పి భక్తితో బహువిధసాధనంబులచేత జపము చేసి
షడ్రసోపేత మైనభోజనము చేసి। పిదపఁ బండితోత్తములను బిలువనంపి
భక్తిరసపూరితము లైనపద్యములను। వివిధధర్మముల్ వారిచే వినును బ్రీతి. ౨౨౦.

ఆ. ప్రొలుమాల కెపుడుఁ బడఁతి తాఁ దలఁచిన। దెట్టికార్య మైనఁ బట్టుదలను
జేసి కాని నిద్రఁ జెంద కుండును జూండి। నీతి సోమరులకు నేర్పు ననఁగ. ౨౨౧.

క. తనజాతి మాంసభక్షణ। మున కెడ మిచ్చునది యైన ముద్దియ తిన ద
య్యెను మాంసం బెన్నఁడుఁ దా। ఘనవిప్రాంగనను బోలి కడు శుచితమెయిన్.

క. తనవిభుఁడు చన్న వెనుకను। దనయాభరణంబు లెపుడు ధరియింపక తె
ల్లనివస్త్రము ధరించుచు। వనితామణి జరుపుచుండె వైధవ్యవశన్. ౨౨

సీ. కలికి నిత్యము రెండుగంటలవేళను రాజకార్యము దీర్ప రాజసభకు
నరుదెంచి యందు నన్యాయంబు లేకుండఁ బ్రజలకలహములఁ బాపి దయను
స్వయముగా రాజ్యసంబంధమౌ పను లెల్ల నెఱవేర్చుకొని వచ్చి నిలయమునకు
మగుడ సాయంకాల మగుడు నీశ్వరుఁ గొల్చి యతనిప్రసాదంబు నంది పిదపఁ
దుది ఫలాహార మొనరించి నిదురఁ బోవు। రెండుజాములరాత్రికి నిండుపుడిసి
గాల మీరీతిని వృథాగఁ గడప కెపుడు। సార్థక మొనర్చె మానవజన్మ మహి

తే. రమణి బ్రాహ్మణ స్త్రీపలె రాత్రులందు। నన్నము భుజించుటను మాని యెన్నరాని
వ్రతము లొనరించుచుండె సద్భక్తితోడ। విప్రవర్యుల రక్షించె విపులముగను.

సీ. అమలమౌ సద్గుణ లన్నిటి కన్నను దానశీలతయును దయయు సతికి
నధిక మైనందున నంగనామణి యన్నదానంబులును వస్త్రదానములును
సకలదానంబులు సత్పాత్రులను జూచి చేయుచు సత్కీర్తిఁ జెందుచుండెఁ
బలు క్షేత్రములు గల భరతఖండమునందుఁ గావించె దేవతాకార్యములను
బ్రాఁత దేవాలయములను బాగుపరిచి। దేవతాక్షేత్రములయందు దివ్యమైన
తనదు నామంబు జను లెల్లఁ దలఁచునట్టు। లేదియో యొకతనచిహ్న మేరుపరిచె.

చ. చదువుల కున్కిపట్టను మఁ జాల నుతింగను వారణాసిలో
సదయుఁడు విశ్వనాథుఁ డనుసామి వసించెడియాలయంబు నీ
ముదితయె కట్టి యిచ్చె నని ముద్దియసచ్చరితంబులన్ జగ
ద్విదితము గాఁగ వ్రాసిరి కవీశ్వరు లీమె నుతించుచెంతయున్. ౨౨౭.

క. అన్నాతురులకు నీయమ। యన్నముఁ బెట్టింపఁ దలఁచి యాదరమునఁ దా
నన్నము నిడుసత్రంబుల। నెన్నియొ కట్టించి మించె హెచ్చినకీర్తిన్. ౨౨౮.

ఆ. తరుణి దీనజనుల దయఁ జూచుటే కాక। పశువు పక్షి మొదలు బహువిధంపు
జంతుకోట్ల కెల్ల సంతతంబు ననంత। మైనమే ళ్ళొనర్చె నధికదయను. ౨౨౯.

తే. పక్షు లరుదెంచి పొలములపైని వ్రాలఁ। గాంచి కతివాత్తు లైనట్టికాఁపువాండ్రు
రాళ్ళతోఁ గొట్టుటను జూచి రమణి మిగులఁ। దల్లడం బొంది మదిలోనఁ దలఁచె నిట్లు.

ఉ. ఎంతదయావిహీను లని యెన్నఁగ వచ్చును వీరి నయ్యయో
యింతయు జాలి లేక తమకూరతఁ బక్షులపైనిఁ జూపి నొ
ప్పింతురు జీవజంతువులఁ బ్రీతిని జూడక మూఢచిత్తులై
యింతట నైన వీని శ్రమ లెల్ల నివారణ మేను జేసెదన్. ౨౩౧.

క. అని తలఁచి పంటచేలను। గొని పులుఁగులకొఱకు విడిచెఁ గోమలి దయ యీ
వనితామణియై పుట్టెనొ। యని సంశయ మంది లోకు లద్భుత మందన్. ౨౩౨.

క. నోరెఱుఁగనిపక్షులఁ గని। నారీమణి జాలి నొందినదియై వానిన్
గూరిమి నరసె నహో సతి। నేరీతి నుతింపఁ దగునో యేనెఱుఁగఁ జూడీ. ౨౩౩.

క. కని యెఱుఁగుమ వినియు నెఱుంగము। మును పక్షులకొఱకు ధాన్యము నొసఁగి దయ వా
రిని బ్రోచినవార్త నిదే। వినఁ గలిగినవార మీమె విమలచరిత్రన్. ౨౩౪.

క. పదునాఱు యాఱుకోట్ల పై మాడలక్షల। ధనము గల్గియుండి తనదుమదిని
గర్వ మెఱుఁగ కెపుడుఁ గడు నేర్పు గల్గి తద్ధనముపలనఁ బుణ్యధనముఁ బెంచె.

క. సతి యెయ్యది నిజమని తన। మతి నమ్మెనొ దానినెల్ల మానక యెపుడు
న్నతకృత్యముల నొనర్చుచు। సతతము సద్గోష్ఠి గల్గి సన్నుతి కెక్కెన్. ౨౩౭

క. వనితామణి దయ నిరతముఁ। దనదుశిరోభూషణముగఁ దాల్చినదై తా
ఘనకార్యము లొనరించెను। దనవర్తన మెరుపు సేర్పఁ దగియుండునటుల్. ౨౩౮

సీ. దయ కున్కపట్టుగాఁ దాఁ గానిపించియు నుగ్రశాసన యయ్యె నువిద మిగులఁ
దనసేవకావళి తనయాజ్ఞ మీఱుచుఁ దప్పు చేసినయెడ దయఁ దలఁపక
ఘోరశిక్ష విధించి వార లెప్పుడుఁ దప్పుదారిఁ బోవక యుండఁ దండనంబుఁ
జేసి వారికి మేలు చేయఁ దలంచుచు భయభక్తులను జూపి బాగు పఱిచి
బందిపోటు లొనర్చెడువారిఁ జూచి। మీకు నన్నపానాదులు లేక యున్న
నిచ్చెదను భీళ్ళఁ గొన్నిటి నిపుడు మీకుఁ। గైకొనుండని పల్కెను గలికి దయను.

ఆ. మఱియు వారి కిట్లు మగువ యాజ్ఞాపించెఁ। బ్రజల మోసపుచ్చి బందిపోట్లు
చేయకుండి మఱియుఁ జేయువారలలోనఁ। జేర మనుచు బాస చేయుఁ డీరు.

క. వేయేల రాజ్యమందున। నీయమ పాలించునప్పు డేవిధమగు న
న్యాయము జరుగమి జను లా। పాయము గని యుండి రెదలఁ బ్రమదం బొప్పన్.

క. అంతటఁ గొన్ని దినంబుల। కింతికిఁ గలసుగుణజాల మెల్లెడఁ దెలియన్
సంతస మందుచు నొకకవి। కాంతామణిఁ గూర్చి యొక్కకావ్యము చేసెన్.

తే. కావ్యమును దీసికొని వచ్చి కవివరుండు। చేడె కర్పించి లాభంబుఁ జెందఁ దలఁచి
నెలఁతకడ వచ్చి నిలిచి వినీతితోడఁ। గరయుగంబులు మోడ్చి తాఁ బరమభక్తి.

ఉ. అమ్మ మిము న్నుతించుటకు నర్హతఁ జాలనివాఁడ నయ్యు లో
కమ్మున మీప్రవర్తనము గణ్యత నొందుటఁ గాంచి నాదుచి
త్తమ్మున మీగుణావళినిఁ దప్పక సంస్మరణంబుఁ జేయఁ బా
పమ్ములు నాశమౌ ననుచు వ్రాసితిఁ జుండి భవచ్చరిత్రమున్. ౨౪౩

క. అని పల్కి కావ్య మొసఁగిన। వనితామణి స్తుతులఁ జదివి బహుకోపముతో
ననుఁ బొగడఁ దగదు నీ వాఘనుఁ జగుపరమాత్ముఁ బొగడు కడుభక్తిమెయిన్.

శా. అయ్యా నీ విటు సన్నుతింపఁ దగదే సర్వజ్ఞురాలం జుమీ
నెయ్యం బొప్పఁగ సర్వకారణికునిన్ నీచిత్తమం దుంచి నీ
వెయ్యేరీతుల నాతనిం దలఁప నీయిష్టంబు చేకూఱునో
యయ్యారీతుల నాతనిన్ బొగడి నిత్యానందముం బొందుమీ. ౨౪౫

క. సకలాధారుండై భువి। సకలముఁ బుట్టించి పెంచి సమయించెడు న
వ్యక్తలంకు నొకనిమాత్రమె। యకుటిలమతి సన్నుతింప వగు నెల్లరకున్. ౨౪౬

తే. కాన సుజ్ఞాని వగుచు నోకవివరేణ్య। సకలసద్గుణజాలుండు సర్వసాక్షి
యమలవిజ్ఞానమూర్తి యాద్యంతశూన్యు। డైనసామి నుతింపుమా యధికభక్తి.

క. ఆతనిఁ గొనియాడిన నీ। పాతకములు తొలఁగు జన్మపావన మగు వి
ఖ్యాతి లభించును సుగుణ। వ్రాతము నినుఁ బాయకుండు భయము నశించున్.

క. ధర నవివేకు లెఱుంగరు। పరమాత్ము నుతింపఁ గల్గుపరమానందం
బర యఁ బరార్థపరుల్ సు। స్థిరమతులై వెలయుధర్మశీలురు దక్కన్. ౨౪౯.

క. అని పల్కి యాతఁ డొసఁగిన। తనపైని రచింపఁబడినతత్కావ్యంబున్
గొని నదిలోఁ బడవైచెను। వనితామణి యీమె పరమపావని కాదే. ౨౫౦.

క. స్తుతిపాఠంబుల కెన్నఁడు। మతి నుప్పొంగెడుగుణంబు మానినియొద్దన్
వెతకినఁ గనఁబడనందున। సతిధన ముపయోగపడియె సత్పాత్రములన్. ౨౫౧.

క. తనరాజ్యమందు నిర్వురు। వనితలు తమనందనులును ప్రాణేశ్వరులున్
జనిపోవుకతనఁ దమధనముసు దన కియ్యంగఁ జూచి ముద్దియ పల్కెన్. ౨౫౨.

తే. ఏల నా కొసంగితి రిప్డు డీధనంబుఁ। గారణము దెల్పుఁ డన విని వారు భక్తి
నతివకడ నిల్చి ముకుళితహస్తలగుచు। విన్నవింపంగఁ దొడఁగిరి వెలఁది కిట్లు. ౨౫౩.

తే. అమ్మ మాయొద్దఁగల ధన మనుభవింప। నెవ్వరును లేరు కావున నీధనంబు
మీరు కైకొండు వేగంబ మేముపోయి। వారణాసిని నివసియించువార మిఁకను.

తే. పుత్రులను వల్లభులను గోల్పోయి యిచట। నొంటరిగ నుండఁజాలమో యువిదవేగ
కాశికాపురిఁ జేరి నిష్కలుషమూర్తి। యైనవిశ్వేశ్వరునిఁ గొల్తు మచటనుండి. ౨౫౫.

తే. అమ్మ యీధనం బెల్ల మీ యనుపమాన। మైన కరుణాతిశయముచే నబ్బె మాకుఁ
గాన మీసొమ్ము మీరలే కరుణతోడఁ। గైకొనుఁడు పోయెదము మేము కాశికిప్డు.

ఆ. అనుచు వారు పల్క నంగనామణి వారిఁ। బరమకరుణఁ జూచి పలికె నిట్లు
సంతసంబు గల్గె సతులార మీ రిప్డు। డాదిదేవుఁ గొల్తు మనుట వాకు. ౨౫౭.

క. కాని పరమాత్మ మీరలు। ధ్యానించుటకొఱకు దూర మగుపురమునకున్
బో నేల జగము నిండిన। వానిని వెదకుచును గ్రుడ్డివారలభంగిన్. ౨౫౮.

క. సర్వవ్యాపకుఁడై భువి। సర్వంబున నిండియుండు సర్వేశుఁడు తా
సర్వము శాశ్వతమని యెడు। గర్వమువిడి కొలువ నతఁడు గరుణించుఁజుండీ. ౨౫౯.

మును ప్రహ్లాదునిఁ బ్రోవను। ఘనుఁ డసుభగవంతుఁ డుక్కుకంబమునందున్
జననంబై నరసింహుం। డను పేరిటఁ గ్రుంపలేదె యాతనితండ్రిన్. ౨౬౦.

ఈయితిహాసము చాలదె। పాయనికృపతోడ స్వామి భక్తుల కెపుడున్
సాయ మొనర్చుచు నెల్లెడఁ। బాయక నివసించియుండువాఁ డని చాటన్. ౨౬౧.

తే. పరమహాత్ములకో యసనైె ధరణి మున్ను। తీర్థయాత్ర లేగ్పఱచిరి ధీరవరులు
గాని సుజ్ఞాన మెఱుఁగనికపటచిత్తు। లెటకుఁబోయిన సర్వేశు నెఱుఁగలేరు. ౫౬

క. తమలోనిశత్రుగణముల। విమలమతిం ద్రుంచి సర్వవిధధర్మములన్
గ్రమముగ జరిపెడు మనుజులు। దమలోఁ గనఁగలరు మోక్షదాయకు నెపుడున్.

తే. కాన మీ రిప్డు డలకాశికాపురికిని। నేగ నావశ్యకంబు తే దీశ్వరుండు
సర్వగతుఁడై సునూత్ముఁడై సర్వసాక్షి।యగుచు వెలుఁగొందుఁగానమీయాత్మ యందు.

తే. మీపతులు సంగ్రహించినమీధనంబు। నేను గైకొన నేర్తునే నీతి మాలి
పట్టియన్యాయ మిది నాకు వలదు ధనము। గైకొనుఁడు పొందు మీయిండ్లకడకు వేగ

ఆ. ధనముతోడ మీకుఁ బనిలేకయున్నను। ప్రాణనాథు లైనవారి పేరు
ధరణి నిల్చునట్లు ధర్మకార్యంబులఁ। జేసి కీర్తిఁ గనుఁడి శీఘ్రముగను. ౫౮

ఆ. అనుచుఁ జెప్పి వారి నంపివైచె నహల్య।పరులసొత్తు గడ్డిపఱకవలెను
జూడవలయు ననెడుసూజ్ఞాన మెఱిఁగిన। వెలఁది యాటఁ జేసె వేగమునను. ౫౯

సీ. ఈరీతిని నహల్య యెల్లసద్గుణముల కాటపట్టగుచుఁ దా ననవరతముఁ
దనరాజ్యమం దుండుజనుల కేబాధలు లేకుండఁ జూచు చనేకమైన
పుణ్యకార్యంబులఁ బుడమిపై నొనరించి నిఖిలాపదబ్ధుల నిస్తరించి
సర్వేశ్వరుని సదా సంస్మరించుచునుండి యఖిలంబు నాతనియాజ్ఞ యనుచుఁ
బరమధార్మికురాలయి పరఁగుతఱిని। బడఁతియల్లుండు పరలోకవాసుఁ డయ్యె
నట్టిదుర్వార్త వించుఁ దానాక్షణంబ। కూఁతుఁ గనఁబోయె దుఃఖాగ్నిఁ గుమిలి మదిని.

తే. పోయి పుత్రికామణిఁ జూచి పొలఁతి తాను। జింతచే నోట మాట వచింప లేక
కొంతవడి సేదదేరి తాఁ గూఁతుఁ గాంచి। పలికె దుఃఖోపశమనమాపలుకు లిట్లు.

తే. తల్లి దుఃఖింప నేల యీధరణియందుఁ।బుట్టి సర్వంబుఁ బదపడి గిట్టుటయును
భగవదాజ్ఞ యటం చని భావమందుఁ। దలఁచి ధైర్యంబునొందుట దగును మనకు.

క. ఎన్నిదినంబులు వగచిన। నెన్నఁడు రాఁబోరు దివికి నేఁగినవారల్
చిన్నికుమారి ప్రపంచం। బెన్నఁగ నాటక మటంచు నెఱుఁగుము తెలివిన్. ౬౧

క. అని జనని యాదరించిన। విని ముక్తాబాయి మిగుల వినయముతోడన్
జననిని గనుఁగొని యిట్లనెఁ। గనుదోయిని జలము నింపి కడుదుఃఖితయై. ౬౨

క. ప్రాణసమానుఁడగు నిజప్రాణేశునిఁ బాసి యిలను బ్రతుకుటకన్నన్
బ్రాణేశునితో నేగుటయే ణాత్మికి ధర్మ మనుట నెఱుఁగవె తల్లీ. ౬౩

తే. అనుడు గుండె జల్లనియె నహల్యకపుడు। కంపమొందెను దేహంబు గాళ్ళువణఁకె
మనసు వికలత నొందఁగ మగువ మరలఁ। దనయ నీక్షించి పల్కెను దైన్యముగను

చ. తనను భవద్వియోగశిఖి తప్పక నాహృదయంబుఁ జేరి నా
మనసు దహింపఁజేయు నిఁక మానుము నీవిభుతోడ నేగటల్
జనని యభీష్టము న్నిగల సన్మతిఁ దీర్చుటయు న్మహిస్థలిన్
ఘనమగుధర్మమే యగును గావున నన్గరుణింపు మిత్తఱిన్. ౨౪౫.

క. నినుఁ జూచి దుఃఖమెల్లను। దునుమాడితి నీవు గూడఁ దొలఁగెద నన్నన్
మనసు నిలుపంగ వశంబె। తనయా నను విడిచిపోవఁ దగునే నీకున్. ౨౪౬.

ఆ. అనుచుఁ దల్లి పల్క నాత్మజ యిట్లనె। వినుము మాత నాదువిన్నపంబు
మును జనకుఁడు భ్రాతయును బోయి రిప్పుడు। పతియుఁ గూడఁ బోయెఁ బరమునకును.

తే. ఒకతనూజుఁడు గల్గియు నకట యాతఁ। డరిగె లోకాంతరంబున కమ్మ వినుమి
యుండఁదలఁచిన గోలుపోయినే నిలను బ్రతికి। సార్థకత యేమి చెప్పుమా సత్యముగను.

ఆ. తల్లి నిన్నుఁ జూచి ధరణి నుండెదనన్న। నలువ దేండ్లప్రాయ మరిగె నీకు
నీవు చన్నవెనుక నెయ్యంబుతో నన్ను। నరయువార లెవ్వ రవనిలోన. ౨౪౯.

తే. కరుణఁ జూచెడువార లెవ్వరును లేమి। గౌరవముతోడ బ్రతుకుట కష్టతరము
గౌరవము చెడ్డవెనుక నిక్కము జనులకు। నాత్మహత్యయె మేలుపో యరసిచూడ.

క. కావున నే సహగమనము। గావింపఁ దలంచియుంటిఁ గరుణను నీ వో
పావని ననుఁ గృపఁ గని యా। దేవుఁడు రక్షించునట్లు దీవింపు తగన్. ౨౫౧.

క. అని చెప్పి తనదుజననికిఁ। జని ముక్తాబాయి ప్రాణసముఁ డగుపతితో
నొనరిచి సహగమనముఁ దా। జననిని దుఃఖాబ్ధిలోన సరగున ముంచెన్. ౨౫౨.

క. ముద్దులసుత చనె నని యా। ప్రొద్దును జింతించి లోనఁ బొగులుచు నుండన్
ముద్దియదేహంబున రుజ। లొద్దయు బాధించె నట్టితఱి నయ్యయయో. ౨౫౩.

క. ఎన్నఁగఁ జాలని యాపద। లెన్నియొ గుమిగూడి వచ్చి యీయమధృతినిన్
గ్రన్నన హరియింపఁగఁ దా। నన్నియుఁ బరిమార్చె ధైర్యమను ఖడ్గమునన్. ౨౫౪.

సీ. ఈభంగి ముప్పదియేండ్లు తీయమ రాజ్యపరిపాలనముఁ జేసి ప్రజలవలన
నతివ విశుద్ధపుణ్యశ్లోక యనియెడుగౌరవాధిక్యంబు గాంచుచుండి
వసుధలో నన్యాయ్య వర్తను లగురాజు లందఱుఁ గని సిగ్గు నొందునట్లు
లిల నేలి యన్యాయ మెట్టిదో యెఱుఁగక సత్కీర్తిఁ గాంచుచు సంతతంబు
నింపు లెల్లరుఁ దమలోన నిట్టివనిత। వెలసి తమజాతివారిఁ బవిత్రపఱిచె
ననుచు గర్వంబు నొందున ట్లనవరతము। మెలఁగుచుండంగఁ జావు సమీపమయ్యె.

ఆ. పదియు నేడునూర్లపైఁ దొంబదేనవ। యబ్దమున నహల్య యకట మృత్యు
వపహరించె లోకు లందఱుఁ దమపెన్ని। ధాన మరిగినట్లు తల్లడిల్ల. ౨౫౬.

ద. దేవగుణంబు లనేకము। లీవనితకుఁ గల్గియుండు టెల్లరు గని యా
పావని జగదంబయె తా। నీవిధమున నవతరించె నిల నని రెంచుక్. [illegible]

ఆ. అంబ లోకమాత యవతారమై భువి। నేఁడు మనల విడిచి నిర్గల మగు
తనదులోకమునకుఁ దరలె నం చని రంత। చెలువకీర్తి వేఱ చెప్ప నేల? [illegible]

క. అంతట నొకయాలయమున। సంతసమున నీమె ప్రతిమ స్థాపించి తగన్
సంతతము మహారాష్ట్రు ల। దెంతయు భక్తిని భజించి రేమని చెప్పుదున్. [illegible]

క. ఎందఱో రాజులు గల రా। యిందూరుపురంబు దొల్లి యేలినవారల్
సుందరివలె సత్కీర్తినిఁ। బొందినవా రొకరు లేరు బుద్ధిఁ దలంపన్. [illegible]

తే. అబలయై పుట్టి యీయమ యవని యెల్ల। నింత ధర్మంబుతో నేలి యున్న సుగుణ
జాలములఁ గల్గియుండుట సత్యమగునె। యతిశయోక్తులు గా కని యందు రేమొ

ఆ. అట్లు దలఁపఁ గూడ దణుమాత్రమైనను। సతి సుశీల యగుట సత్యమగును
దరుణియుగ్గ్వాతకును దగురీతి వర్ణింప। లేమిఁ జింత గల్గె నామనమున. [illegible]

క. వనిత యయి పుట్టి యీసతి। ఘనత వహించినది కానఁ గాంతలమైనన్
మనగ్రంథము లారోపిం। చిననింద లసత్య మని వచింపం దగుఁ గా. [illegible]

ఉత్సాహము. కొమ్మ యాపె కాక గొల్లకులమునందుఁ బుట్టియున్
నెమ్మనమున దేవదేవు నిల్పి భక్తిఁ గొల్చి దో
షమ్ము లంటు కుండఁ గాంచె సర్వసద్గుణావలిన్
సమ్మదమునఁ జదువుఁ డీమెసచ్చరిత్రఁ జేడియల్. [illegible]

మత్తకోకిల. కూర్మి తోడుతఁ జద్వి మీరలు కొమ్మరీతిని సర్వదు
ష్కార్యముల్ దెగటార్చి యెప్పుడు సత్యవాక్యము లాడుచున్
ధర్మమార్గమునం జరించుచు దైవము న్మది నిల్పుఁ డీ
నిర్మలుం డగుస్వామి మీ కిల నిత్యసౌఖ్య మొసంగెడున్. [illegible]

శ్రీ

సాధురక్షకశతకము.

ఇది

శ్రీమతి, కొటికలపూడి - సీతమ్మచే

రచియింపఁబడినది.

మొదటి కూర్పు.

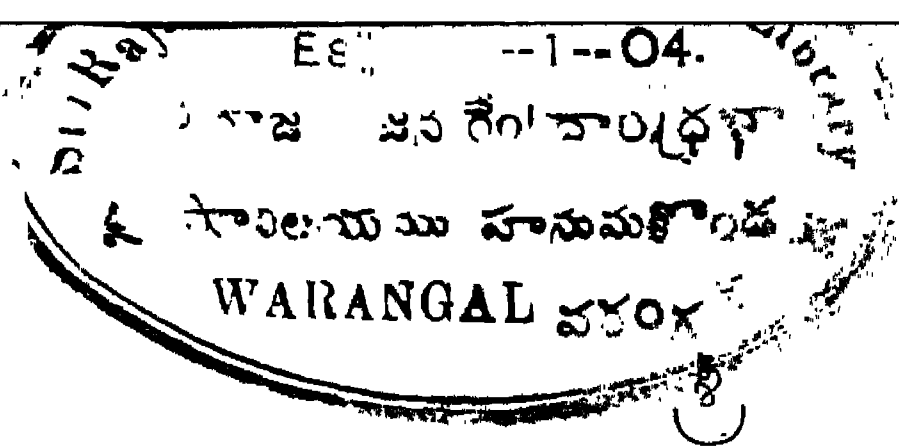
చెన్నపురి:

శ్రీ చింతామణి ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁబడినది.

1903.

దీనివెల రూ. 0-2-0.

సా ధు ర క్ష క శ త క ము.

ఉ. శ్రీ విలసిల్లఁగా జగముఁ జిత్రముగాఁగ సృజించి పెంచుచున్
జీవదయాపరుం డని సుశీలురచే నుతిగన్నయట్టియో
దేవర నీదుశాసనము దివ్యతరంబుగఁ జెల్లఁ గాక యీ
భూవలయంబులోపలఁ బ్రభూ శరణాగతసాధురక్షకా. ౧

ఉ. హాయిగ నీగుణావళి నహర్నిశముల్ దలపోసి లోన నా
పాయము నొందఁ గోరి యిటు లల్లితిఁ బద్యశతంబు దీని లో
బాయని ప్రేమతోడ నొకపచ్చలహారముగాఁగఁ గొంచు నన్
వేయివిధాలఁ బ్రోవఁ గదవే శరణాగతసాధురక్షకా. ౨

ఉ. పిల్లలు పల్కుపల్కులను బ్రీతిని బ్రాజ్ఞులు తప్పుపట్టన
ట్లెల్లెడ నున్నతప్పులను నేవను జూడక పండితోత్తముల్
చల్లనిచూపుతోడ నిది చక్కఁగ దిద్ది క్షమింతు రంచు నా
యుల్లములోన నమ్మితి నహో శరణాగతసాధురక్షకా. ౩

ఉ. చక్కనికావ్యకన్యకను జాల నలంకృతి చేయ లేమిచే
నెక్కువితాలాతాంగిఁ గని యెల్లకవీశ్వరు లెంతయేనియున్
బక్కున నవ్వి పోదు రనుహాయనిభీతిని బొంది యుండియున్
జిక్కితిఁ జాపలంబునకు శ్రీశరణాగత. ౪

ఉ. భావములోన నిన్నెపుడు భక్తిని గొల్చుచు నుండునట్టినీ
సేవకు లార్తి నొంది మము శీఘ్రమె ప్రోవు మటంచు వేఁడ సం
భావనతోడ వారల నపారకృపామతిఁ బ్రోచునట్టినీ
వే వెర వంచు నమ్మితి మహిన్ శరణాగత. ౫

ఉ. భూమిని గల్గుమానవు లపూర్వము లైనటువంటికార్యముల్
వేమఱుఁ జేసి చూపుచు వివేకము గల్గి చరింపఁ గల్గుటల్
స్వామి భవత్కృపామహిమ బాగుగఁ దెల్పెడుఁ గాన సర్వదా
యీమహి నిన్నె నమ్మితిఁ గదే శరణాగత. ౬

ఉ. వింతగఁ బోఁదు నెంతయును నభీష్టఫలప్రద నీసుసృష్టి యా
వంతయు మార్పు నొందక యనంతసుఖావహమై జనాళి కే
వంతయుఁ గల్గ నీక నిరపాయకరంబుగ నుంటఁ జూడఁగా
నెంతటిదాన నిన్నొగడ నే శరణాగత.

ఉ. బాపురె పాపజాలములపాల్పడి కష్టపడంగ నోప నీ
దాపునఁ జేర్చికొమ్మని సదా నిను భక్తిని గొల్చునన్ను నే
యాపదనంట నీయక హృదంతరమందు వసింపుమయ్య యో
పాపహరుండ వేగమె కృపన్ శరణాగత.

ఉ. చాలఁగ నెల్లవేళల నశాశ్వతసౌఖ్యము లాసఁ జేసి నేఁ
గాలము వ్యర్థపుచ్చితిని గాయఁక నైనఁ బరంబుఁ గోరి స
చ్ఛీలతఁ బ్రొద్దుపుచ్చి నిను శీఘ్రమె చేరువిధంబుఁ జూపుమా
చాలఁ గృపారసంబిడి వెసన్ శరణాగత.

ఉ. అయ్యయొ లోకసౌఖ్యముల నన్నిటి నాదటఁ గోరి వాని నే
నెయ్యెడఁ బాసి యుండుట సహింపక నిన్నుఁ దలంపకుంటి నో
యయ్య యశాశ్వతంబు లగునట్టిసుఖంబుల నాసఁ జెందు నా
కియ్యెడ జ్ఞానదాన మిడవే శరణాగత.

ఉ. దేవర నే సువిద్యలను దేటి పవిత్రత నొంది వేగమే
యేవిధి నైన సత్క్రియల నెంతయు భక్తిని నాచరించి నీ
సేవకురాలనై నిను సుశీలతఁ జేరి శుభంబు నొందున
ట్లీవిక నన్నొనర్పఁ గదవే శరణాగత.

ఉ. తల్లియుఁ దండ్రియున్ గురుడు దైవము సర్వము నీవె యంచు నా
యుల్లములోన నమ్మితిని నో పరమేశ్వర భక్తవత్సలా
కల్లలు కావు నానుడులు కాదన కెంతయు నాదరింపుమీ
చల్లనిచూపుతో నను వెసన్ శరణాగత.

ఉ. భూమిని గల్గుసర్వము నభోమణియున్ శశితారకోటులున్
స్వామి భవద్గుణామృతము బాగుగఁ ద్రావఁగ నిచ్చు నాకు నిం
కేమి కొఱంత నిన్నె మది నెప్పుడు నమ్మి భజింతు నయ్యయో
ధీమహితా కృపాజలనిధీ శరణాగత.

ఉ. ఎల్లెడ నిండి యుండి పరికింపఁగ రూపము లేక సర్వదా
చల్లనిదృష్టితో సుజనసంతతి వర్ధిలఁ జేయు దీవు ని

సాధురక్షక శతకము.

న్నెల్లపుడు న్దలంతు మది నెంతయుఁ బాయనిభక్తితోడ నా
యుల్లము శుద్ధి చేయఁ గదె యో శరణాగత.

ఉ. భూతదయార్ద్రభావమును భూరివివేకము ధర్మచింతయున్
నీతియు సత్యసంధతయు నిత్యము నామదిఁ బాయకుండ సం
ప్రీతి నొనర్చి కావవె పవిత్రుఁడ వైనమహానుభావ నా
నేత వటంచు నమ్మితిని నే శరణాగత.

ఉ. ఓపరమేశ! యోవరద! యోసుగుణాకర! దీనరక్షకా!
పాపి యటంచు నాయెడ నపారపుఁగిన్క వహింపకుండ నీ
దాపునఁ జేర్చికొందు వని తప్పక నామదిలోన నమ్మితిన్
బ్రాపయి నిల్చి కావవె కృపన్ శరణాగత.

ఉ. స్వామి మదీయమానస మసారపుసౌఖ్యములందుఁ జిక్కి నా
కేమి కొఱంత భోగము లనేకము గల్గె సుఖింతు నంచు మం
దేమయి పోదునో యనుచు నించుక యోంచదు తెల్వి లేమిచే
నో మహనీయ జ్ఞాన మిడుమో శరణాగత.

ఉ. కాయ మశాశ్వతం బనుచు గట్టిగ నమ్మి నినుం భజించి యా
ప్యాయన మొందఁ గల్గెడునుపాయము దెల్పు మటంచు నిన్ను నే
వేయివిధాల వేఁడితిని వేగమె నామొఱ నాలకింపుమీ
ధీయుతమూర్తి సద్గుణనిధీ శరణాగత.

ఉ. ఏల మహాత్మ జాల మిటు లీగతి గానని దీనురాలిపై
జాలి యొకింత గల్గి నను సాదరలీలను బ్రోచుచుం గృపా
లోల మదీయమానసములోన వివేకము గల్గఁ జేయుమీ
చాలఁగఁ గొల్తుఁ బుణ్యపురుషా శరణాగత.

ఉ. కావవె నన్ను నోపరమకారుణికోత్తమ నిన్నె నమ్మితిన్
గేవల మాత్మరూపి వగుకీర్తివిభూషణ నిమ్ము భక్తులన్
బావనచిత్తులై వెలయ బాగుగ నడ్డుదు వంచు నిన్ను స
ద్భావము చేసి కొల్తును సదా శరణాగత.

ఉ. చాల వివేకవంతు లగుసజ్జను లెల్లరు భూరిసద్గుణా
వాలుఁడ వైనని న్నెపుడు భక్తిని గొల్చుచు సత్యమార్గమం
దోలిని సంచరించుటయె యొప్పగుమానవధర్మ మందు రో
పాలితభక్త కావవె కృపన్ శరణాగత.

ఉ. పావన మైనసత్యమును బాయక నీకు నపారభక్తితో
సేవ యొనర్చుచు న్సకలజీవులఁ బ్రీతిని జూచు చెప్పుడున్
దేవగుణంబు లెల్లను మదిన్ గలిగించుకొనంగఁ జేయుచున్
గావవె నన్ను సత్కృప నిఁకన్ శరణాగత. ౨౨.

ఉ. నేను నవజ్ఞతన్ మునిఁగి నిర్మల మైనభవత్స్వరూపమున్
ధ్యానము చేయ నేరక సదా స్థిరసౌఖ్య మెఱుంగ కుండి సు
జ్ఞాన మొసంగవే యని ఘనంబుగ వేఁడితిఁ గాన నన్ను స
న్మానముతోడ నేలుకొనుమా శరణాగత సాధురక్షకా. ౨౩.

ఉ. పుట్టిన దాది వ్యాధులకుఁ బుట్టినయిల్లని చెప్ప నొప్పి నే
దిట్టతనంబు మాలి భవదీయవిచిత్రచరిత్ర నామదిన్
బట్టు పడంగఁ జేయఁ గలబాటను బోవఁగఁ జాల నైతి న
న్నెట్టు తరింపఁ జేసెదొ గదే శరణాగత. ౨౪.

ఉ. అయ్యయొ నీకుటుంబ మగునందఱ నేకసమానదృష్టితో
నెయ్యెడఁ జూచి సఖ్య మొనయింపుచు నిన్ను భజించు చెప్పుడున్
జయ్యన వృద్ధి నొందుటకుఁ జాలినబుద్ధి కొఱంత గల్గు నా
కెయ్యెడ దిక్కు నీవె కదవే శరణాగత. ౨౫.

ఉ. ఎన్నిమతంబు లారసిన నెయ్యది చూచిన నెందు విన్న నీ
కన్న మఱొక్క కారణము కానఁగ రా దిల సృష్టి, కద్భుతం
బెన్నఁడు నీస్వరూప మది యెట్టిదొ చూడని యట్టివాఁడు నీ
వన్నిటఁ దోఁచుచుందు వహహా శరణాగత. ౨౬.

. నీదయఁ దెల్పు వృక్షములు నిన్ను నెఱుంగఁగఁ జాటుఁ దారకల్
మోదముఁ గూర్చు వాహినులు భూరి వివేకముఁ దెల్పు సర్వమున్
వేదముఁ బోలె సృష్టిని వివేకనిధీ సృజియించి మాకు జ్ఞా
నోదయకారి వైతి విటు లోశరణాగత. ౨౭.

ఉ. చల్లనిగాలి చూచినను జక్కనిపువ్వులతీరు చూచినన్
గొల్లగఁ గాయపండ్లు గనుఁగొన్నను దియ్యనినీరు చూచినన్
సల్లలితప్రభావ గుణసాగర దేవ భవద్విలాసముల్
తెల్లముగాఁగఁ దోఁచెడి మదిన్ శరణాగత. ౨౮.

ఉ. బాలలు చూచి యాడుకొన వన్నెలపాదరసంపుబుడ్లనున్
వ్రేల్లగఁ గట్టుతెల్లిగతిఁ బ్రేమను జక్కని తారకావళిన్

సాధురక్షక శతకము.

జాలఁగ నంబరంబున నిశాసమయంబునఁ జూపి మాకు నీ
లీలలు చాటుచుందువు బళీ శరణాగత.

ఉ. సృష్టిని నెందుఁ జూచిన విశేషమహత్త్వము గల్గువస్తువుల్
కష్టము గల్గ నీయక సుఖం బొనఁగూర్పనె మానవాళి కో
స్రష్ట దయార్ద్రభావమునఁ జాల నమర్చితి వీ పటంచు నా
దృష్టికిఁ గానవచ్చెడుఁ గదే శరణాగత.

ఉ. ఇట్టిభవద్విలాసముల నించుక యైన గ్రహింప లేక నే
నిట్టిల మైనమూఢత వినిర్మలభావము నొంద నైతి న
న్నెట్టియినం దయం గనఁ గదే కరుణాకర దీనపోష నీ
పట్టిని గానె నేను దలఁపన్ శరణాగత.

ఉ. కోపము మెండు నా కెపుడు కుచ్ఛితబుద్ధి యఖండవృత్తితోఁ
గాపుర ముండు నామదిని కల్మష మింక నశింప దయ్యె నా
పాపపుఁజిత్తవృత్తులను భస్మము చేయఁ గదయ్య వేగ సం
తాపహరుండ భక్తవరదా శరణాగత.

ఉ. క్రోధుఁడు లోభుఁడుం గలిసి క్రూరత నేర్పుదు రయ్య నాకు సం
శోధన చేసి మోహుఁడు విశుద్ధతఁ దాను హరింపఁ జూచు నే
సాధనశక్తి నైనను విచారణ చేయుదు వీనిఁ ద్రుంప స
ద్బోధ యొసంగి కావవె ప్రభూ శరణాగత.

ఉ. తక్కిన మత్సరాదు లగుతస్కరు లెల్లరుఁ గూడి తాము పే
రెక్కినజ్ఞానరత్నము హరింపఁగఁ జూచెద రయ్య యింక నే
నక్కట యేమి చేయుదును హంతకు లైనటువంటివీరి నే
గ్రక్కున నొంప సాయపడరా శరణాగత.

ఉ. నీకరుణాకటాక్ష మనునిర్మల మైనధనుస్సుఁ బూని నే
భీకరవైరివర్గముల బిట్టులుకం దెగటార్చి నేర్పుతోఁ
జీకటిఁ బోలునజ్ఞతను ఛీ యని రోసి భవత్పదాబ్జముల్
వీకఁ గనంగఁ జేయఁ గదవే శరణాగత.

ఉ. ఈగతి ధైర్యవృత్తిని నహీనతఁ బొందుచు నైహికంబు లౌ
భోగము లెన్ని యుండినను బొంగక యవ్వలఁ గ్రుంగ కెప్పుడున్
త్యాగమె యాత్మతత్త్వము వివేకముతోడ గ్రహింపఁ జేసి నన్
బాగుపడంగఁ జేయవె కృపన్ శరణాగత.

ఉ. సీదయ కర్తనేని యిటు నేర్పున శత్రుల నుక్కడంచి వే
బీదల సాధులన్ మిగులఁ బ్రీతిని జూచుచు నాత్మయందు స
న్మానము గల్గి యుండు నిఁక మోక్షసుఖప్రద యొండుకోర్కి నా
కేదియు లేదు నిక్కము సుమీ శరణాగత. ౩౭.

ఉ. నీవొకరుండు దక్క భువి నెయ్యమునం గనువార లెవ్వ ర
య్యా విమలాత్మ భక్తులహృదంతరమందు వసించి వారిదు
ర్భావము లన్ని ద్రుంచుచుఁ దిరం బగుబుద్ధి నొసంగువాఁడ వం
చే విని నిన్ను నమ్మితి మహిన్ శరణాగత. ౩౮.

ఉ. భక్తులపాలిభాగ్య మని ప్రస్తుతి చేయుచు నిన్ను సజ్జనుల్
భుక్తియు ముక్తి యిచ్చి దయఁ బ్రోచి కృతార్థత నొందఁ జేయునీ
శక్తుల నాత్మయందె కని చాలఁ బ్రమోదము నొంది రయ్య నీ
రక్తి నిఁ కేమి చెప్పుదు దొరా శరణాగత. ౩౯.

ఉ. భూమిని నాకసంబునను బూన్కిఁడ వైక్షన రూపు లేకయే
సామి యొకండు లోకములఁ జక్కఁగఁ బ్రోచుచు నుండువాఁ డటం
చీమహి నెల్లరుం దెలియ హృత్ఫలకంబుల వ్రాసినాఁడ వా
హా మహిమాన్వితా నిరుపమా శరణాగత. ౪౦.

ఉ. ధీర! పరాత్పరా! గుణనిధీ! జగదీశ్వర! నీవు లేక యీ
ధారుణి నొక్క టుండునె సదా భవదాజ్ఞయె కాక యెల్లెడన్
గూరిమిఁ బైని లోపలను గూడ వసించితి వాత్మరూపివై
యారె నిను న్నుతింతు వరదా శరణాగత. ౪౧.

ఉ. ఎంతత తపంబు చేసినను నెట్టి మహాత్ములఁ జేరి కొల్చినన్
వింతలఁ దెల్పుగ్రంథముల వేలకొలంది పఠించి యుండినన్
సుంతయు నిన్నెఱుంగరు విశుద్ధచరిత్రులు కానివారు, నీ
వెంతటివాఁ డమూర్తివొ కదే శరణాగత. ౪౨.

ఉ. పూవునఁ దావి యుండుగతి భూస్థలి నన్నిట నిండి యుండఁదని
భావ మెఱుంగ లేరు మదిఁ బాపకళంకము గల్గువార లో
పావనమూర్తి, యంధులు ప్రభాకర తేజముఁ గాంచ నేర్తురే
భూవలయంబులోపలఁ బ్రభూ! శరణాగత. ౪౩.

ఉ. అరయ నల్పబుద్ధు లగునట్టిమనుష్యులు నిన్నెఱుంగఁ గా
నేర రటంచు నెంచి మది నిర్మలరూపుని నంతరాత్మునిన్

సాధురక్షక శతకము.

గూరిమి వారిలోపలను గోప్యతరంబుగ నుంచినా మహో
ధీర! మహేశ్వరా! గుణనిధీ! శరణాగత.

ఉ. మానవధర్మముల్ దెలిసి మాన్యత నొందువిధంబు లెన్నియో
కానఁగ వచ్చుచుండినను గానక యజ్ఞత సంచరించి నే
జ్ఞానవిహీన నైతి నిఁక సద్గతి నొందఁగఁ జేయు మయ్య నీ
దాన నటంచు వేఁడెద సదా శరణాగత.

ఉ. మానవజాతి నంతను సమానదయం గనుఁగొంచు భేద మిం
తైనను లేకయే సమత నారసి సఖ్యము తప్ప కుండు నే
జ్ఞాన మటన్న పల్కులను జ్ఞప్తిని నిల్పుకొనంగఁ జేసి నా
కానిపనుల్ దొలంపవె యిఁకన్ శరణాగత.

ఉ. ఈమహిఁ గల్గువంతల సహించుచు నెంతయు ధీరవృత్తితోఁ
గామితసిద్ధి నొందఁ దగుకాలము సద్వినియోగ పుచ్చుచున్
నేమము గల్గి యుండునటు చేయుము నన్ను దయాంతరంగ నా
పామరతన్ దొలంచుమఁ గృపన్ శరణాగత.

ఉ. లోకములోని బంధువులలో నినుఁ బోలిన బంధు వుండునే!
ఓ కరుణాసముద్ర! నిను నొక్కని నమ్మినయట్టి సజ్జనా
నీకము బంధులోక మగు నిన్ను భజించుచు నుండువార లే
పోఁకలఁ బోక యుందురు ప్రభూ! శరణాగత.

ఉ. నీపయి భక్తి గల్గి కడు నీచగుణంబుల కాలవాలమై
యోపున నుండుకోపమున కెన్నఁడు స్వేచ్ఛ నొసంగ కుండి సం
తాపము లేక యుండెడువిధంబున వర్తిలఁ జేసి నన్ను నీ
దాపునఁ జేర్చుకొంగదె సదా శరణాగత.

ఉ. నిర్మలచిత్తవృత్తి నిను నిచ్చలు నమ్మి భజించు చెప్పుడున్
ధర్మపథంబు దప్పక యథావిధి సత్క్రియ లాచరించి దు
ష్కర్మము లెల్లఁ ద్రుంచుటయె గా పరమార్థము చూఱగొంటు దు
ష్కర్మవిమార! దేవ! యనఘా! శరణాగత.

ఉ. ఆపద కల్గనీ యితరు లందఱు నన్నొకవేళ దూరనీ
చూపఱ కింపుసొంపులను జూపెడు విత్తము లేక పోవనీ
పాపికతోడ లెక్క గొనకుండెద నీని నొకింత యేని సం
తాపము లేక యుండిన సదా శరణాగత.

ఉ. ఉర్వర భోగభాగ్యముల నొంది సుఖించుట కాస చేసి యీ
సర్వము నాది నే నెపుడు శాశ్వత మంచుఁ దలంచి లోన దు
ర్గర్వము నొంది మూఢత సుఖం బన నెట్టిదొ కాన నైతి నో
సర్వసమాన పుణ్యపురుషా శరణాగత. ౫౨.

ఉ. ఎప్పుడొ యేక్షణంబుననొ యీ మెయి వీడి మదాత్మ యేగు; నీ
తప్పునుబొందిలో నెపుడుఁ దా నివసించునె భ్రాంతి కాక ని
న్నెప్పుడు నమ్మి కొల్తు నను నేమర కుండుమి తోడునీడ నై
యొప్పులకుప్ప దోషహర యోశరణాగత. ౫౩.

ఉ. నీతియె కంఠహారము విని ర్మలభక్తి శిరంబునందు సం
ప్రీతిని దాల్చుభూషణము ప్రేమయె సత్కరణాను లెప్పుడుఁ
జేతులకంకణంబులు సుశీలుర కియ్యవియే సుభూషలై
పూతయశఃప్రకాశ మిడుఁ బో శరణాగత. ౫౪.

ఉ. హా! యవివేక మేఘము హృదంతరమందునఁ గ్రమ్మె దీని నీ
పాయని ప్రేమమారుతమె పాఱఁగఁ జిమ్ముచు జ్ఞానసూర్యునిన్
వేయువిధంబులన్ హృదిని వెల్గఁగఁ జేయు నటంచు నమ్మినా
నోయమలాత్మ ప్రోవవె యహో శరణాగత. ౫౫.

ఉ నీమహిమంబు లెన్నియొ విని ర్మలరూపుఁడు సచ్చిదాత్మకుం
డీమహిమ న్నేలు నంచు వచియించుచు నుండఁగఁ గొంద ఱుర్విలో
సామి యొకండు లేఁ డనుట చంద్రుఁడు లేకయె సాంద్రచంద్రికా
స్తోమము గల్గు నం చనుట సూ శరణాగత. ౫౬.

ఉ. ఎన్నిదినంబులో చదివి యెన్నికుయుక్తులో పన్ను నాస్తికుల్
సన్నుతపాత్ర నీమహిమఁ జాటున నుంచఁగఁ జాల రెప్పుడున్
దిన్నఁగ వెల్గుదీపమును ద్రిప్పి యధోగతి చేయఁ దచ్ఛిఖల్
క్రన్ననఁ బైకి లేచెడును గా శరణాగత. ౫౭

ఉ. కాయము తాను జీవమును గల్గినయప్పుడె పూజనీయ మై
యీయవికారరూప మగు నాత్మ తొలంగినఁ గట్టెఁ బోలు న
ట్లే యరయంగ నాత్మకును నెంతయు నాత్మను బోలునట్టిని
న్నే యెడఁబాయునాత్మ శవమే శరణాగత. ౫౮

ఉ. అగ్గినిఁ జేరి నిల్చినపు డందఱకుం జలి తీఱునట్లు నిన్
దగ్గఱఁ జేరువారలును దప్పక పాపభయంబుఁ బాసి యే

యొగ్గను బొంద కొక్కట నహీనత నావఱ కున్నపాపముల్
తగ్గఁ జేసికొందురు గదా శరణాగత. ౧౯.

ఉ. పాపి పురందరుండు తనభార్యసుశీలతఁ గాంచి వేగ సం
తాపము లెల్లఁ బాయ ననుతాపము నొంది పవిత్రుఁ డయ్యె నీ
పాపల కెల్లపాపములఁ బాపుకొనం గలశక్తి నిచ్చి హృ
త్తాపహరుండ వైతివి కదా శరణాగత. ౨౦.

ఉ. పిల్లలు తండ్రి దౌసుగుణబృందముఁ దప్పక యభ్యసించి యే
కల్ల లెఱుంగకున్నపుడు కాదె సుకీర్తి గడింతు రట్టులే
చల్లనితండ్రి నీసుగుణజాతము నెప్పుడు నభ్యసించువా
రెల్లరుఁ బుణ్యమూర్తులు గదే శరణాగత. ౨౧.

ఉ. దేహము రక్తమాంసములతెప్ప యటంచును దాని రోసి షే
సాహసచక్రవర్తు లనఁ జాలుమహాత్ములు కొంద ఱుర్విలో
నూహలు చేసి కారడవు లొక్కట దూఱుచు నీమహత్త్వ మో
హోహొ గ్రహింపఁగాఁ జని రహో శరణాగత. ౨౨.

ఉ. మానవమాత్రుఁ డైనయొకమాన్యుఁడె కా ఖగ మట్లు మింటిపైఁ
బో నుపయుక్తసాధనము బుద్ధిబలంబునఁ జేసి దానిచే
జ్ఞానము వృద్ధి చేసికొని శాశ్వతకీర్తిని బొందె నీకృపన్
బూని నుతింప శక్యమె ప్రభూ శరణాగత. ౨౩.

ఉ. ముద్దులు గుల్కువస్తువుల మోదముతోడుతఁ బిల్లవాండ్రకున్
దద్దయు నిచ్చి యాడెడువిధం బెఱిఁగించుచుఁ బెద్ద లాట లే
ప్రొద్దును జూచుచుండుగతి భూమిని నన్నిట స్వేచ్ఛ నిచ్చి మా
ముద్దులు చూచుచుందువు ప్రభూ శరణాగతసాధురక్షకా. ౨౪

ఉ. ఒక్కొకయింద్రియంబునకు నొక్కొకవస్తువు విందు చేయున
ట్టక్కజ మౌపదార్థముల నన్నిటి సృష్టి నమర్చి తీవు నీ
మక్కువ యేమి చెప్పుదును మాన్యచరిత్ర నినుం దలంప నా
కెక్కుడు సంతసం బగుఁ గదే శరణాగత. ౨౫.

ఉ. ఎన్నఁడొ నీతిమార్గమున నేగుద మంచు నసడ్డ చేయుచున్
ఎన్నఁ దలంపకుందు రవినీతులు కొందఱు భూమిలోపలన్
గన్నను గాలు మాలఁ బడి కాయము వ్యాధులఁ జిక్కియుండఁగా
నెన్న నెఱుంగ శక్య మగునే శరణాగత. ౨౬.

ఉ. చాల విచిత్ర మయ్యెడిని స్వప్నపుఁజర్యలు చూడ నంతలో
వేలకొలందికార్యములు వేడుకలుం బొడకట్టి మాయ మౌ
నేల భ్రమింతు రీజగము నిట్టిది పొంగకుఁ డందుఁ దెల్ప నీ
లీలలు పన్నియుంగువు బళీ శరణాగత. ౧౭

ఉ. దాపున లేకయే రవిసుధాకరబింబసుతారకావళుల్
ప్రాపయి నిల్పి మాకు బహుభంగుల నార్పఁగ రానిదివ్యమై
చూపుచు సర్వము న్నతి విశుద్ధచరిత్ర భవద్గుణాళిఁ దా
మేపు దలిర్పఁ జాటెడుఁ గదే శరణాగత. ౧౮

ఉ. తండ్రి భవత్కుమారిని ముదంబునఁ బ్రోవక యూరకున్న నా
నిండినచింత లెల్ల నిఁక నెమ్మిని బాపెడువారు లేరు నిన్
దండిగ నమ్మియుంటి మది దాసహృదబ్జనివాస నన్ను నీ
యండను జేర్చికోఁ గదె దయన్ శరణాగత. ౧౯

ఉ. ప్రేమను నాటపట్టు లను పెద్దలు పిన్నలమేలు కోరియే
కోమలదేహు లైనతమపుత్త్రుల శిక్ష యొనర్చునట్లు ఘ
స్తోమముఁ బాప నొక్కతఱి దుఃఖము పెట్టుచు మమ్ముఁ బిమ్మటన్
గామిత మిచ్చి ప్రోతు వనఘా శరణాగత. ౨౦

ఉ. అజ్ఞుఁడనై మందబుద్ధి నిటు లంటిని దుఃఖ మొనర్తు వంచు నో
యజ్ఞ్య దయానయా యెపుడు నాకుఁగ రా దిటు లీవు మోసమే
యెయ్యెడఁ గూర్చుచుందువు గదే భవదాజ్ఞల మీఱువారికే
యియ్యల బాధ గల్గును జుమీ శరణాగత. ౨౧

ఉ. నేనె సుఖంబు నొందవలె నిచ్చలు నంచుఁ దలంచి యన్యులే
మైనను జింత నొంద నని యాత్మఁ దలంప కహీనవృత్తితో
దీనుల నాదరించుచు సుధీవరులన్ నుతియించునట్లు సు
జ్ఞానము నా కొసంగవె వెసన్ శరణాగత. ౨౨

ఉ. నిన్ను భజించువేళలను నిశ్చలచిత్తము గల్గునట్టు లో
యన్న యనుగ్రహింపఁ గదె యైహికవృత్తులు నన్నుఁ బట్టి తా
మెన్నివిధాలనో కలఁతయే కలిగించెడునప్డు వాని నా
సన్నిధినుండి పాపుము వెసన్ శరణాగత. ౨౩

ఉ. మానవు లెల్లఁ గూడి నను మన్నన చేసినఁ జేయకుండినన్
నే నిల సత్య మందు మది నెమ్మిని నమ్మినకార్య మెప్పుడున్

బూనికఁ జేయఁ గల్గెడుసుబుద్ధి నొసంగవె దేవ నిన్ను నే
ధ్యానము చేయుచుందును సదా శరణాగత. ౭౪.

ఉ. సోదరులైనమానవు లనూయను నన్నెటు లన్న దాని కే
వేదన నొందకుండక వివేకము గల్గువిధంబు లన్నియుఁ
మోదముతోడ వారలకు ముఖ్యముగా నెఱిఁగించి వారిపై
నాదర ముంచఁ జేయవె దయన్ శరణాగత. ౭౫.

ఉ. మాటికిఁ జూడ నీ కెట సమానులు లేరు గదయ్య యోజగ
న్నాటకసూత్రధార నిను నమ్మి భజింపక యున్నజన్మ మిం
కేటికిఁ గాటిపా లగుటకే యని చెప్పఁగ నొప్పునయ్య ము
మ్మాటికి నిన్నె నమ్మితిఁ జుమా శరణాగత. ౭౬.

ఉ. నా కొక వేళఁ గష్టము లనంతముగాఁ గనుపట్టుచుండినన్
జేకొని ధీరవృత్తిఁ గడుశీఘ్రము మెకష్టసుఖంబులందు నే
నేకసమానచిత్తము వహించి సుఖింపఁగఁ జేయవే దయన్
నీకు నమస్కరింతు నిదె నే శరణాగత. ౭౭.

ఉ. పెద్దలు తెల్పునీతులను బ్రీతిని నే శిరసావహించు చే
ప్రొద్దును సత్యమార్గమె తపోవన మంచుఁ దలంచి యందు నే
నొద్దిక సంచరించుచు గుణోత్తము నిన్ను నెఱుంగఁ జేయుమీ
యుద్దియుఁ గోర కుండెద మహిన్ శరణాగత. ౭౮.

ఉ. జీవదయాపరత్వమునఁ జెన్నలరారునినుం భజించుచుండువా
రేవిధ మైనవుష్క్రియల నెన్నఁ డొనర్పక యేకనిష్ఠతో
నీవిమలస్వభావముల నే తలపోసి యనారతంబు నీ
సేవకులై చెలంగుదురు శ్రీశరణాగత. ౭౯.

ఉ. నిక్కపుమార్గమందె తగ నిచ్చలు నీవు చరింపు మంచు నీ
వక్కటితోడ నాహృదయమందు లిఖించినయక్షరంబులన్
జక్కని జ్ఞానతేజ మనుసాంద్రపువెల్గునఁ జూచి యిప్డు నీ
మక్కువ నే నెఱింగితిఁ జుమా శరణాగత. ౮౦.

ఉ. మానవు లెల్ల సోదరసమాను లటంచు నెఱుంగుఁ డంచు సు
జ్ఞానులు పల్కువాక్యములసారము నే రుచిఁ జూచి కొంత నా
మానసమందుఁ దృష్టిఁ గొని మానక నీ వెఱిఁగించుధర్మముల్
పూనికఁ జేయ నెంచితిఁ బ్రభూ శరణాగత. ౮౧.

ఉ. సత్యమె నీస్వరూప మని సాధులు పల్కెడునీతివాక్యముల్
నిత్యము నామనంబునను నిక్క మటంచును నమ్మి పూన్కి నే
సత్యము నుద్ధరింపఁ గలచక్కనిబుద్ధి నొసంగి వేగ నా
కృత్యము నాకుఁ దెల్పఁ గదవే శరణాగత. ౯౨.

ఉ. ధర్మమె ప్రాణబంధు వని తప్పక నామదిలోన నమ్మి సు
కర్మము లాచరింపక సుఖంబుగ సద్గతి నొందుమార్గమే
నిర్మలవృత్తి నారయుచు నిన్నుఁ గనుంగొనఁ జేయు మంచు నేఁ
గూర్మిని వేఁడుచుంటి నిదిగో శరణాగత. ౯౩.

ఉ. ఓవిమలాంతరంగ సుగుణోత్తమ దేవ మహానుభావ నా
భావనసీమ నీతి యనుపాదప మెంతయు సొంపు మీఱఁగాఁ
దా విలసిల్లి సత్ఫలముఁ దప్పక నియ్య నొనర్పు మయ్య రో
పావనరూప వేగమె కృపన్ శరణాగత. ౯౪.

ఉ. నే నెట నున్న నావెనుక నే చనుదెంచి భయంబుఁ బాపి స
స్థానము నొందుమార్గమును మన్ననతో నెఱిఁగించునట్టిను
జ్ఞానపుదివ్వె నా కిడుము సజ్జనవంద్య మఱొక్కవాంఛ నా
మానసమందుఁ గల్గదు సుమా శరణాగత. ౯౫.

ఉ. ఒక్కటనంగ నేల సుగుణోత్తమ నిన్ను నెఱుంగుమార్గమున్
గ్రక్కునఁ జూపుమం బరసుఖంబుల కాసపడంగఁ జేసి నీ
దిక్కని నమ్మియుండఁ గలదివ్యగుణంబుల నిచ్చి నన్ను నీ
ప్రక్కను జేర్చికోఁ గదె కృపన్ శరణాగత. ౯౬.

ఉ. బాములు వచ్చి చుట్టుకొని బాధల నొందఁగఁ జేయువేళ నో
సామి దయామయా నను వెసన్ గృపఁ జూడఁ గదయ్య యంచు నే
నీమముతోడ వేఁడుకొన నిక్కపుఁజుట్టమనై కడంక నా
బాములఁ బాపుచుండుము కృపన్ శరణాగత. ౯౭.

ఉ. కానఁగ లేరు దుర్జను లఖండకృపానిధి నీమతంబు సు
జ్ఞానము లేమిచే నకట సజ్జను లెల్లరు నిన్ను నమ్మి లోఁ
బూనికఁ గార్యము ల్సలిపి పూర్తిగ సత్ఫల మొందుచు న్నినున్
గానఁగ నేర్తు రెప్డు డనఘా శరణాగత. ౯౮.

ఉ. అయ్య దయాంబురాశివి గదయ్య ననుం గృపఁ జూడ వేగ రా
వయ్య నినుం దలంపఁగను హాయి జనించుఁ గదయ్య లోన నే

నెయ్యెడ సత్యదీక్షను వహించి చరింపఁగఁ జేయు మయ్య నా
కియ్యెల నీవ దిక్కు గదవే శరణాగత.

ఉ. నీదయచేత నే సుమి వినిర్మలరూప భవత్పదాబ్జముల్
మోదముతోడఁ గొల్త మనుబుద్ధి జనించెఁ దిరంబుగాఁగ నా
వేదన లెల్లఁ బాపఁగలవేలుప వంచును నమ్మి యుంటచేఁ
గాదె భయంబు తీఱె ననఘా శరణాగత.

ఉ. ఇంతకుఁ బూర్వ మెట్లు చరియించినఁ గాని మహాత్మ యిప్డు డీ
వంతట నిండి భక్తవరు లార్తిని బొందుట చూచి వారి కే
వంతయుఁ గల్గ నీయ వనువార్త నెఱింగితిఁ గాన నేను ర
వ్వంతయు జంక కుందు ననఘా శరణాగత.

ఉ. పాప మటన్న భీతి నినుఁ బాయనిభక్తి భజించువారికిన్
స్థాపితమై వసింపక విసాదము వేగఁ దొలఁగుచుండు నో
హో పరమేశ యెంతటిదయో నీ కిటు భక్తరక్షణం
బే పని యై చెలంగెడుఁ గదే శరణాగత.

ఉ. ఎంతయొ హాయి కల్గెడు మహేశ నినుం దలపోయువేళ నే
చింతలు నుద్భవింపక ; శశిం గనుఁగొన్న చకోరమట్లు నా
స్వాంతము నిండుమోదమున సామ్యము లేనిసుఖంబు నొందు ; ని
న్నెంతని సన్నుతింతును మహిన్ శరణాగత.

ఉ. నీయకళంకవర్తనము నీకె తగున్ మఱి యేరి కబ్బు నో
హో యమలాత్మ నీమహిమ లుర్విఁ గనుంగొన నామనంబులోఁ
బాయనిభక్తి గల్గి నిరపాయకరం బయి వెల్గునట్టియా
ప్యాయన మబ్బు నెంతయు నహో శరణాగత.

ఉ. నే నొకవేళ సత్క్రియల నే యొనరింపఁగఁ గల్గినప్పుడున్
మానసమందు గర్వ మణుమాత్రము నొందక యుండి నమ్రతన్
బూని సమస్తమందు దయపూరితబుద్ధిని గాంచునట్టిసు
జ్ఞానము నా కొసంగవె వెసన్ శరణాగత.

ఉ. మానవజన్మ మెత్తి పలుమాఱు నినుం దలపోయ కున్న నా
జ్ఞాన మొకింత యేనియును సార్థకతం గనఁ జాల దిమ్మహిన్
గాన ననారతం బిహసుఖంబుల నే మదిఁ గోరకుండు సు
జ్ఞానము నా కొసంగవె వెసన్ శరణాగత.

ఉ. మంచితనంబుగల్గి యసమానయశంబు గడింపఁ జూచువా
రంచితవృత్తి వెల్గెడుమహాత్ముఁడని నొక్కరయూఁత నోలగా
నెంచి చరింప కున్నఁ దమ రెన్నఁడు వృద్ధిని బొందరంచు నే
నెంచెద నయ్య యెప్పుడు మహేశ శరణాగత.

ఉ. ఏవిధమైనకష్టముల కెన్నఁడు నేను జలింపకుండి నా
భావము శుద్ధి చేసికొని పావనమై వెలుఁగొంది వేగ నీ
సేవ యొనర్చి పాపము నశింపఁగఁ జేయుదుఁ గాక యోజగ
త్పావన! దేవ! భక్తవరదా! శరణాగత.

ఉ. నాపతి, బాంధవుల్, మఱియు నాచెలు లెల్లరు, నిర్మలాత్మలై
నీపయి భక్తిగల్గి నిను నిండుమనంబునఁ గొల్చుచుండి యే
పాపము నొందకుండునటు పాయనిప్రీతి ననుగ్రహింపుమీ
పాపవిదూర! నిస్తులకృపాక శరణాగత.

ఉ. ఓయవికారరూప నిను నొక్కని మాత్రమె నమ్మి, యుర్విలో
నేయవి నమ్మి కొల్వక, యహీనత మానుషకృత్యముల్ సదా
ధీయుతలై యొనర్చుచు, సతీమణు లెల్లరుఁ బూయుపాలి శా
ప్యాయ మొసంగఁ జేయవె దయాకర శరణాగత సాధురక్షకా.

సమాప్తము.

శ్రీ

లేడీ జేన్ గ్రే.

ఇది

శ్రీమతి

కొటికలపూడి - సీతమ్మచే

రచియింపఁబడినది.

రెండవకూర్పు.

చెన్నపురి:

శ్రీ చింతామణీ ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁబడినది.

1904.

లేడీ జేన్ గ్రే.

ఉ. శ్రీకరుఁ డైనయీశ్వరుఁడు చిన్మయమూర్తి మహానుభావుఁ డీ
లోకమునందు సర్వమున లోపల వెల్పల నిండి సర్వదా
యేకసమానవత్సలత నెల్లజనావళిఁ బ్రోచుత్రాత నా
వాకున నిల్చి వాక్పుష్టిని వర్ధిలఁ జేయునుగాక యెప్పుడున్. 1.

ఉ. మానవతీలలామలను మన్ననతోఁ జదివింప వారికిన్
జ్ఞానము గల్గునన్ తలఁపు జ్ఞానవిహీను లెఱుంగలేక స-
జ్ఞానధనంబు దొంగిలిరి మానినివిద్య నశింపఁ జేసి వే
రూనినదుర్గుణావళుల నొక్కట విద్యయె రూపుమాపుఁగా. 2.

ఇట్టివిద్య మరల నీకాలమందును। జెలువలకును గల్గఁ జేసినట్టి
మనుజవరుల కే నమస్కృతిఁ జేసెదఁ। గరయుగంబు మోడ్చి పరమభక్తి. 3.

స్త్రీవిద్య వభివృద్ధిఁ జేయఁ బూనినవారిపాదపద్మములకుఁ బ్రణతి చేసి
పుణ్యాత్ము లగువారిపూర్ణార్థతనుగూర్చి పొగడఁజాలమి లోన మిగులఁ గుంది
మానినీతిలకమా మగువ హూణాంగన «లేడిజేన్ గ్రే» యను లేమచరిత
విద్యావిహీనలై వివిధదురాచారపాశావళులచేత బద్ధ లగుచు
జ్ఞాన మెఱుఁగని మనదేశమానినులకుఁ। దెలియఁబఱచిన లాభంబు కలుగు ననెడు
తలఁపు గల్గుటచేఁ జెప్పఁదలఁచి వినయ।పూర్వకముగాఁగ నడఁవంగఁబూనితి నిట.

ఉ. తప్పు లనేకముల్ గలవు తప్పక నన్ను క్షమింపరయ్య మి-
న్నెప్పుడు వ్రాసి నే నెఱుఁగ నేవిధ మైనకథాదికంబులన్
జెప్పఁగ నేల కోవిదులు చేడియలం గృపఁ జూడకుందురే
తప్పుల నెల్ల నొప్పులుగఁ దా మొనరింతురుగాక పండితుల్. 5.

క. తప్పుల నెల్ల క్షమింపను। దప్పని భారంబు పండితసమితిపై నే
నిప్పుడిదె మోపి చరితము। చెప్పుటకు నుపక్రమింతుఁ జేడియలారా. 6.

తే. పూర్వ మింగ్లాండునం దున్నపొలఁతులందు। మిక్కిలి ప్రసిద్ధిఁగాంచినమాననేత్రి
చరిత యెంచి చెప్పఁగ నాకు శక్తి లేమి।సంగ్రహముగాఁగఁ దెలిపెదసతులువినుఁడీ.

ఆ. పదియు నైదు నూర్లపై ముప్ప దేడైన। యబ్దమున జనించి యతివ మిగుల
గారవమునఁ బెరుఁగఁగాఁ జూచి జను లెల్ల। మంచిబాల యనుచు మెంచు చుండ్రు

క. మున్నూ ఱేఁడుల క్రిందట। సన్నుతగుణశీల యగుచు సద్వంశమునం
దెన్నికగ జనించిన యా। కన్నియకథ చెప్పుదానఁ గరుణ న్వినుఁడీ. 9

క. ఘనుఁ డగు 'హెన్రీ గ్రే' యను। ననఘాత్మున కీమె పుట్టి యతిబాల్యమునం
దన్న లేని సర్వసుగుణములను గాంచెను నీమెఁబోలు లలనలు గలరే? 10

తే. 'ఎనిమిదవ హెన్రి' యను రాజునకుఁ జెలియ। లగు మేరికిఁ గూఁతుకూఁతు రైనట్టి యతివ
'లేడి ఫ్రాన్సెస్ బ్రాండన్' లేమ యీమె। జననియై తనరారను జనులు మెచ్చ. 11

తే. కాన రాజవంశమున కీకంబుకంఠి। మిక్కిలి సమీపబంధువై యొక్కటైన
కీర్తి గాంచియుఁ దుద కయో యార్తి నొంద। మరణదండనమును గాంచె మగువలార

క. కారణ మీబాంధవమై। నారీమణి పనిచె నకట నాకంబునకున్
గూరిమి వినఁదగు నీకథ। సారసదళనేత్రలార సాంతము గాఁగన్.

ఉ. ఈయమ చిన్నప్రాయమున నింపు జనింపఁగ విద్య నేర్చి యా
ప్యాయము నొందఁ గోరుటను బాగుగఁ దండ్రి యెఱింగి వేగమే
పాయని ప్రేమతో గురునిపాలికిఁ దోడ్కొని పోయి బాలికన్
న్యాయము మెఱింగి వర్తిలఁగ నానయవిద్య నొసంగుఁ డంచనెన్.

క. అని యిట్లు ప్రభుఁడు పల్కఁగ। విని సద్గురువర్యుఁ డాత్మ విమలానందం
బునఁ బొంగి తనదు నేర్పున। వనితను జదివింతు ననుచుఁ బల్కెను వేడ్కన్.

క. పలికిన సద్గురువర్యుని। పలుకులు కర్ణముల సోఁకఁ బరమానందం
బొలయఁగ నొజ్జలకును నా। కలికిని దా నప్పగించి ఘనుఁ డతఁ డేగెన్.

క. కూరిమి గలగురుసన్నిధి। నారమణి ప్రమోద మంది యతిభయభక్తిన్
ధీరమతి యగుచు విద్యను। గారవమున జనులు పొగడఁ గఱచుచు నుండెన్.

ఆ. తల్లిదండ్రు లచటఁ బిల్లల నెప్పుడు। తమదు బోధమీఱి తప్పుత్రోవ
నడవకుండునట్లు నయభయంబులు చూపి। మంచిమార్గమున నె యుంచుచుండ్రు.

తే. వార లంతటికన్న నీవనజనేత్ర। జనని జనకుండు కాఠిన్యజనితమైన
కోపమును జూపు చెప్పు డీకొమ్మ నధిక। దండన నొనర్చుచుందురు తరుణులార

ఆ. అట్లు తల్లిదండ్రు లధికదండనఁ జేయ। బాలికాలలామ భావమందుఁ
జింత యనెడుమాట నుంతైనఁ జేరనీక। విద్య నేర్చుచుండె వేడ్కతోడ.

ఉ. చూచితిరే కులాంగనలు సుందరి కుండినయోర్పు శక్తినిన్
యోచన చేసి మీర లిఁక నొప్పుగ విద్యమహత్త్వ మెట్టిదో

చూచి సమస్తసౌఖ్యములఁ జాలఁ గొనుం డిదె వేఁడెదన్ మిమున్
నీచగుణంబు లన్నిటిని నీరస మొందఁగఁ జేయు విద్యయే. 21.

తల్లిదండ్రు లెంత దండించువారైన। విద్య చెప్పుగురువు విదితదయుఁడు
గాన నీమె కట్టికష్టంబు లేకుండ। బోధఁ జేయు నతఁడు బుద్ధు లెల్ల. 22.

అమహనీయునికృపచేఁ। గోమలి సదసద్వివేకగుణనిధి యగుచున్
భామలసద్వర్తనకు। స్తోమయె మార్గప్రదర్శిని యనన్ వెలసెన్. 23.

ఓజ్జలసన్నిధిఁ బాసిన। నజ్జలరుహపత్రనేత్ర యతిదుఃఖిత యై
సజ్జనులఁ బోలుబంధువు। లిజ్జగమునఁ గానరారు హెచ్చినప్రీతిన్. 24.

జననీజనకులు తనకుం। జన వియ్యక పెంచుకతనఁ జదువుటయందే
యనయముఁ గాలముఁ గడపుచు। వనజేక్షణ వృద్ధి నొందెఁ బ్రతిదివసంబున్. 25.

తెలివితేటలందుఁ జెలువంబునందును। నామె కీడు లోకమందుఁ జేడె
లెందుఁ గాన రా రటందు రచ్చటిజను। లేమి చెప్పెదాన భామకీర్తి. 26.

వనిత ఫ్రెంచి లాటిన్ గ్రీకుభాషలైన। మూడువిద్యలయందును ముఖ్యముగను
మిక్కిలి ప్రవీణత నొంది మెలఁగుచుండె। గానవిద్యనుగూడఁ దాఁ గాంచె నహహా!
క్రోపాకుట్లును నేర్చెను। భాషాజ్ఞానంబునందు బహునుతి కెక్కెన్
దోషరహిత నెడఁబాసెను। భాషాపతి పొగడఁ గలఁడె భామిని నేర్పున్. 28.

పలునయవిద్యలం దెలిసి బాగుగఁ దాఁ బదునాలుగేండ్లకే
కులగురు వైనయాఘనునికూర్మి జనించెడుబోధచేత నీ
కలికి సమస్తసౌఖ్యశుభకారణ మౌఁ జదు వంచు నెంచుచున్
వెలుపలి కెన్నఁడున్ జనదు వేటకుఁ బోయెడివారితోడుతన్. 29.

'రాజర్ ఆస్కా' మనునొక। భూజననుతపండితుండు బుధవర్యుం డీ
రాజీవాక్షి తెలివిఁ గని। పూజితమతి యౌనటంచు బుద్ధిని దలఁచెన్. 30.

సకలవిద్యలయందు సామర్థ్యమును గల్గి గర్వవిరహితయై గానిపించె
గ్రీకుభాషను దాఁ దదేకాదరముతోడఁ జదువుచు సంతుష్టహృదయ యయ్యెఁ
దనయీడుబాలికాతతిలోన నెంతయు జను లెన్నఁదగు మహాసాధ్వి యయ్యె
'మార్క్విస్‌ఫాస్టర్స్టు' మహిపతి కెంతయు సత్పుత్రి యవుటచే సంతతంబు
మోద మొనరించుచుండు నామోహనాంగి। జన్మమే జన్మమౌఁ గాక చదువు లేక
సార్థకము గాని జన్మంబు సత్యముగను। జ్ఞాతలమునఁ గేవలపశుజన్మ మగును. 31.

మగువతండ్రి యైన 'మార్క్విస్‌ఫాస్టర్స్టు'। అవనివిభునియొక్క యన్న లిర్వు
రేత కాలమంద నేకులార్తిని బొందఁ। గాలవశత నొందుకారణమున. 32.

తే. పదంపడి జనకుండు 'సఫోకు' ప్రభుతఁ బడసె। గౌరవాధిక్యమును బొంది ధీరమతిని
గొంతకాల మిరీతిని గొదవ లేక। రాజ్య మేలెను జనలోకపూజ్యుఁ డగుచు. 33.

క. 'డ్యూకాఫ్ నార్తంబర్లం'। డాకాలమునందు బాలుఁ డౌ రాజునకున్
బ్రాకటగతిఁ బ్రజ నేలెడు। నాకరణి యెఱుంగ సాయ మనయముఁ జేసెన్. 34.

క. రాజగు 'ఎడ్వర్డ్' తప్పుడు। తేజము చెడి యుండు నొక్కతెవు లుండుటచే
నా జాడఁ దెలిసినంతనె। భూజను లిఁక బ్రతుకఁ డనుచుఁ బొగిలిరి ఖరముల్.

సీ. వ్యాధిచే మిక్కిలి బాధితుం డైనట్టి యెడ్వర్డు మృతి నొంద నెట్టులైనఁ
దనసుత రాణిగా నొనఁగూర్పఁగా నెంచి 'సఫోకు'ప్రభువు దా నంతసమునఁ
దగినసద్వరున కీతరుణి నీయఁ దలంచి మిత్రబృందముతోడఁ బుత్రి పెండ్లి
వార్తఁ జెప్పిన వారు వనజాక్షి పెండిలి వీక్షింపఁ గోరుచు వేడ్కతోడఁ
బ్రభునిఁ గన్గొని పల్కిరి పద్మముఖిని। మంచిగుణవంతునకు నిచ్చి యుంచితముగ
వేగఁ గళ్యాణ మొనరించు వేడుకలర। ననుడు నాప్రభుగ్రామణి యాత్మయందు

క. 'నార్తంబర్లండుప్రభువు'। కీర్తివిభూషణుఁడు సఖుఁడు కృతమతి సమ్య
గ్వర్తనుఁడు కోర్కె దీర్చి। యార్తిహరుఁ డగు నని తగి యాతని కనియెన్.

ఆ. మిత్రవర్య నాదుపుత్రిని నీసూను। నకు నొసంగఁ దలఁచినాను సుమ్ము
దీని కియ్యకొమ్ము తిరముగా నిఁక వారు। రాజ్య మేలఁ గలరు పూజ్యు లగుచు. 38

ఆ. నీకుమారునకును నాకూఁతు నర్పించి। పెండ్లిచేయువాఁడఁ బిదప రాజు
కాలవశత నొందఁగా నెట్టులైనను। రాణి యౌను జుమ్ము రమణి ముందు. 39

క. రాజసహోదరి యగు నా। రాజీవదళాక్షి 'మేరి' రాజ్యంబునకున్
దాఁ జనకుండఁగ యత్నము। భూజనసుత మనము చేయఁ బూనఁగ వలయున్. 4.

ఆ. బాలుఁ డైనరాజు బహువిధమాయలఁ। జిక్కఁ గలఁడు వేఱుచింత మాని
మరణశాసనమున మనలేడిజేన్ గ్రేకు'। రాజ్య మిచ్చునట్లు వ్రాయు మనుచు. 4

క. భూపతి నొడఁబఱిచిన మన। కాపద యింతయును లేక యన్నిట సుఖముల్
దాపయి యుండుట నిక్కము। నాపలుకులు విశ్వసింపు నరనుతచరితా. 42.

క. అని ప్రభువు పల్కుపల్కులు। విని యాతం డిట్టు లనియె వినయముతో నో
యనఘాత్మ తమను బోధను। విని యారకయుండ నేను వెఱ్ఱినె వినుమా. 43

ఆ. నాదుశక్తి కొలఁది నరనాథునకుఁ జెప్పి। యిష్టసిద్ధి కొఱకుఁ గష్టపడుదుఁ
గానఁ దాము కోయకరణి నాసుతునకుఁ। దమకుమారి నిండు ధన్యచరిత.

క. అని పల్కె తనదు డెందం। బున నానందమునఁ బొంగి భూమీశునిఁ గ
న్గొన నేగఁ జెడుగుణంబుల। కనయము సంసర్గదోష మను నౌనుగదా. 45.

కపటబుద్ధి నేగి కన్గొని 'యెడ్వర్డు'। భూమిపాలు నతఁడు బుద్ధియందుఁ
దలఁచివచ్చినట్టి తత్కార్యలాభంబు। కోరి వేఁడె నప్పుడు కూర్మితోడ. 46.
బాలుఁ డౌటె కాక పటుకోరి యాటచే। మాయమాట లనుచు మది నెఱుంగ
లేక వ్రాసి యిచ్చె 'లేడిజేన్ గ్రే' పేరఁ। దనదు రాజ్య మెల్లఁ దత్క్షణంబ. 47.
తనకోర్కె సఫల మౌటను। మనమున సంతోష మంది మందిరమున కే
గను శుభలగ్నంబునఁ దన। తనయునకును బెండ్లిఁ జేయఁ దలఁచినవాఁడై. 48.
'గిల్డుఫోర్డుడడ్లికిని' 'లేడిజేన్ గ్రేకుఁ'। బెండ్లి యయ్యె జనులు ప్రీతితోడఁ
జూచి సంతసింప జూను నెలను జాలు। వైభవమున బంధువర్గ మలర. 49.
పదియు నైదునూర్లపైని నేఁబదిమూడ। వబ్దమునను బెండ్లి యుంచితముగఁ
జరగుసమయమందు జననాథుఁ 'డెడ్వర్డు'। కట్న మంపెఁ దాను ఘనత మీఱ. 50.
సుగుణములందు దివ్య మగుసుందరరూపమునందు భేదమే
మగపడకుండుదంపతుల నందఱివారలు ప్రీతిఁ జూచుచుం
దగు బలి యందు రండఱును ధన్యులు వారలెపో ధరిత్రియం
దగణితభాగ్యసంపదల కన్నిటికంటె సుకీర్తి మే లగున్. 51.
సతి పతి యిద్ద ఱీగతిని సామ్యము లేనిదయాంతరంగులై
యతులితభోగభాగ్యముల కన్నిటి కంటెను జ్ఞానవిత్త మే
గతిఁ బరికించి చూచినను గన్నులపండువఁ జేయు నంచు స
న్మతిఁ దలపోయు చిర్వురును మానక విద్య పఠింతు రెప్పుడున్. 52
కొలఁది కాల మీరీతిని గోర్కె లలరఁ। బడఁతియును బ్రాణనాథుండు బహువిధముల
సంతసంబున నుండ నాసకియ యత్త। యామె కింగ్లాండురాణి వాదమునుఁ దెలిపె.
ఆమాట వినినవెంటనె। కోమలి దుఃఖంబుచేతఁ గుములుచు మదిలో
స్వామి యదియేమని తన। మామకు నత్తకును మాఱు పలుకక యుండెన్. 54.
'మేరీ' వాక్కు గురాజ్యపు। భారము నా కేల యనుచు బహువిధముల నా
నారీరత్నము మదిలో। సారెకు వగఁ బొంద వ్యాధి సంభవ మయ్యెన్. 55.
కాన నామె నప్పుడు గాలిమార్పునకునై। వేరునగరమునకు వేగమునను
బొమ్మటంచు వెజ్జు సమ్మతంబుగఁ జెప్ప। నేగె లండ నప్పు డిందువదన. 56.
పయనమై పోవుతఱిని న్నాపద్మగంధి। భర్తయును మామ తండ్రియుఁ బడవ యెక్కి
యామె నేతెంచి దుఃఖించుకొమ్మ నప్పు। దూరడించుచు లండను జేరి రప్పుడు. 57.
లండను కేతెంచి దండియా నొకకోటలో మందిరంబందు లేమ నునిచి
[illegible] నొంద్దఁగ నీక యామె తండ్రియు మామ బహువిధప్రియములు పలుకుచుండ

రన్యాయముగ రాజ్య మపహరించుట కోని కోమలిదుఃఖంబు ఘోర మయ్యెఁ
గావున శోకంబు కడుశీఘ్రమున హెచ్చి యంత కంతకు బాధ యధిక మైన
సౌఖ్య మెడఁబాసి పొగిలెడునమయమందు। మరణమొందె 'నెడ్వర్డ'నుమాట తెలిసి
రాజ్య మేలంగ రమ్మని రమణితోడఁ। దండ్రి చెప్పంగ భీతిచేఁ దల్లడిల్లె. 58.

ఆ. ఒడ లెఱుంగకుండఁ బడి నేలపైఁ గొంత। వడికి లేచి మిగుల వంత నొందఁ
గన్ను లెత్తి నయ్యెఁ గమలాక్షి కప్పుడు। తెల్లనయ్యె మోము తెలివి చెడెను. 59.

క. ఆసమయమందు దేవుని। నాసరసిజనేత్ర వేఁడె నతిభక్తిని సిం
హాసన మెక్కిన నా కే। గాసియు రాకుండఁ గరుణఁ గావుమి యనుచున్. 60

ఆ. ఏను రాజ్య మేలుటే న్యాయ మగు నేని। నీతిమార్గమందు నిలిచి ప్రజల
నెక్కరీతిఁ జూచి యేలున ట్లొనరింపు। దేవ యనుచు వేఁడెఁ దెలివ మఱియు. 61

ఆ. పరమపురుషుఁ డైనపరమేశుఁ బ్రార్థించి। ధైర్యమూని మదిని దరుణి తాను
దండ్రిగారియాజ్ఞఁ దప్ప నేరక యాజ్ఞ। యవుట కొప్పుకొనియె నట్టితఱిని. 62

సీ. రాజ్యంబునకు నీమె రాణిగా వచ్చుటఁ బౌరజన్ములు విని తమబుద్ధియందు
'మేరి' హక్కుగుపట్టియీరాజ్య మిప్పుడు పరులయొక్కరికిఁ బాల్పడియె నయ్యొ
యిటువంటియన్యాయ మెటులైనఁ దొలఁగింప కూరకుండుట మన కుచిత మగునె
కావున మన మెల్లఁ గలిసి 'మేరి' వచ్చి పీఠ మెక్కుటకునై ప్రీతిఁ గోరి
రాజ్ఞిగా నామెఁ జాటించి రాజ్యమునకు। 'లేడిజేన్ గ్రే'ను దొలఁగింపలేక యున్న
కారణము లేదు మన కని పౌరవరులు। చింతఁ జేయుచు నుండి రానీమయందు.

ఆ. ఇట్లు జనుల కెల్ల నిష్టంబు లేకుండు। పేల యందు రేమొ యెల్లరయెడల
నీమెమూద యేరి కిష్టుండు గాకుండు। కారణమునఁ జేసి కలిగెఁ గీడు. [illegible]

తే. ఇదియుఁ గాక యీమె యింగ్లాండునకు రాణి। యగుచుఁ బీఠ మెక్క నర్హురాలు
కాకయుండుకతన లోకు లెల్లరుఁ గూడి। రాజుసోదరిఁ దగ రాణిఁ జేసి. [illegible]

క. ఇల నేలు 'మేరి' యనుచును। బలుకుచు జయఘోష మిడిరి ప్రజ లొక మొగి నా
పలుకులు వినినంతటనే। కలికికి ని ట్లనియెఁ దండ్రి కడుదుఃఖముతోన్. [illegible]

క. అమ్మా నీ విఁక నీరాజ్యమ్మును విడువంగ వలయు మార్గము తొలఁగెం
జెమ్మా దైవంబునకున్। నమ్మతి లేకుండ నేది సమకూడదుగా. [illegible]

క. అని జనకుఁ డానతిచ్చిన। విని కోమలి యిట్టు లనియె వినయముతోడన్
నను రాజ్య మేలు మని మీ। రనుమాటను వినుటవలన నాపద కలిగెన్. [illegible]

క. కానిండు జరిగిపోయిన। దానికి మన మేమి చేయఁ దగము గదా స
ద్ధ్యానార్హుఁ డైనదేవుని। మానక భజియించు టొక టె మనపని సుండీ. [illegible]

అని ధైర్యమునను జేడిమ। మనమున నున్నట్టిచింత మగిడిచి యుండన్
వనితామణి యగు మేరీ। చనుదెంచెను రాజ్యమునకు సంతోషమునన్. 70.

పోయినట్టిహక్కుఁ బొందఁ గల్గితి నని। సంతసంబు నొంది సకియ తనదు
రాజ్య మపహరించి రాణి కాఁ దలఁచిన। పడఁతి నపుడు బాధపఱుప నెంచి. 71.

ఇపుడు చేసె రాజద్రోహ మీమె యనుచుఁ। బనిచెఁగా రాగృహమునందుఁబడఁతిఁ బెట్ట
రాజ్ఞి యంతఁ దదాజ్ఞచే రాజభటులు। వేగఁ గొనిపోవ జేన్ గ్రే యు నేగ వెంట.

పాప మయ్యె యామె భర్తయు నంతటఁ। బట్టుకొనఁగఁబడుచు భటులచేత
నతివ యుండుచోటి కావలఁ జెఱసాల। నుంచఁబడియె నతఁడు నొక్కచోట. 73.

సతియును బతియు నీగతిఁ జెఱసాలలో శిక్షార్హులుగ నుండ చిన్నపోయి
తమపైని మోపినతప్పిదంబును దమ రొప్పుకొందు మటంచుఁ జెప్ప చోకట
నా రాణి తమ కెన్నియాపదల్ గలిగింప నుంతైన మదిలోనఁ జింతఁ బడక
బరమాత్ము నెప్పుడు భక్తితోఁ గొల్చుచు నొండొరుల్ దూరమై యుండఁగాను
పెరికిరువ్వురికినిఁ గూడ మేరీవలన। మరణదండన గల్గు నన్ మాట తెలిసి
పడఁతిబంధువు లంతయు బహువిధముల। నార్తి నొందుచు నుండి రాయవసరమున.

మేరీ రాణీ యపుడా। నారీరత్నమున కామె నాథునకును దా
నేతపుడఁ జెప్పి పంపెను। చేరుఁడి నామతమునందుఁ జెఱుప పటంచున్. 75.

వార్త పంపి గురులఁ బండితోత్తములతో। నాతి తనదుమతము నమ్ముటల
బోధ చేసి వేగఁ బోయి రండని చెప్ప। నేగి వార లిట్టు లింతి కనిరి. 76.

అమ్మా రోమన్ మతమును। సమ్మతితో నమ్మితేని సతతంబును నీ
కిమ్మహి సౌఖ్యము లబ్బును। బిమ్మట మోక్షంబు గల్గుఁ బ్రీతిని వినుమా. 77.

అని యాపండితసత్తము। లనుమాటల నాలకించి యతినమ్రత మా
నిని వారితోడఁ బల్కెను। వినుఁడీ మ న్మతము నేను విడువ నటంచున్. 78

ప్రాటెస్టాంటుమతం బిపు। డేటికి నే విడువ వలయు నీమతమునకున్
సాటియె రోమన్ మత మని। మాటికి వాదించి పంపె మానిని వారిన్

అతివవాదము విని యాను గా వన లేక। పండితు లటనుండి బయలు వెడలి
చిన్నవోయి మిగులఁ జింతాక్రాంతులై వచ్చి। మేరి కిట్టు లనిరి మెల్లఁగాను. 80.

త్రకోకిల. అమ్మ మీ రనుపంగ వేగ మె యామె యున్నెడ కేగి యో
కొమ్మ నమ్ముము మామతం బని కూర్మితోడుతఁ జెప్పఁగా
నమ్మఁ జాల్గను మీమతం బని నాతి యెన్నియొ నీతులన్
మమ్ము మన్నన చేసి చెప్పెను మంజుభాషలతోడుతన్. 81.

క. అని వారు చెప్పఁగా విని తనమతము నిరాకరించె దరుణి యటంచున్
ఘనరోషంబున మేరీ వనితకు నాథునకు నొక్కవార్తను బంపెన్. ౨

సీ. మరణదండన మీకు మాన్పింపవలెనని బహువిధంబులఁ బాటుపడితిఁ గాని
మీరు చేసినతప్పు మిక్కుటం బగుటచేఁ దప్పదయ్యెను మీకు ముప్పు నేఁడు
చెఱనుండి గొనిపోయి శిరస్సులు ఛేదింప శిక్ష యిప్పుడు విధించితిని మీకు
ననుచును సందేశహారులచేతను జెప్పి పంచిన నట్టిదుర్వార్త వించుఁ
బడఁతియును బ్రాణనాథుండుఁ బరితపించి మరల ధైర్యంబుఁ గైకొని మనమునందు
భక్తవరదునిఁ దలఁచుచు భక్తితోడ శోకవిరహితులై యుండి రేకమతిని. ౩

సీ. ఆసమయంబున నంగనామణి తనజనకుని కొకలేఖ వినయమునను
వ్రాసె నోతండ్రి మీవలన నే సౌఖ్యముల్ గాంచుటకును మాఱు కష్ట మొందవేఁ
గాని యీ రెండుకైగాని నొందక రేము వలదుసుఁడీ చింత వదల వలయు
నెప్పు డైనను జావు తప్పనిదే కదా దానికై చింతింపఁ దగునె మనకుఁ
గాన శోకంబు నొందక మానసమున సర్వకారుణ్యుఁ డైనయాస్వామి నెపుడు
భక్తిఁ గొల్చుచు నుండుఁడీ పరముగల్గు నిహమునను దుఃఖములు నశియించు ననుచు

సీ. రాణిపేరను గూడ వ్రాసి పంపెను లేఖ నధికనమ్రతతోడ నతివ యపుడు
వెలఁదిరో నా కిపు విధియించినట్టియీమరణదండన న్యాయమయగు నాదు
బంధువర్గం బెల్ల బహువిధంబులఁ జెప్పినందుచే రాణిగా నుందు ననుచు
సమ్మతించితిఁ గాని సత్యమనంబున రాజ్య మపహరింపఁగ లేశ మైనఁ దలఁపు
లేదు గావున నన్నుఁ బట్టి యాదిదేవుఁ డధికశిక్షను గావింపఁ డని తలంచి
పాపభీతిని విడిచి యాపాపహరుని గొల్చుచుండుదు మోక్షంబుఁ గోరి యనుచు

ఉ. ఆయమభర్త పంపె నొకయార్తికరం బగువార్త నత్తఱిన్
ప్రేయసి నిన్నుఁ జూచుటకుఁ బ్రీతి జనించె మనంబులోన నా
కాయము వీడులోపలను గన్గొనఁగా వలె నీదురూపమున్
వేయివిధాల నిన్నిపుడు వేఁడెదఁ జుమ్మి యటంచు దీనతన్. ౬

సీ. తన్నుఁ జూడఁగఁ గోరి తనప్రాణనాథుండు పంపినయావార్త పడఁతి వినుచు
ప్రాణేశ మనల రేపటిదినంబందు మరణము నొందింపఁగ రాణి తనదు
భటుల కాజ్ఞాపించెనఁట యిట్టిసమయఁబునందుఁ జూచితి మేని నిండమందు
దుఃఖ మత్యధికమై దుర్భరంబుగఁ దోఁచుఁ గావున నన్నుఁ జూడ భావమందుఁ
గోరి చింతింప కనయంబుఁ గోర్కు లోసఁగు దీనబాంధవుఁ డైనయాదేవదేవు
నమ్మి కొలిచిన దుఃఖముల్ నాశ మొందు ననుచు లేఖను వ్రాసె నాయతిక

క. అంత మఱుదినంబందు నాయతివ కాంతు। నకు శిరశ్ఛేద మొనరించుటకును భటులు
వెంటఁ గొనిపోవుటను నొరగంటఁ జూచె। బాలకజ్జలగుండ నా సకియ తాను. 88.

తే. చూచి తనదుచేయి యూఁచి యో ప్రియనాథ। చింత వలదు మనము శీఘ్రమునను
బరమునందుఁ గూడి తిరముగ సుఖమును। బొందఁగల మటంచుఁ బొలఁతి పల్కె. 89.

క. పలికి పతియొద్ద సెలవొంది పడఁతి దుఃఖ। మోర్చుకొనలేక పరితాప మొందెనపుడు
చిన్న ప్రాయంబులోన నే యన్నరాని। కష్ట మొదవెను బాప మీ కాంత కకట.

అంత నొక్క గంట కింతినిఁగూడను। ప్రాణహాని చేయ భటులు వేగఁ
దోడుకొనుచుఁ బోవు త్రోవలో దననాథు। శవముఁ గనులఁజూచె సకియయపుడు.

భర్తశవముఁ జూచి బహుదుఃఖమును బొందెఁ। గాని యతఁడు ధైర్య మూని చింత
మాని మేను విడుచుమాట నెవ్వరో చెప్పఁ। గొంతకష్టత విడిచెఁ గొమ్మ తాను. 92.

ఆసమయంబునం దధికభక్తిని దేవదేవునిఁ బ్రార్థించెఁ జెలువ తాను
ప్రాణనాథుం డిట్లు ప్రజలచే శిక్షింపఁబడి కష్టమునకుఁ బాల్పడినఁ గాని
పరలోకమునను నీవరకృపాధికతచే రక్షింపవే సర్వరక్ష యతని
లోకానుభవ మేమి లేక బంధువు లాడుమాట వింటిని గాని మాయ లెఱుఁగఁ
గాన నాతప్పులు క్షమించి కావు మయ్య। పరమపావన సర్వేశ భక్తవరద
సత్యసంకల్ప నిరుపమసాధుపోష। వందనం బిదె సచ్చిదానంద యనుచు. 93.

తనమదిఁ దోఁచినతలఁపుల నెల్లను ముగ్ధ తా నేర్చినమూడుభాష
లను వ్రాసి పల్కపయిని భద్రముగ మంచి దండింపఁబడుటకై తరలుతతని
గారాగృహమునకుఁ గావలివాఁడైన సర్ జాను గే జనుసాధుఁ డొకఁడుఁ
దమ్మ విజ్ఞాపకార్థముగా నేదైన దయచేయుఁ డని వేఁడఁ దాను వ్రాసి
భద్రముగ నుంచినట్టి యాపలక నతని। కిచ్చి యోయన్న నాయొద్ద నింతకన్న
నీ కొసఁగఁ దగినది లేదు నీదుమదిని। నన్ను మఱవంగ వల దని నాతి పల్కె. 94.

క. అంతఁ దల ద్రుంచుచోటి కాయతివ యేగి। జనుల నీక్షించి పల్కె నో యనఘులార
యరయ నేఁబొందు నీశిక్ష న్యాయ మగును। గాని యెఱిఁగి చేసినతప్పు కాదు సుండి.

తే. తల్లిదండ్రులయాజ్ఞను దప్ప లేక। పరులకు క్క గు రాజ్యంబుఁ బడయ వలసె
వారిన మతతలో వేఁడి వలదు రాజ్య। మనుచుఁ జెప్పమి యొకటి నాదైనతప్పు.

ఆ. అచటివారితోడ నతివ యిట్లని పల్కి। తప్పు నొప్పుకొనుచుఁ దనదుమదిని
భవవినాశుఁ డైనపరమాత్ముఁ జింతించి। ధ్యానమపుడు చేసె దీన యగుచు. 97.

క. ఎఱుఁగక చేసితి నేరము। పరమాత్మా నన్నుఁ జూచి పరమకృపఁ గను
శీఘ్రముగ నమ్మితి నిన్నే। యాఱుమాఱు లేకుండఁ గావు మఖిలాఘహరా. 98.

సీ. అని పరంధాముని వినయంబుతో వేఁడుకొనుచు ధీరత్వంబు గాంచవ నొంప
నీకు తా నర్పించినిజము [illegible] కంబు సీ పతిం [illegible] లతాంగి
తల ద్రుంచుటకు [illegible] నిశ్చలంబుగ [illegible]
శిరసు ఛేదింపంగఁ [illegible] వెడలి [illegible]
సంశయం [illegible] జరగఁడగిన [illegible]
నాదు తల ద్రుంచి [illegible] జనము నీవు

గీ. [illegible] వానితో [illegible] మగల [illegible] మదిని [illegible]
[illegible] కొనంగ [illegible] శిరసు ద్రుంచి [illegible]

క. [illegible] గని [illegible]
[illegible]

ఉ. [illegible]
గర్వ [illegible]
సుఖ్యాలోఁ [illegible]
సర్వ [illegible]

ఉ. [illegible] చదివి [illegible]
మదిని [illegible]
ముదముతో [illegible]
పదము [illegible]

శ్రీ

భక్తిమార్గము.

ఇది

శ్రీమతి కొటికలపూడి- సీతమ్మచే

రచింపఁబడినది.

మొదటి కూర్పు.

చెన్నపురి:

శ్రీ చింతామణి ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁబడినది.

భక్తిమార్గము.

క. శ్రీకరుఁడై భువనంబుల । నేకముఁ బుట్టించి మించి నేర్పునఁ బుణ్య
శ్లోకుండై సుజ్ఞజనుల । నేకృపనునఁ బ్రోచునతఁడు వెలుఁగుత మాకున్. ౧.

క. నిందుగ లోకుల వలనఁ దా । నుండె నిరాకారుఁడనఁగ నొప్పెడు బ్ర
హ్మాండపతి [illegible] । [illegible] వెలుఁగుత నిర్మలభక్తిన్. ౨.

క. సకలాంతర్యామి భువి । సకల సుజనులచేత సన్నుతులను గాం
చు కలంకరహిత [illegible] । [illegible] సద్భక్తిమయున్. ౩.

క. మోహము లేనియు త్రిభువన । మోహంబై వెలుఁగుచుండు [illegible]
గ్రాహము నిత్యుడు [illegible] । [illegible] నన్నుఁ గడు ప్రీతి మయున్. ౪.

క. భక్తవరదుం డటంచును । భక్తాగ్రసరులచేతఁ బ్రస్తుతిఁ గను నా
ముక్తప్రదుఁ డగువరుఁడను । [illegible] నన్నుప్రదుఁ గాచి రక్షించుత నేఁ. ౫.

క. ప్రాజ్ఞుఁ గవంగితి [illegible] । [illegible]
[illegible] । చేయుమిఁ గరుణించి తప్పు లెన్నకుఁ డుండున్. ౬.

క. నాకోవిదులు [illegible] । [illegible]
ప్రీతినిఁ [illegible] । [illegible] రచించితి [illegible]. ౭.

క. [illegible] । [illegible]
[illegible] । [illegible] నడుగిడతిఁ [illegible]. ౮.

క. [illegible] । [illegible]
[illegible] । [illegible]! ౯.

క. [illegible] । [illegible]
[illegible] । [illegible]. ౧౦.

క. [illegible] । [illegible]
[illegible] । [illegible]. ౧౧.

క. [illegible] । [illegible]
[illegible] । [illegible] భక్తిమార్గముఁ [illegible]. ౧౨.

క. భక్తియు [illegible] । ముక్తికి మార్గం బటంచు [illegible]
[illegible] । [illegible] భక్తియోగం [illegible]. ౧౩.

క. కావున భక్తికి మించిన [illegible]
భావము నిలుపుటకై మన [illegible] ౧౪.

క. జనమున లోకగంధ్యనను [illegible]
జ్ఞనవినుగుండు నగుస్వామిని [illegible] ౧౫.

క. ఘనుండగు [illegible]
తని నారాధించిన [illegible] ౧౬.

క. ముందు మనవర్తనంబున [illegible]
పొందంగ వర్తించిన మన [illegible] ౧౭.

క. మనశక్యమె [illegible]
మనమున జో[illegible] ప్రతి[illegible] ౧౮.

క. అతివ్యాధువగు జలనిం[illegible]
సతతము బోధించిన [illegible] ౧౯.

క. మనశక్తి కొలంది వర్తన [illegible]
మిని నారాధించుచు మన [illegible] ౨౦.

క. ఇటు సత్ప్రవర్తనంబున [illegible]
గుటిలత్వహారుని దేవుని బటు [illegible] ౨౧.

క. భక్తిని దేవునిఁ గొల్చుచు [illegible]
ద్భక్తవరుల చరితము [illegible] ౨౨.

క. మును పాతివ్రత్యంబున [illegible]
మనమునఁ దలఁచుచు మన [illegible] ౨౩.

క. దమయంతి చంద్రమతి సీత [illegible]
త్వము గల్గుటచేతను [illegible] ౨౪.

క. పరమాత్మునిపై నెప్పుడుఁ బరిపూర్ణం [illegible]
పర లోకధర్మం [illegible] ౨౫.

క. అరివర్గంబుల [illegible]
దిరముగ నిల్చును జిత్తము [illegible] ౨౬.

క. ఈ గుణములపై నెపుడు [illegible]
గ్రోష్ఠముల [illegible] ౨౭.

క. సత్యము వ్రతముగఁ [illegible]
సత్యవ్రత [illegible] ౨౮

క. [illegible]
[illegible] ౨౯.

క. [illegible]
[illegible] ౩౦.

క. [illegible]
[illegible] ౩౧.

క. [illegible]
[illegible] ౩౨.

క. [illegible]
[illegible] ౩౩.

క. [illegible]
[illegible] ౩౪.

క. [illegible]
[illegible] ౩౫.

క. [illegible]
[illegible] ౩౬.

క. [illegible]
[illegible] ౩౭.

క. [illegible]
[illegible] ౩౮.

క. [illegible]
[illegible] ౩౯.

క. [illegible]
[illegible] ౪౦.

క. [illegible]
[illegible] ౪౧.

క. [illegible]
[illegible] ౪౨.

క. [illegible]
[illegible] ౪౩.

క. శ్రీమహాయందున్ వినుతింపుచు [illegible] మునుగ సర్వ [illegible] నిలుగ [illegible]
విమలమతి నభ్యసించుచు నమలం బగుమనము నొందు [illegible]. ౪౪.

క. ఘన నైజభక్తి నమరించి [illegible] మనసు [illegible]
వినయమునఁ బరమపురుషుని [illegible] సల్పుదుర్.

క. దైవము కరుణించిన మన [illegible]
భావింపుము లోకమునకు [illegible] . ౪౬.

క. ఆత్మనిష్ఠను గలిగినఁ [illegible] ఖండిత [illegible]
భూతలమున వెన్న్కుడు [illegible] . ౪౭.

క. సకలాంతర్యామిని మన [illegible]
సకలమున నిండియుండిన [illegible] . ౪౮.

క. ఇతరమతములయందును [illegible]
బ్రతిదినమును సర్వమని [illegible] . ౪౯.

క. పాపాత్ముల నెపుడు [illegible]
పాపమునకు [illegible]. ౫౦.

క. స్వార్థపరత్వము విడిచి [illegible]
వ్యర్థ మని తెలిసి [illegible] . ౫౧.

క. స్వామి నీకిష్టము [illegible]
మానసముల నిలుపు [illegible]. ౫౨.

క. భావము మలినం బగుటను [illegible]
కోవిదమతి [illegible]. ౫౩.

క. లెక్కకు నెక్కువ [illegible]
చక్కని [illegible].

క. పర మిత్రుని [illegible]
తిర మని [illegible] . ౫౫.

క. బల మనవరతము [illegible]
పిలపింపుచుఁ [illegible]. ౫౬.

క. పరనిందయు నాత్మస్తుతి [illegible]
పర [illegible]. ౫౭.

క. పదుల కొక వేలు గలిగినఁ [illegible]
[illegible] మాయని [illegible]. ౫౮.

క. జను తెల్లగు [illegible] నిన్ను
జనకుని [illegible] కదు [illegible] ౫౯.

క. [illegible] బహు [illegible]
నోపను [illegible] నిశ్చయముఁ [illegible] ౬౦.

క. [illegible] కర్త [illegible]
[illegible] ౬౧.

క. [illegible]
[illegible] ౬౨.

క. ఒకటఁ [illegible] నీ
[illegible] ౬౩.

క. [illegible]
[illegible] ౬౪.

క. [illegible] నిన్నుఁ
[illegible] ౬౫.

క. [illegible]
[illegible] ౬౬.

క. [illegible]
[illegible] ౬౭.

క. [illegible]
[illegible] ౬౮.

క. ఎందఱు బంధువు లున్న [illegible] లున్నఁ గాని [illegible]
[illegible]

క. [illegible] సర్వవిధముల [illegible]
[illegible] ౭౦.

క. [illegible]
[illegible] ౭౧.

క. [illegible]
[illegible] ౭౨.

క. [illegible] సర్వ [illegible]
[illegible] ౭౩.

క. మోక్షప్రదాయకుని [illegible] కొలిచి [illegible]
సాక్షి [illegible] తుంబున [illegible] . ౨౪.

క. ఘనుఁడంతరాత్ముఁ [illegible] గనుఁగొను [illegible]
బని [illegible] . ౨౫.

క. మనయంతరాత్మ [illegible]
వినఁగలిగినప్పుడె [illegible] . ౨౬.

క. [illegible]
సామిని గనఁగల్గిన [illegible] . ౨౭.

క. అంతర్వ్యాపి [illegible]
శ్రాంతము [illegible] సుండీ. ౨౮.

క. సు [illegible]
జగమునఁ బరికించిన [illegible] . ౨౯.

క. ప్రత్యక్ష [illegible]
సత్య [illegible] . ౩౦.

క. [illegible]
సహజాత [illegible] . ౩౧.

క. ఎన్ని [illegible]
కొన్నఁ [illegible] . ౩౨.

క. ఇటువంటి [illegible]
గుటిలత [illegible] . ౩౩.

క. మనమది [illegible]
గనుఁగొని [illegible] . ౩౪.

క. మనమున [illegible]
వినుతించి [illegible] . ౩౫.

క. అన్య [illegible]
[illegible]

క. ఇటు [illegible]
గుటిల [illegible]

క. జ్ఞానమును [illegible]
తా [illegible] ప్రఖ్యాతిని [illegible] . ౩౮

క. మానవుని [illegible] । [illegible] సర్వమునకుఘనంబుల్
దా [illegible] । [illegible] సన్నుతముగా. ౮౯.

క. ఓనాడ [illegible] । [illegible] మా
చేసిన [illegible] । [illegible] లుపదేశించెద. ౯౦.

క. మానవతీ [illegible] । [illegible]
జ్ఞానమునఁబడు [illegible] । [illegible] చెప్పుమీఁ జోరవే? ౯౧.

క. కాలము [illegible] । [illegible] మిక్కు ప్రగస్భ ప్రింగక
[illegible] । [illegible] సురమునకు మెలఁగుట భ్రాంతిక. ౯౨.

క. ఎన్నిదినంబులు [illegible] । [illegible] భువిలో
నున్న సుఖములను [illegible] । [illegible] తిరుగఁగలరో చెప్పఁడీ. ౯౩.

క. [illegible] । [illegible]
పాపప్పుడారక [illegible] । [illegible] మీరు [illegible] ముఁడీ. ౯౪.

క. పతిసుతు [illegible] । [illegible] యీశ్వరు నెప్పుడుఁ
మతిఁ [illegible] । [illegible] జడితి రవం. ౯౫.

క. బంధువులు [illegible] । [illegible] బహుమాయలలో
[illegible] । [illegible] ప్రబలెదే. ౯౬.

క. ఒకసంగతి [illegible] । [illegible] నిక్కు [illegible]
[illegible] । [illegible] వాఁడక. ౯౭.

క. పనిలేని [illegible] । [illegible] మీరు [illegible]
వినుతించి [illegible] । [illegible] నేనెంత చెప్పినప్పటికైనన్. ౯౮.

క. వల [illegible] । [illegible] యీశుని మహిమల్
గల [illegible] । [illegible] గనుఁడుంచు మీరుఁ [illegible] గదా! ౯౯.

క. [illegible] । [illegible] మాయయందు నిలిపినఁగని నే
[illegible] । [illegible] ! ౧౦౦.

క. నే నెంత చెప్పినను [illegible] । [illegible] బలుకుల్
[illegible] । [illegible] నిక్కపుదారిఁ గాన కుండుట దగునే. ౧౦౧.

క. నిత్యము [illegible] । [illegible] నేను గినుకను మీమీ
కృత్యములఁ [illegible] । సత్యము గనుఁగొనకయుండఁ జనునే మీకున్. ౧౦౨.

క. శ్రీవిశ్వేశ్వరు [illegible] । [illegible] పంజరమందున్
[illegible] । [illegible] బరుఁడు [illegible] ఁడై నెగడున్. ౧౦౩.

క. అట్టి పరేశుని [illegible] [illegible] [illegible]
నట్టిటుఁ [illegible] [illegible] [illegible] ౧౦౪.

క. జీవుఁడు స్వస్థుండు [illegible] [illegible] [illegible]
భావము గనుఁగొని [illegible] [illegible] [illegible] ౧౦౫.

క. ఎల్ల [illegible] [illegible] [illegible]
గల్గ [illegible] [illegible] [illegible]

క. ఊరూరు [illegible] [illegible] [illegible]
కూరిమిఁ [illegible] [illegible] [illegible] ౧౦౬.

క. అని [illegible] [illegible] [illegible]
గొని నిఁను గొలువఁ గడంగితి [illegible] [illegible] ౧౦౮.

క. అని భక్తిమార్గపద్ధతి [illegible] [illegible] [illegible]
వనితామణులారా [illegible] [illegible] [illegible]

క. లలనల [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ౧౧౦.

సంపూర్ణము.

